

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON DAVLAT JAHON TILLARI UNIVERSITETI**

MAGISTRATURA MUTAXASSISLIKLARIGA KIRUVCHILAR UCHUN

MAXSUS (IXTISOSLIK) FANLAR BO'YICHA

SINOV DASTURLARI VA BAHOLASH MEZONLARI

- 5A111401 – Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili)
- 5A120102 – Lingvistika: ingliz tili
- 5A120101 – Adabiyotshunoslik: ingliz adabiyoti
- 5A120102 – Lingvistika: frantsuz tili
- 5A120102 – Lingvistika: nemis tili
- 5A120102 – Lingvistika: ispan tili
- 5A120102 – Lingvistika: xitoy tili
- 5A120102 – Lingvistika: yapon tili
- 5A120102 – Lingvistika: koreys tili
- 5A120102 – Lingvistika: rus tili
- 5A111301 – Ona tili va adabiyoti: rus tili va adabiyoti
- 5A120101 – Adabiyotshunoslik: rus adabiyoti
- 5A121201 – Madaniyatlararo kommunikatsiyalarning lingvistik ta'minoti (ingliz tili)
- 5A120201 – Qiyosiy tilshunoslik, lingvistik tarjimashunoslik (ingliz tili)
- 5A120202 – Sinxron tarjima (ingliz tili)
- 5A120203 – Badiiy tarjima (ingliz tili)

Toshkent – 2021

5A111401 – Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili)
5A120102 – Lingvistika: ingliz tili
5A120101 – Adabiyotshunoslik: ingliz adabiyoti

TUZUVCHILAR:

N.Djusupov – O'zDJTU, Magistratura bo'limi boshlig'i, f.f.d., dotsent.
A.Yuldashev – O'zDJTU, Ingliz tili 1 fakulteti dekani, f.f.f.d (PhD), dotsent.
Ya.Abduraimova – O'zDJTU, Ingliz tili integrallashgan kursi kafedrası mudiri
M. Galiyeva - O'zDJTU, Lingvistika va ingliz adabiyoti kafedrası mudiri, f.f.d., dotsent.
N.Maxmudova – O'zDJTU, Lingvistika va ingliz adabiyoti kafedrası dotsenti, f.f.f.d (PhD).
X.Paluanova – O'zDJTU, Ingliz tilini o'qitish metodikasi 1 kafedrası mudiri, f.f.d., dotsent.
Q.Djabbarova – O'zDJTU, Ingliz tili aspektlari nazariyasi №1 kafedrası mudiri.
S.Sultanova – O'zDJTU, Ingliz tili nazariy fanlar kafedrası mudiri.

TAQRIZCHILAR:

I.A.Siddikova – O'zMU, Tarjima nazariyasi va qiyosiy tilshunoslik kafedrası professori, f.f.d.
N.Z.Normurodova – A.Navoiy nomidagi O'zbek tili va adabiyoti universiteti, madaniyatlararo muloqot va turizm kafedrası mudiri, f.f.d., dotsent

Dastur O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti 2021 yil 1 iyuldagi 12-sonli Kengashi yig'ilishida muxokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

KIRISH

Mazkur dastur oliy ta'lim muassasalarining tegishli ta'lim yo'nalishlarini tugatib, hamda bakalavr darajasiga ega bo'lgan magistratura mutaxassisliklariga kiruvchi abituriyentlar uchun mo'ljallangan.

Magistraturaga kirish test sinovlari amaliy va nazariy fanlar bo'yicha egallangan bilimlarni aniqlashni nazarda tutadi. Taklif etilayotgan dastur zamonaviy pedagogik texnologiyalar talablariga to'liq javob beradi va maxsus (ixtisoslik) fanlar bo'yicha talabgorning nazariy va amaliy bilimlarni ob'ektiv ravishda aniqlash hamda baholash imkonini yaratadi.

Mazkur dastur 5A111401 – Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili), 5A120102 – Lingvistika: ingliz tili, 5A120101 – Adabiyotshunoslik: ingliz adabiyoti magistratura mutaxassisliklariga kiruvchi abituriyentlar uchun tegishli bakalavriat ta'lim yo'nalishlari o'quv rejasiga asosan quyidagi fanlar bo'yicha: O'rganilayotgan til nazariy aspektlari (Nazariy fonetika, Nazariy grammatika, Leksikologiya, Stilistika, O'rganilayotgan til tarixiga kirish), Qiyosiy tipologiya, Tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti, Tarjima nazariyasi va amaliyoti, O'qish va yozish amaliyoti, Chet tillarni o'qitishning integrallashgan kursi, Til aspektlari amaliyoti, Til ko'nikmalari integratsiyasi, Tillar o'qitish metodikasi va ta'lim texnologiyalari, Mamlakatshunoslik test savollari shakllantirilgan. Magistraturaga kirishda mazkur fanlardan bakalavr bosqichida ega bo'lgan bilimlarini test sinovlari tarzida topshirishlari nazarda tutiladi. Bu fanlar o'z negizida qamrab olingan ma'lumotlar quyida batafsil keltirilgan.

O'RGANILAYOTGAN TIL NAZARIY ASPEKTLARI fani bo'yicha:

Fonetika lingvistik fan sifatida. O'rganilayotgan til fonemalarining tilning turli variantlarida ifodalanishi. O'rganilayotgan tilda segment fonemalar. Fonema nazariyasi. Tillarda

bo'g'in qurilishi. So'z urg'usi. Intonatsiya. Nutqning fonostilistik xususiyatlari.

Nazariy grammatika faniga kirish. Til va nutq tushunchalarini farqlash. Morfologiya. Grammatik kategoriyalar. So'z turkumlari. Ot so'z turkumi. Sifat va ravish. Son, Olmosh. Fe'l. Yordamchi so'z turkumlari. Sintaksis va uning o'rganadigan ob'ekti. Gap. Gapning muloqot maqsadiga ko'ra va tuzilishiga ko'ra turlari. Grammatik shakl va grammatik ma'no. So'z til lug'at tarkibining asosiy birligi sifatida. So'zning morfema, so'z shakli, so'z birikmasidan farqli xususiyatlari.

Leksikologiya faniga kirish. Leksikografiya. Semasiologiya. So'z ma'nosining o'zgarishi va natijalari. Semantik maydon tushunchasi. So'zlarning semantik klassifikatsiyasi. So'zning morfologik tuzilishi. So'z yasash. Frazologiya. Etimologiya. Tilning lug'at sostavi.

Stilistika fanning mazmuni, predmeti va metodlari. Uslubiy leksika tarkibi. Funktsional uslub tushunchasi. Leksik stilistik vositalar. Leksik-sintaktik stilistik vositalar. Sintaktik stilistik vositalar. Fonetik stilistik vositalar. Matn tahlilining vazifasi.

O'rganilayotgan til tarixiga kirish. Roman-german tillari haqida umumiy ma'lumot. Tillar tarixini davrlashtirish muammosi. Morfologiya. Qadimgi german va roman tillarida sifat, olmosh va son. Qadimgi roman-german davrida fe'l. Qadimgi roman va german tillarida sintaksis. Qadimgi roman-german tillari lug'at boyligi. O'rganilayotgan til tarixining o'rta davri. Roman-german tillarida sintaksis. Tillar taraqqiyotining yangi davri.

QIYOSIY TIPOLOGIYA fani bo'yicha:

Qiyosiy tipologiyaning ob'ekti va predmeti. Qiyosiy tipologik tadqiqotlarning tarixi. Qiyosiy tipologiyaning nazariy va amaliy ahamiyati. Fonetik tipologiya. Qiyoslanayotgan tillardagi segment va supersegment elementlarning tipologik xususiyatlari.

Tillardagi grammatik kategoriyalar va ularni ifodalovchi vositalar. Tillarda so'z tartibi va uning funktsiyalari, ularning qiyosiy tipologik xususiyatlari. Tilning nomlash vositalari. Qiyoslanayotgan tillarda gapning semantik, sintaktik va kommunikativ strukturalari.

TILI O'RGANILAYOTGAN MAMLAKAT ADABIYOTI fani bo'yicha:

Buyuk Britaniya adabiyoti

Qadimgi va ilk o'rta (I-X) asrlar anglo-saks adabiyoti yodgorliklari. «Beovulf» dostoni. Ilk uyg'onish davri madaniyati va O'rta asrlar adabiyoti tushunchasi. J.Choserning va U.Leglend. Buyuk Britaniya adabiyotida uyg'onish davri. T.Morning «Utopiya» asari. F.Bekon va K.Marloning ijodiy faoliyati. Uilyam Shekspir ijodining umumjahon ahamiyati. Restavratsiya davrining adabiyotga bo'lgan ta'siri. J.Milton va J. Draydning adabiy merosi. XVIII asr ingliz ma'rifatchilik adabiyoti. D.Defo, Jonatan Svift, T.J.Smollet. Setimentalizm oqimini paydo bo'lishi. S. Richardson. XIX asr ingliz romantizm adabiyoti. R.Berns va U.Bleyk she'riyati. «Ko'l maktabi» va «Angliya inqilobiy romantizmi» tushunchalari. Uilyam Vordsvord, Samuel Kulrij, Robert Sautilar. Taraqqiyparvar romantizm vakillari. J.Bayron, P.B.Shelli va J.Kitslarning ijodiy faoliyati. Valter Skott - tarixiy roman janrining asoschisi. Jeyn Ostin hayoti va ijodi. XIX asr Buyuk Britaniya adabiyotida ijtimoiy realizm oqimi.Ch.Dikkens, U.Tekkerey, A.Tennison va Brauninglar she'riyati, Opa-singil Brontelar, E.Gaskell va J.Eliot ijodi. XIX asrning oxiri va XX asrning boshlari Buyuk Britaniya adabiyoti. T.Gardi hayoti va ijodi. O.Uayldlarning ijodida “San'at faqat san'at uchun” g'oyani ifodasi. G.J.Uellsning ijtimoiy-falsafiy fantastikasi. R.Kipling. XX asr Buyuk Britaniya adabiyoti. J.Golsuorsi, B.Shou. I va II jahon urushi davrida Buyuk Britaniya adabiyoti. “Yo'qotilgan avlod” tushunchasi. Richard Oldington va Vera Brittan. Modernizm turlari, uslublari va asosiy g'oyalari. T.S.Eliot, J.Joys, V.Vulf ijodi. U.Moem hayoti va ijodi. Antiutopiya roman taraqqiyoti. O.Xakslining va J. Oruell. II jahon urushidan keyingi Buyuk Britaniya adabiyotining taraqqiyoti Ch.Snou, U.Golding, Ayris Merdok, Myuriel Spark, Dj.Faulz, D.Oldridj, N.Lyuis, A.Sillitou, Sid Chaplin, “Jahldor yosh avlodi” dramasi (J. Osborn) va b.Zamonaviy Buyuk Britaniya adabiyoti. Neoviktorian

adabiyoti. Fentezi janri taraqqiyoti. “Liverpul shoirlari”. Ingliz adabiyoti va ingliz tilida yozilgan adabiyot tushunchalari (English literature and Literature in English).

AQSh adabiyoti

Amerika kolonial davri adabiyoti. Amerika ma'rifatchilik davri adabiyoti. AQShning birinchi milliy shoiri F.Freneo sh'eriya tushunchalari. Benjamin Franklin – buyuk Amerika mutaffakiri, qomusiy olim. Ilk romantizm davri. V. Irving, J.F.Kuper. “Gotik romantizm” tushunchasi. N.Xotorn, G. Melvill va A.E.Po ijodi. “Boston transidentalizm maktabi”. X.D.Torro va R.U. Emerson hayoti va ijodi. Amerika adabiyotida abolitsionizm.G.Bicher Stou va G.Longfello ijodi va dunyoqarashi. XIX asrning oxiri XX asr boshlari Amerika adabiyotida realizm. Mark Tven, O' Genri va J.London hayoti va ijodi. XIX asr oxiri adabiyotida naturalizm. F.Norris va S.Kreyn.. XX asr boshida Amerika adabiyoti. Teodor Drayzer, Jon Rid, Epton Sinkler, Sinkler Lyuis va Keyt Chopin. Amerika modernizmi. Yo'qotilgan adabiyot vakillari.E.Xeminguey F.S.Fitsjerald Sh.Anderson. Dos Passos va "AQSh" trilogiyasi. Uilyam Folkner ijodining o'ziga xos xususiyatlari. “Buyuk dipressiya” adabiyoti. Jon Steynbek va Erskin Kolduel. XX asr davomida afro-amerikalik adabiyot taraqqiyoti. 1910-1930 yillarda Xarlemda Uygonish davri. Klod Makkey, B. Vashington, Lengston Xyuz, Zora Xyorston ijodi. R.Rayt, Dj.Bolduin, R.Ellison romanlardagi irqchilik masalasi.Toni Morrison - yangi avlod ayol yozuvchisi. II jahon urushidan keyingi davr adabiyotida realizm. “Bitniklar avlodi” R.P.Uorren, Dj.Keruak, A.Ginzberg. D.Selindjer romanlarida yosh avlod masalasi. I.Shou, Dj.Djons, N.Meyler, K.Vonnegud, D.Xeller – urushda qatnashgan yozuvchilarning ijodiy faoliyati. II jahon urush tasviri.Xujjatli roman taraqqiyoti. Trumen Kapote hujjatli badiiy nasri va “Sovuq qon” romani. XX asr Amerika dramaturgiyasi, fantastikasi va detektiv janri. Yujin O'Nil, Edvard Olbi, Artur Miller, Tenessi Uilyams, Lilian Xelmen, Sem Sheppard dramaturgiyasi. Amerika ilmiy fantastika taraqqiyoti. R.Bredberi, A.Azimov, S.King ilmiy fantastikalarida ijtimoiy mavzular ifodalanishi. Detektiv romanlar. D. Xemmet va U. Leguinlarni zamonaviy amerika detektiv janri rivojiga qo'shgan hissasi. Yangicha detektiv obrazi. J. Grishem ijodiy faoliyati. Zamonaviy Amerika adabiyoti. Ijodiy oqimlar, uslub va mahorat masalasi. Dj.Gardner, Dj.Apdayk, Sol Bellou, Charlz Rayt, J.Grexemlarning ijodiy faoliyatlarini.AQShda “multimadaniyat”(multicultural literature) adabiyot vakillari.

TARJIMA NAZARIYASI VA AMALIYOTI fani bo'yicha:

Tarjima nazariyasi va amaliyoti fanining ob'ekti va predmeti. Tarjimaning rivojlanishi. Tarjima qilishning lingvistik asoslari. Tarjima metodlari. Tarjima transformatsiyalari. Tarjimaning metodik aspektlari. Tarjimaning leksik-semantik, grammatik, stilistik, frazeologik, pragmatik, lingvokulturologik muammolari. Milliy uziga xos suzlar tarjimasini. Tarjima turlari. Tarjimaning og'zaki va yozma shakllari. Badiiy tarjima. Turli soxaga oid matnlar tarjimasini. Tarjimada adekvatlik va ekvivalentlik.

O'QISH VA YOZISH AMALIYOTI fani bo'yicha:

Turli mavzularga oid matn turlarini o'qish, mazmunini tushunish. Ekstensiv o'qish (badiiy o'qish). Intensiv o'qish (ma'lumot uchun o'qish). Gazeta va jurnallardagi maqolalar, tahlil bayon etilgan qisqa ma'lumotlar, she'rlar, asarlardan keltirilgan parchalar, internet matnlari, qo'llanmalar, instruktsiyalar, entsiklopedik maqolalar, professional mavzulardagi maqolalar, matnni o'qish va tushunishdagi turli strategiyalar. Xulosa yasash, “qatorlar orasi” ma'noni anglash, tez o'qish, xulosa qilish va yozma bayon etish, muallif fikrini yoqlash yoki inkor qilish va uni asoslash, tahlil qilish, sintez qilish, o'qish sifatini aniqlash.

Turli matnlarni yozish. Faktlarga asoslangan yozma nutq. Insholar, xatlar va rasmiy hujjatlar yozish. Ilmiy matnlarni yozish. Ilmiy ish yozish bosqichlari. Yozish uslublarini qo'llash. Ilmiy matnni tahrirlash.

CHEK TILLARNI O'QITISHNING INTEGRALLASHGAN KURSI fani bo'yicha:

Chet tilini o'rganish jarayonlari: Chet tili, uni o'rganish va o'qitish. Til o'rganuvchining xususiyatlari. Til o'rganishdagi kognitiv omillari. Chet tilini o'rganish usublari va strategiyalari. Til o'rganishda psixologik omillar. Til o'rganishdagi xatolar. Chet tilini o'rganishda yosh xususiyatlari. Kommunikativ uslub. Kommunikativ mashqlar yordamida til o'rganish. Chet tillarni o'qitishda zamonaviy pedtexnologiyalardan foydalanish. Chet tillarni o'qitishda informatsion texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati. Chet tilini o'rganishda ona tilining o'rni. Til va madaniyat. Chet tilini o'rganuvchilarining psixo-fiziologik xususiyatlari va turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatish jarayoni. Turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatishda o'qituvchining roli va auditoriyaga moslashuvi. Turli yosh guruhlarini o'qitish tamoyillari. Turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatish uchun darslarni rejalashtirish va unda yosh xususiyatlarini e'tiborga olish. Katta yoshdagilarga chet tilini o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari. Kichik va o'smir yoshdagilarga chet tili o'rgatishda o'yin, qo'shiq, musiqa va hikoyalardan samarali foydalanish. Turli yosh guruhlarida chet tili bo'yicha o'zlashtirilgan bilimlarni baholash. Yosh xususiyatlariga ko'ra o'quv materiallarini moslashtirish va yangilarini yaratish.

Til sath (yarus)larini o'qitishga kommunikativ yondashuv: Grammatikani o'qitish. Leksikani o'qitish. Fonetikani o'qitish. Xatoni to'g'rilash.

Til ko'nikmalarini integrallashgan holda o'qitish: Ko'nikmalar integratsiyasining rivojlanish bosqichlari. Til ko'nikmalari integratsiyasi tahlili. Tinglash ko'nikmasi. Gapirish ko'nikmasi. O'qish ko'nikmasi. Yozish ko'nikmasi. Yozma nutq strategiyalari bilan tanishtirish. Tilning to'rt ko'nikmasi integratsiyasi.

Auditoriyada o'qituvchi nutqi: O'qituvchining xatti-harakatlari. O'qituvchining ovozi. O'qituvchining ohangi. Auditoriyada chet tilini qo'llash. Chet tili muhitini yaratish. Auditoriyada qo'llaniladigan til. Chet tilida savollar berish. Chet tilida ko'rsatmalar berish. Chet tilida og'zaki izoh berish. Chet tili darsida ona tilidan foydalanish.

Darsni rejalashtirish: O'quv dasturlarni o'rganish, tahlil qilish va ular bilan ishlash. Darsni rejalashtirish va dars rejasi tarkibi. Darslar ketma- ketligi, maqsad, vazifalari va kutilayotgan natijalarni belgilash. Darsni rejalashtirish uchun dars tuzilmasini tanlash. PPP muqobillari, TBL (vazifalarga asoslangan o'qish). Retseptiv ko'nikmalarni o'qitishga matndan oldin, matn ustida va matndan keyingi mashqlar. Darsning turli bosqichlari uchun vazifalar. Dars boshlanishi. Yakunlash. Darsda vazifalarni bir-biriga bog'lash. Dars davomidagi vazifalarga to'g'ri vaqt ajratish. Uy vazifasini berish. Mavjud o'quv materiallari va resurslardan samarali foydalanish. Muammolarni oldindan ko'ra bilish.

Auditoriyani o'rganish (tadqiq etish): Sinf tadqiqoti bosqichlari, ma'lumotlarni yig'ish, uni tahlil qilish va rejalashtirish. Ma'lumotlarni yig'ish uchun kerak bo'ladigan materiallarni yaratish/tuzish, uning salbiy va ijobiy taraflarini farqlash. Dars kuzatuv. Suhbat o'tkazish. O'qituvchi va talabalarga beriladigan savolnomalar. Kundalik yuritish. Muammoli vaziyatlar/hodisalar; qaydlar. Dars kuzatuv jarayoni. Kuzatuv natijalarini og'zaki va yozma ravishda bayon qilish.

O'quv materiallarini tanlash va yangilarini yaratish: O'quv materiallari ta'lim standartlari. O'quv adabiyotlari va o'quv dasturlari o'rtasidagi mutanosiblik. O'quv adabiyotlari turlari jumladan. Chet tili mashg'ulotlarida foydalanish uchun darsliklarni tahlil qilish va tanqidiy baxolash. Internet ta'lim saytlari, til ko'nikmalarini baholovchi manbalar, kichik yoshdagi til o'rganuvchilar uchun manbalar. Autentik materiallarni tanlash va ularga mos vazifalar tuzish. Til o'rganuvchilar xususiyatlariga mos keladigan ko'rgazmali materiallar va tarqatma materiallarni yaratish. Rivojlantiruvchi vazifalarni yaratishda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan axloqiy va ma'naviy masalalar. Semestr so'nggida o'tkaziladigan mikro dars uchun ko'rgazmali materiallar tayyorlash, tarqatma materiallar yaratish.

Chet tillarni o'qitish tamoyillari va yondashuvlar: Chet tillarni o'qitish usublari o'rtasidagi farqlar. Til o'qitish zamonaviy usullarining amaliyotda qo'llanilishi. Chet tilini

o'rgatishda xorijiy tajribalar. Grammatik-tarjima uslubi. Darsni to'liq chet tilida o'tish uslubi. Audio-lingvistik uslub. Kommunikativ uslub. Mahalliy muhitda qo'llanilayotgan uslublar va ularning tahlili. Grammatikani deduktiv va induktiv tarzda o'qitish; Tarjima orqali til o'qitish. Qayta gapirib berish. Fonemalar va fonetik usullar. Matnlarni yodlash. O'qituvchidan so'ng takrorlash. Kommunikativ mashqlar yordamida til o'rganish. Turli uslublarning ijobiy va salbiy jihatlari muhokamasi. Til va madaniyat. O'qitish/o'rganish jarayonlari. Chet tilini o'rganishda ona tilining o'rni.

Til bo'yicha bilimlarni baholash turlari va mezonlari: Baholash turlari: yakuniy (summative); shakllantiruvchi (formative). Test: testning validligi (validity) – test shakli va mazmunining uni tuzuvchilar fikri bo'yicha test baholashi yoki aniqlashi zarur bo'lgan narsaga muvofiq kelishi, ishonchliligi (reliability), amaliyligi (practicality). Mezonlar mutanosibligi. Me'yor mutanosibligi (norm referencing). Tasniflash. Test turlari. mahorat (proficiency), nazorat (achievement), rivojlanish (progress). Yevropa Kengashining “Chet tilini egallash umumevropa kompetensiyalari: o'rganish, o'qitish va baholash” to'g'risidagi umume'tirof etilgan xalqaro me'yorlari. Test metodlari. Til aspektlarini baholash usullari va mezonlari. Baholashning muqobil turlari. Baholashni rejalashtirish. Tanqidiy tahlil. Test topshiriqlarini tuzish tamoyillari.

Turli yoshdagilarga chet tilini o'qitish: Chet tilini o'rganuvchilarining psixo-fiziologik xususiyatlari va turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatish jarayoni. Turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatishda o'qituvchining roli va auditoriyaga mos ravishda moslashuvi. Turli yosh guruhlarini o'qitish tamoyillari. Turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatish uchun darslarni rejalashtirish va unda yosh xususiyatlarini e'tiborga olish. Yosh xususiyatidan kelib chiqib, muvofiq metodlarni tanlash. Katta yoshdagilarga chet tilini o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari. Kichik va o'smir yoshdagilarga chet tili o'rgatishda o'yin, qo'shiq, musiqa va hikoyalardan samarali foydalanish. Turli yosh guruhlarida chet tili bo'yicha o'zlashtirilgan bilimlarni baholash. Yosh xususiyatlariga ko'ra o'quv materiallarini moslashtirish va va yangilarini yaratish.

Maxsus yo'nalish (sohalarda chet tilini o'qitish: Maxsus yo'nalishlarda chet tili (kasbiy yo'nalishda chet tili, o'qishga yo'naltirilgan chet tili). Ehtiyojlarni o'rganish va tahlil qilish. Ma'lum bir soha yoki kasbiy yo'nalishda chet tilini o'qitish uchun maqsadlarni belgilash. Dastur tuzishda o'qitish yondashuvlarini belgilash. O'zbekiston respublikasi ta'lim tizimi bosqichlarida (maktab, kollej va litseylarda) chet tili o'qitishning maqsad va mazmunini belgilash. Mustaqil o'qish ko'nikmalarining o'rni: o'qishga yo'naltirilgan chet tili, o'qish va tadqiq etish ko'nikmalari. O'quv materiallarini baholay olish. O'quv materiallarini moslashtira olish. O'quv materiallarini yarata olish.

TIL ASPEKTLARI AMALIYOTI fani bo'yicha:

Kommunikativ grammatika: artikllar va aniqlovchilar; ot (qo'shma otlar, sanoqli/sanoqsiz otlar); olmoshlar; son; fe'l (m.n.: fe'l zamonlari, fe'l mayllari, nisbatlari, modal fe'llar, fe'lli birikmalar, fe'lning noaniqshakllari: infinitiv, hozirgi/o'tgan zamon ravishdoshlari, h.k.); sifat (qiyosiy daraja, ortirma daraja); ravish (ravish yasalishi); bog'lovchilar; sintaksis: sodda, murakkab va qo'shma gaplar: ergashgan qo'shma gaplar; grammatik kategoriyalar: o'zlashtirma gaplar, faraz ma'nosini ifodalash; grammatik formalar/funksiyalar; so'roq so'zlar, savol/javob va inkor; o'zlashtirma gaplar.

Kommunikativ leksika: sinonimlar, antonimlar, omonimlar; so'z oilalari; turg'un birikmalar; idiomatik til birliklari; adabiy til va sheva (dialekt) o'rtasidagi farqlar; leksik tizim; so'z yasalishi xususiyatlari; qisqartmalar; predloglar. uslublarni bir-biridan farqlashga yo'naltirilgan qator idiomatik til birliklar va og'zaki so'zlashuvdagi so'zlar; jargon va idiomalarni qo'llash; ibora va ifodalarni muloqotning turli vaziyatlarida ishlata olish; tinglovchini chalg'itmagan holda so'zlarga ekvivalent bo'lgan terminlarni qo'llash; leksik bog'liqlik - sinonim, antonim, omonimlarni o'rinli qo'llay olish; leksik birliklar; ma'lum mavzuga doir so'zlar yig'indisi; o'zgaras iboralar va leksik birliklar; ma'lum bir so'zning dialektlarda turlicha qo'llanilishi; frazeologik birliklar, fe'llar; so'z yasalishining o'ziga xos xususiyatlari; qisqartma so'zlar; so'z birikmalari; genetik jihatdan bir oilaga mansub so'zlar; professional va akademik

terminologiya; kontekstga mos bo'lgan hamda korpus-analiz bazasidagi so'zlarni to'g'ri ishlatish; lug'at bilan ishlay olish; notanish so'z manosini kontekstdagi ma'nosiga ko'ra taxminan aniqlay olishi; o'rganishning turli usullaridan to'g'ri foydalana olishi lozim.

Diskurs (matn) tahlili: Yozma diskurs (matn): turli janrlarning o'ziga xos xususiyatlari (masalan, ilmiy-ommabop asarlar, gazeta maqolalari, badiiy adabiyot va b.) o'zaro leksik munosabat (lingvistik omillarning qo'llanilishi); matnda so'zlar mutanosibligi; rasmiy, norasmiy, maxsus matnlar; grammatika va diskurs; (matnda grammatik kategoriyalarning qo'llanilishi); yozma nutkda grammatika va leksikani qo'llash (matn tuzishda so'z va grammatik kategoriyalarni tanlashga ta'sir kursatuvchi asosiy omillar (masalan: audiyentsiya, matnning qanday auditoriya va kim uchun mo'ljallanganligi, yozma matnning maqsadi va h.k.). Og'zaki diskurs (matn): og'zaki muloqot - telefon suhbatlari, xizmat ko'rsatish shahobchalari, intervyular, kundalik muloqotlar, kishilarga yo'l ko'rsatish, maslahat berish; og'zaki nutq - monologlar, ish-harakatni ifodalovchi til birliklari, audioriyada qo'llanadigan nutq; grammatika va og'zaki diskurs; og'zaki nutqning fonologik xususiyatlari: urg'u, intonatsiya, pauza; muloqotning o'ziga xos xususiyatlari: muloyim so'zlashish, so'zlarda bog'liqlikni ta'minlash: ikkilanish va pragmatik strategiyalar. Sotsiolingvistik omillar: muloqot tahlili: muloqot jarayonida boshqa mavzuga yo'naltirish strategiyalari (usullari); til va jins: xotin qizlar nutqi va erkak kishi nutqi o'rtasidagi farq va ularning o'ziga xosliklari; noverbal muloqot: mimika va jestlar tili, ko'z orqali muloqot, imo-ishoralar.

TIL KO'NIKMALARI INTEGRATSIYASI fani bo'yicha:

O'rganilayotgan chet tili ko'nikmalari amaliy va nazariy aspektlari. So'zlashish, tinglab tushunish, o'qish va yozish bo'yicha ko'nikmalarni integrallashgan holda rivojlantirish masalalari. Tilning og'zaki va yozma shakllari integrallashuvi, ularning turli kontekstlardagi muloqot malakalarini rivojlantirish masalasi. Transverbal ko'nikmalarni shakllantirish. Til ko'nikmalarini rivojlantirish borasidagi faoliyatni baholash va refleksiya ko'nikmalarini qo'llash. Og'zaki va yozma nutq amaliyoti. Monologlar (prezentatsiyalar, nutqlar), dialoglar, suhbatlar, turli kommunikativ nutq

vaziyatlari, yangiliklar, intervyu, tele va radio xabarlar, badiiy va xujjat filmlar, audio kitoblar, qo'shiqlar. Madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish masalalari.

TILLAR O'QITISH METODIKASI VA TA'LIM TEXNOLOGIYALARI fani bo'yicha:

Uzluksiz ta'lim tizimida chet til o'qitishning lingvodidaktik masalalari. Tillarni egallash Umumevropa kompetensiyalari. O'zbekistonda chet tillarni o'qitish va o'rganish. Chet tillarni o'rgatish maqsadlari, mazmuni va tamoyillari. Chet tillarni o'qitish metodikasining qisqacha tarixi va uning rivojlanish bosqichlari. Chet tillarni o'qitish metodikasining qisqacha tarixi va uning rivojlanish bosqichlari. Chet tillarni o'qitish texnologiyalari Chet tillarni o'qitish metodlari. Loyihalash metodi. Keys metodi. Interaktiv metodi. Evristik metod. TRIZ metodi. Chet til ta'limining an'anaviy va zamonaviy metodlari. Uzluksiz ta'lim tizimida chet til o'qituvchisi kasbiy kompetensiyasini shakllantirish. Chet til darslarini tashkil etish shakllari. Zamonaviy chet til o'quv jarayonini tashkil etish texnologiyalari, metod va usullari. Chet til darsi tuzilishi va uni tashkillashtirish. Uzluksiz ta'lim tizimida chet tillarni o'qitish vositalari va mashqlar tizimi. Turli darajadagi (A1, A2, V1) o'quvchilarga talaffuzni, leksikani, grammatikani, tinglab tushunishni o'rgatish. Gapirish kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirish. O'qishni va yozuvni o'rgatish. Chet tilni o'rgatishda nazorat va test turlari. Chet til bo'yicha darsdan tashqari ishlar.

MAMLAKATSHUNOSLIK fani bo'yicha:

Buyuk Britaniya tarixi. Qadimgi Britaniya. Kelt qabilalari. Romanlar istilosi. Skandinavlar istilosi. Normandlar istilosi. Buyuk Britaniya geografiyasi. Buyuk Britaniya davlat tuzumi. Buyuk Britaniyada o'rta va oliy ta'lim tizimi. Britaniyaliklarning urf-odatlarini, bayramlari.

AQSh tarixi. Xristofor Kolumbning Amerikani kashf etishi. AQShda kolonial davr. AQShning mustaqillik uchun kurashi. AQShdagi fuqarolar urushi. AQShda partiyalarning vujudga kelishi. AQShning shtatlarga ajralishi. AQSh geografiyasi, aholisi, tabiiy qazilma boyliklari. AQSh davlat tuzumi. AQSh ta'lim tizimi AQSh madaniyati.

5A111401 – Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili),

5A120102 – Lingvistika: ingliz tili, 5A120101 – Adabiyotshunoslik: ingliz adabiyoti mutaxassisliklari bo'yicha magistraturaga kiruvchilarning maxsus (ixtisoslik) fanlari bo'yicha bilimlarini baholash

MEZONLARI

5A111401 – Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili), 5A120102 – Lingvistika: ingliz tili, 5A120101 – Adabiyotshunoslik: ingliz adabiyoti mutaxassisliklari bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun amaliy va nazariy fanlardan imtixon test sinovi shaklida o'tkaziladi.

Talabgorning bilimini baholash uchun bakalavriat ta'lim yo'nalishiga muvofiq mutaxassislik bo'yicha amaliy va nazariy fanlardan tuzilgan 50 ta test topshiriqlari 100 ballik tizimda baholanadi. Muvofiq ravishda har bir to'g'ri javob uchun 2 balldan beriladi. Test topshiriqlarini bajarish uchun jami 120 daqiqa vaqt ajratiladi.

Belgilangan maksimal ballning 55 foizi va undan kam ball to'plaganlar magistraturaga qabul qilinmaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

Asosiy adabiyotlar

1. Abduazizov A.A. Theoretical Phonetics of Modern English. - Tashkent, 2007
2. Arnold I.V. The English word. – Moscow, 1973.
3. Ashurova D.U., Galieva M.R. Stylistics of Literary text. - Tashkent: "Turon-Iqbol", 2016.
4. Bakoeva M., Muratova E., Ochilova M. English Literature. – Tashkent, 2010
5. Blokh M.Ya. A Course in Theoretical English Grammar. – Moscow, 2002
6. Brown D. Principles of English Language Teaching. Longman Pearson, 2003
7. Buranov J., Muminov. O. A Practical Course in English lexicology. - Tashkent, 1992.
8. Buranov J., Yusupov U., Iriskulov M., Sadikov A. The Grammatical Structure of English, Uzbek and Russian. – Tashkent, 1986
9. Eastwood J. Oxford guide to English grammar. Oxford, OUP, 2002.
10. English literature from the 19th century through today / edited by J.E. Luebering. p. cm. — (The Britannica guide to world literature) by Britannica Educational Publishing New York. 2011
11. Galperin I.R. Stylistics. – M., 2000.
12. Gray R. A History American Literature. Third Edition. Blackwell Publishers Ltd 2012. UK.
13. Hogg R. Cambridge History of the English language, Volume I, 2005.
14. Ilyish B.A. The Structure of Modern English. – L., 1971
15. Iriskulov M., Kuldashev A. Theoretical Grammar of the English Language. – Tashkent, 2008.
16. Iriskulov M.T., Shatunova A.S. English Phonetics. – Tashkent, 2006.
17. Kirkavialidze N. Theoretical Course of English Grammar. – Tbilisi, 2013.
18. Lightbrown P.M., Spada N. How languages are learned, Oxford, UK: Oxford University Press, 2006.

19. Malcolm Mann, Steve Taylore-Knowles Destination (book 3 & 4) Macmillan Education UK, 2013.
20. McCarthy, M. and O'Dell, F., Redman, S. English Vocabulary in Use (intermediate and upper) Cambridge: CUP (3rd edition) UK, 2012.
21. McCarthy, M. Discourse Analysis for Language Teachers. Cambridge: CUP. UK, 2009.
22. Muminov O.M. Lexicology of the English language. - Т., 2006.
23. Muminov O, Xodjayeva M, Mirzamuamedova R, Alimova Z. Practical Course in Translation. – Т.: O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2011. – 192 b.
24. Newmark P. Approaches to Translation. – Hertfordshire: Prentice Hall, 1988. – 234 p.
25. Oxford companion to English literature. Margaret Drabble. Oxford University press. 2000.
26. Rastorguyeva T. A. A history of the English language. -Moscow: Vlado, 2003.
27. Rasulova M.I., Shukurova Z.I. Comparative Typology of English, Uzbek and Russian Languages. Tashkent, 2017.
28. 13. Sachkova E.V. Lectures on English Stylistics. Москва – 2012.
29. Richards J.C.& Rodgers Th.S. Approaches & Methods in Language Teaching. CUP, UK. 1999.
30. Roach P. English phonetics and phonology. Cambridge University press, 2000, 2 nd edition.
31. Sokolova M.A. English Phonetics. A Theoretical Course. М., 2004.
32. Sokolova M.A. Theoretical Phonetics of Englis. Москва: “Феникс”, 2010.
33. Ур Р. A Course in Language Teaching: Practice and Theory. Cambridge, CUP, UK, 2010.
15. Абдураимова Б. ва бошкалар. Инглиз тили амалий грамматикаси. - Тошкент, 2006
34. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка. – Москва: “Дрофа”, 2006.
35. Ахмедова Л.Т., Нормуратова В.И. Teaching English Practicum / Практикум по методике преподавания английского языка - Т., 2011.
36. Бархударов Л.С. Структура простого предложения современного английского языка. М.1996
37. Бобохонова Т.А. Инглиз тили стилистикаси. – Тошкент: Ўқитувчи, 1995.
38. Буранов Ж. Сравнительная типология английского и тюркских языков. – Москва: Высшая школа 1983.
39. Бўронов Ж.Б. Инглиз ва ўзбек тиллари қиёсий грамматикаси. – Тошкент, 1973.
40. Ғафуров И., Мўминов О., Қамбаров Н.. Таржима назарияси. – Тошкент, 2012.
41. Галперин И.Р. Стилистика современного английского языка. М.: Высшая школа, 2004.
42. Гиленсон Б. История литературы США. – М.: Академия, 2003.
43. Иванова И.П. и др. Теоретическая грамматика современного английского языка. – М., 1981
44. Каушанская В.Л. Грамматика английского языка. – Москва, 2005
45. Киреева Н.В. Постмодернизм в зарубежной литературе. – Москва: Флинта, 2004.
46. Комиссаров В.Н. Теория перевода (Лингвистический аспект). – Москва, 1999.
47. Қўлдошев А. Инглиз тили тарихи. - Тошкент, 2011 (инглиз тилида).
48. Михалская Н.П., Аникин. Г.В. XX аср инглиз романи. - Москва, 1982.
49. Мулярчик А. Современный реалистический роман США. 1945-1980. – М.: Высшая школа, 1988.
50. Мўминов А. English Lexicology. – Тошкент, 2006
51. Мўминов О, Қўлдошев А, Ҳошимов Ў. English for translators. – Тошкент: Шарқ, 2005. – 384 б.
52. Мусаев К. English Stylistics. - Тошкент.: Адолат, 2003.
53. Нелобин Л.Л. Сравнительная типология английского и русского языков. – Москва: Флинта, 2012.

54. Основные произведения иностранной художественной литературы: Европа, Америка, Австралия. Литературно-библиографический справочник 6-е изд., исправленное и дополненное Москва «ТЕРРА» - «ТЕККА» 1998.
55. Саломов Г. Таржима назарияси асослари. - Т., 1990.
56. Соколова М.А. и др. Практическая фонетика английского языка. – М., 2001.
57. Юсупов У.К. Проблемы сопоставительной лингвистики. – Т., 1980.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. A companion to American Literature and Culture. Edited by Paul Lauter. UK: Blackwell Publishing. 2010.
2. Bolitlio R., Tomlinson B. Discover English. 2 edition. Oxford: Macmillan. 2005.
3. British Council. English for Academics 1 and 2nd. British Council, 2016.
4. Downing A., Locke F. English Grammar. A University Course. Routledge, 2006.
5. Driscoll, L. Reading Extra A resource book of multi-level skills activities. CUP, 2004.
6. Elaine Walker, Steve Elsworth Grammar Practice for Upper Intermediate Students, Edinburg, Longman, 2000.
7. Fry E.B. Skimming and scanning Pre-intermediate. Jamestown Publishers, 2000.
8. Gairns R., Redman S. Oxford Word Skills, Oxford, OUP, 2009.
9. Greenall S., Pye D. Reading 1, Cambridge Skills for Fluency. Cambridge: CUP, 2007.
10. Guisi Cavellaro Exploring Grammar in Context, Cambridge, CUP, 2002.
11. Hatch E., Brown Ch. "Vocabulary; semantic and language education". L.1992.
12. James R.H., Heasley B. "Semantics: a course book". L. 1994.
13. Kempson R.M. Semantic theory. L. 1993.
14. Tomlinson, B. (Ed.) Materials Development in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
15. Maurere J. Focus on Grammar 4 (An Integrated Skills Approach), Pearson, Longman, 2006.
16. Maurere J. Focus on Grammar 5 (An Integrated Skills Approach), Pearson, Longman, 2006.
17. McCarthy M. Discourse analysis for language teacher. L., 1993.
18. Murphy R. English Grammar in Use. Cambridge, 2018.
19. Newspapers and magazines (e.g. English Teaching professional, Modern English Teacher, Uzbekistan Today, The Economist, The New Scientist, etc).
20. Quirk R et.al. Comprehensive Grammar of the English language, Cambridge University Press. 2004.
21. Scovel T. Learning new languages, Heinle & Heinle. 2001.
22. Swan M, Baker D. Grammar Scan, Oxford, OUP, 2008.
23. The Norton Anthology of American Literature. Vol. 1-2-New York? Norton, 1979.
24. Thornbury S. How to teach phonology. Longman Pearson. 2002.
25. Thornbury S. How to teach vocabulary. Longman Pearson. 2002.
26. Thornbury S. How to teach grammar. Longman Pearson. 2002.
27. Азнаурова Э.С., Ашурова Д.У. Interpretation of literary text. – Т.: Ўқитувчи, 1990.
28. Аракин В.Д. Сравнительная типология английского и русского языков. –Л. 1999.
29. Ахмедова Л.Т. Роль и место педагогических технологий в профессиональной подготовке студентов. – Т., 2009.
30. Василев В.В. Теоретическая фонетика английского языка, - М., 1981.
31. Давлетбаева Д.Н. Lectures on English lexicology. Казан, 2010.
32. Илиш Б.А. Строй современного английского языка. – М.Л. 1982.
33. Королкова В.А. Learn to read papers. – М.: Высшая школа, 1989.
34. Милруд Р.П. Методика преподавания английского языка. English language methodology: Учебное пособие для вузов. 2-изд. – Москва: Дрофа, 2007.
35. Расулова М. И. Основы лексической категоризации в лингвистике. – Ташкент: Фан, 2005.

36. Рождественский Ю.В. Типология слова. - М. 1970.
37. Хаймович Б.С., Роговская Б.С. Теоретическая грамматика английского языка. – М., 1967.
38. Худяков А.А. Теоретическая грамматика английского языка. – М., 2007.

Internet saytlari

1. <http://youreng.narod.ru/teoper.html>
2. <http://www.twirpx.com>
3. <http://www.uz-translations.net>
4. <http://www.booksbooksbooks.ru>
5. <http://www.literature-online>
6. <http://academia.edu.html>
7. <http://www.ziyonet.uz>
8. <https://www.britannica.com>
9. <https://www.cambridge.org>
10. <https://www.googlebooks.uz>

5A120102 – Lingvistika: frantsuz tili

Tuzuvchilar:	Z.Davronova	– O'zDJTU frantsuz tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasini mudiri
	G'.Masharibov	– O'zDJTU frantsuz tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasini katta o'qituvchisi
Taqrizchilar:	A.Mamatov	– O'zMU frantsuz filologiyasi kafedrasini professori, f.f.d.
	J.Yakubov	– O'zDJTU frantsuz tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasini professori, f.f.d.

Dastur O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti 2021 yil 1 iyuldagi 12-sonli Kengashi yig'ilishida muxokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

Kirish

Mazkur dastur oliy ta'lim muassasalarining tegishli ta'lim yo'nalishlarini tugatib, hamda bakalavr darajasiga ega bo'lgan magistraturaga kiruvchi abituriyentlar uchun mo'ljallangan. Magistraturaga kirish uchun test sinovlari amaliy va nazariy fanlar bo'yicha egallangan bilimlarni aniqlashni nazarda tutadi.

Taklif etilayotgan dastur zamonaviy pedagogik texnologiyalar talablariga to'liq javob beradi va mutaxassislik fanlari bo'yicha talabgorning nazariy va amaliy bilimlarni ob'ektiv ravishda aniqlash hamda baholash imkonini yaratadi.

Mazkur dastur 5A120102 – Lingvistika: frantsuz tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, unda O'rganilayotgan til nazariy aspektlari (Leksikologiya, Nazariy grammatika, Nazariy fonetika, Stilistika, O'rganilayotgan til tarixiga kirish), Qiyosiy tipologiya, Tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti, Tarjima nazariyasi, O'qish va yozish amaliyoti, Chet tillarni o'qitishning integrallashgan kursi, Til aspektlari amaliyoti, Til ko'nikmalari integratsiyasi, O'rganilayotgan til filologiyasiga kirish va til tarixi, Tillar o'qitish metodikasi va ta'lim texnologiyalari, Mamlakatshunoslik kabi fanlarining namunaviy dasturlari asos qilib olingan.

Magistraturaga kiruvchilar quyidagi mavzular bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarga tayangan holda kirish sinovlarini test tarzida topshiradilar:

O'RGANILAYOTGAN TIL NAZARIY ASPEKTLARI fani bo'yicha:

Leksikologiya faniga kirish. Leksikografiya. Semasiologiya. So'z ma'nosining o'zgarishi va natijalari. Semantik maydon tushunchasi. So'zlarning semantik klassifikatsiyasi. So'zning morfologik tuzilishi. So'z yasash. Frazologiya. Etimologiya. Tilning lug'at sostavi.

Nazariy grammatika faniga kirish. Til va nutq tushunchalarini farqlash. Morfologiya. Grammatik kategoriyalar. So'z turkumlari. Ot so'z turkumi. Sifat va ravish. Son, Olmosh. Fe'l. Yordamchi so'z turkumlari. Sintaksis va uning o'rganadigan ob'ekti. Gap. Gapning muloqot maqsadiga ko'ra va tuzilishiga ko'ra turlari.

Nazariy fonetika lingvistik fan sifatida. O'rganilayotgan til fonemalarining tilning turli variantlarida ifodalanishi. O'rganilayotgan tilda segment fonemalar. Fonema nazariyasi. Tillarda bo'g'in qurilishi. So'z urg'usi. Intonatsiya. Nutqning fonostilistik xususiyatlari.

Stilistika fanning mazmuni, predmeti va metodlari. Uslubiy leksika tarkibi. Funktsional uslub tushunchasi. Leksik stilistik vositalar. Leksik-sintaktik stilistik vositalar. Sintaktik stilistik vositalar. Fonetik stilistik vositalar. Matn tahlilining vazifasi.

O'rganilayotgan til tarixiga kirish. Roman-german tillari haqida umumiy ma'lumot. Tillar tarixini davrlashtirish muammosi. Morfologiya. Qadimgi german va roman tillarida sifat,

olmosh va son. Qadimgi roman-german davrida fe'l. Qadimgi roman va german tillarida sintaksis. Qadimgi roman-german tillari lug'at boyligi. O'rganilayotgan til tarixining o'rta davri. Roman-german tillarida sintaksis. Tillar taraqqiyotining yangi davri.

QIYOSIY TIPOLOGIYA fani bo'yicha:

Qiyosiy tipologiyaning ob'ekti va predmeti. Qiyosiy tipologik tadqiqotlarning tarixi. Qiyosiy tipologiyaning nazariy va amaliy ahamiyati. Fonetik tipologiya. Qiyoslanayotgan tillardagi segment va supersegment elementlarning tipologik xususiyatlari.

Tillardagi grammatik kategoriyalar va ularni ifodalovchi vositalar. Tillarda so'z tartibi va uning funksiyalari, ularning qiyosiy tipologik xususiyatlari. Tilning nomlash vositalari. Qiyoslanayotgan tillarda gapning semantik, sintaktik va kommunikativ strukturalari.

TILI O'RGANILAYOTGAN MAMLAKAT ADABIYOTI fani bo'yicha:

XVII asr adabiyoti. Per Kornel birinchi frantsuz dramaturgi, kalassik tragediya janri asoschisi. Jan Rasin. La Fonten masallari. Sharl Lua de Sekonda, baron Monteske mashhur yozuvchi, tarixchi va jamiyatshunos sifatida. Fors nomalari (1721). Fransua Volter ijodi. Bomarshe XVIII asr komediya janrining yirik namoyondasi.

Shatobrian frantsuz romantizmining otasi. Alfons de Lamartin romantizm vakili. Viktor Gyugo buyuk shoir va yozuvchi sifatida. Gyugo asarlari; Stendal XIX asr frantsuz adabiyotida realizm asoschisi. Qizil va Qora romani. Prosper Merime ijodi. Onore de Balzak XIX asr realist yozuvchisi. Gyustav Flober va uning badiiy uslubi. Emil Zola asarlari. Alfons Dode hayoti va ijodi. Gi de Mopassan, uning asarlari. Anatol Frans. Lui Aragon frantsuz she'riyatining yirik namoyondasi. Romen Rollan, romannavis, dramaturg, tarixchi, musiqashunos va publitsist sifatida. Fransua Moriak asarlari. Andre Morua va uning ijodi.

TARJIMA NAZARIYASI VA AMALIYOTI fani bo'yicha:

Tarjima nazariyasi va amaliyoti fanining ob'ekti va predmeti. Tarjimaning rivojlanishi. Tarjima qilishning lingvistik asoslari. Tarjima metodlari. Tarjima transformatsiyalari. Tarjimaning metodik aspektlari. Tarjimaning leksik-semantik, grammatik, stilistik, frazeologik, pragmatik, lingvokulturologik muammolari. Milliy uziga xos suzlar tarjimasini. Tarjima turlari. Tarjimaning og'zaki va yozma shakllari. Badiiy tarjima. Turli soxaga oid matnlar tarjimasini. Tarjimada adekvatlik va ekvivalentlik.

O'QISH VA YOZISH AMALIYOTI fani bo'yicha:

Turli mavzularga oid matn turlarini o'qish, mazmunini tushunish. Ekstensiv o'qish (badiiy o'qish). Intensiv o'qish (ma'lumot uchun o'qish). Gazeta va jurnallardagi maqolalar, tahlil bayon etilgan qisqa ma'lumotlar, she'rlar, asarlardan keltirilgan parchalar, internet matnlari, qo'llanmalar, instruksiyalar, entsiklopedik maqolalar, professional mavzulardagi maqolalar, matnni o'qish va tushunishdagi turli strategiyalar. Xulosa yasash, "qatorlar orasi" ma'noni anglash, tez o'qish, xulosa qilish va yozma bayon etish, muallif fikrini yoqlash yoki inkor qilish va uni asoslash, tahlil qilish, sintez qilish, o'qish sifatini aniqlash.

Turli matnlarni yozish. Faktlarga asoslangan yozma nutq. Insholar, xatlar va rasmiy hujjatlar yozish. Ilmiy matnlarni yozish. Ilmiy ish yozish bosqichlari. Yozish uslublarini qo'llash. Ilmiy matnni tahrirlash.

TIL ASPEKTLARI AMALIYOTI fani bo'yicha:

Kommunikativ grammatika: artikllar va aniqlovchilar; ot (qo'shma otlar, sanoqli/sanoqsiz otlar); olmoshlar; son; fe'l (m.n.: fe'l zamonlari, fe'l mayllari, nisbatlari, modal fe'llar, fe'lli

birikmalar, fe'lning noaniqshakllari: infinitiv, hozirgi/o'tgan zamon ravishdoshlari, h.k.); sifat (qiyosiy daraja, orttirma daraja); ravish (ravish yasalishi); bog'lovchilar; sintaksis: sodda, murakkab va qo'shma gaplar: ergashgan qo'shma gaplar; grammatik kategoriyalar: o'zlashtirma gaplar, faraz ma'nosini ifodalash; grammatik formalar/funksiyalar; so'roq so'zlar, savol/javob va inkor; o'zlashtirma gaplar.

Kommunikativ leksika: sinonimlar, antonimlar, omonimlar; so'z oilalari; turg'un birikmalar; idiomatik til birliklari; adabiy til va sheva (dialekt) o'rtasidagi farqlar; leksik tizim; so'z yasalishi xususiyatlari; qisqartmalar; predloglar. uslublarni bir-biridan farqlashga yo'naltirilgan qator idiomatik til birliklar va og'zaki so'zlashuvdagi so'zlar; jargon va idiomalarni qo'llash; ibora va ifodalarni muloqotning turli vaziyatlarida ishlata olish; tinglovchini chalg'itmagan holda so'zlarga ekvivalent bo'lgan terminlarni qo'llash; leksik bog'liqlik - sinonim, antonim, omonimlarni o'rinli qo'llay olish; leksik birliklar; ma'lum mavzuga doir so'zlar yig'indisi; o'zgarma iboralar va leksik birliklar; ma'lum bir so'zning dialektlarda turlicha qo'llanilishi; frazeologik birliklar, fe'llar; so'z yasalishining o'ziga xos xususiyatlari; qisqartma so'zlar; so'z birikmalari; genetik jihatdan bir oilaga mansub so'zlar; professional va akademik terminologiya; kontekstga mos bo'lgan hamda korpus-analiz bazasidagi so'zlarni to'g'ri ishlatish; lug'at bilan ishlay olish; notanish so'z manosini kontekstdagi ma'nosiga ko'ra taxminan aniqlay olish; o'rganishning turli usullaridan to'g'ri foydalana olishi lozim.

Diskurs (matn) tahlili: Yozma diskurs (matn): turli janrlarning o'ziga xos xususiyatlari (masalan, ilmiy-ommabop asarlar, gazeta maqolalari, badiiy adabiyot va b.) o'zaro leksik munosabat (lingvistik omillarning qo'llanilishi); matnda so'zlar mutanosibligi; rasmiy, norasmiy, maxsus matnlar; grammatika va diskurs; (matnda grammatik kategoriyalarning qo'llanilishi); yozma nutkda grammatika va leksikani qo'llash (matn tuzishda so'z va grammatik kategoriyalarni tanlashga ta'sir kursatuvchi asosiy omillar (masalan: audiyentsiya, matnning qanday auditoriya va kim uchun mo'ljallanganligi, yozma matnning maqsadi va h.k.). **Og'zaki diskurs (matn):** og'zaki muloqot - telefon suhbatlari, xizmat ko'rsatish shahobchalari, intervyular, kundalik muloqotlar, kishilarga yo'l ko'rsatish, maslahat berish; og'zaki nutq - monologlar, ish-harakatni ifodalovchi til birliklari, auditoriyada qo'llanadigan nutq; grammatika va og'zaki diskurs; og'zaki nutqning fonologik xususiyatlari: urg'u, intonatsiya, pauza; muloqotning o'ziga xos xususiyatlari: muloyim so'zlashish, so'zlarda bog'liqlikni ta'minlash: ikkilanish va pragmatik strategiyalar. **Sotsiolingvistik omillar Sotsiolingvistik omillar:** muloqot tahlili: muloqot jarayonida boshqa mavzuga yo'naltirish strategiyalari (usullari); til va jins: xotin qizlar nutqi va erkak kishi nutqi o'rtasidagi farq va ularning o'ziga xosliklari; noverbal muloqot: mimika va jestlar tili, ko'z orqali muloqot, imo-ishoralar.

TIL KO'NIKMALARI INTEGRATSIYASI fani bo'yicha:

O'rganilayotgan chet tili ko'nikmalari amaliy va nazariy aspektlari. So'zlashish, tinglab tushunish, o'qish va yozish bo'yicha ko'nikmalarni integrallashgan holda rivojlantirish masalalari. Tilning og'zaki va yozma shakllari integrallashuvi, ularning turli kontekstlardagi muloqot malakalarini rivojlantirish masalasi. Transverbal ko'nikmalarni shakllantirish. Til ko'nikmalarini rivojlantirish borasidagi faoliyatni baholash va refleksiya ko'nikmalarini qo'llash. Og'zaki va yozma nutq amaliyoti. Monologlar (prezentatsiyalar, nutqlar), dialoglar, suhbatlar, turli kommunikativ nutq

vaziyatlari, yangiliklar, intervyu, tele va radio xabarlar, badiiy va xujjat filmlar, audio kitoblar, qo'shiqlar. Madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish masalalari.

CHET TILLARNI O'QITISHNING INTEGRALLASHGAN KURSI fani bo'yicha:

Chet tilini o'rganish jarayonlari: Chet tili, uni o'rganish va o'qitish. Til o'rganuvchining xususiyatlari. Til o'rganishdagi kognitiv omillari. Chet tilini o'rganish uslublari va strategiyalari. Til o'rganishda psixologik omillar. Til o'rganishdagi xatolar. Chet tilini o'rganishda yosh

xususiyatlari.

Til sath (yarus)larini o'qitishga kommunikativ yondashuv: Grammatikani o'qitish. Leksikani o'qitish. Fonetikani o'qitish. Xatoni to'g'rilash.

Til ko'nikmalarini integrallashgan holda o'qitish: Ko'nikmalar integratsiyasining rivojlanish bosqichlari. Til ko'nikmalari integratsiyasi tahlili. Tinglash ko'nikmasi. Gapirish ko'nikmasi. O'qish ko'nikmasi. Yozish ko'nikmasi. Yozma nutq strategiyalari bilan tanishtirish. Tilning to'rt ko'nikmasi integratsiyasi.

Auditoriyada o'qituvchi nutqi: O'qituvchining xatti-harakatlari. O'qituvchining ovozi. O'qituvchining ohangi. Auditoriyada chet tilini qo'llash. Chet tili muhitini yaratish. Auditoriyada qo'llaniladigan til. Chet tilida savollar berish. Chet tilida ko'rsatmalar berish. Chet tilida og'zaki izoh berish. Chet tili darsida ona tilidan foydalanish.

Darsni rejalashtirish: O'quv dasturlarni o'rganish, tahlil qilish va ular bilan ishlash. Darsni rejalashtirish va dars rejasi tarkibi. Darslar ketma- ketligi, maqsad, vazifalari va kutilayotgan natijalarni belgilash. Darsni rejalashtirish uchun dars tuzilmasini tanlash. PPP muqobillari, TBL (vazifalarga asoslangan o'qish). Retseptiv ko'nikmalarni o'qitishga matndan oldin, matn ustida va matndan keyingi mashqlar. Darsning turli bosqichlari uchun vazifalar. Dars boshlanishi. Yakunlash. Darsda vazifalarni bir-biriga bog'lash. Dars davomidagi vazifalarga to'g'ri vaqt ajratish. Uy vazifasini berish. Mavjud o'quv materiallari va resurslardan samarali foydalanish. Muammolarni oldindan ko'ra bilish.

Auditoriyani o'rganish (tadqiq etish): Sinf tadqiqoti bosqichlari, ma'lumotlarni yig'ish, uni tahlil qilish va rejalashtirish. Ma'lumotlarni yig'ish uchun kerak bo'ladigan materiallarni yaratish/tuzish, uning salbiy va ijobiy taraflarini farqlash. Dars kuzatuv. Suhbat o'tkazish. O'qituvchi va talabalarga beriladigan savolnomalar. Kundalik yuritish. Muammoli vaziyatlar/hodisalar; qaydlar. Dars kuzatuv jarayoni. Kuzatuv natijalarini og'zaki va yozma ravishda bayon qilish.

O'quv materiallarini tanlash va yangilarini yaratish: O'quv materiallari ta'lim standartlari. O'quv adabiyotlari va o'quv dasturlari o'rtasidagi mutanosiblik. O'quv adabiyotlari turlari jumladan. Chet tili mashg'ulotlarida foydalanish uchun darsliklarni tahlil qilish va tanqidiy baxolash. Internet ta'lim saytlari, til ko'nikmalarini baholovchi manbalar, kichik yoshdagi til o'rganuvchilar uchun manbalar. Autentik materiallarni tanlash va ularga mos vazifalar tuzish. Til o'rganuvchilar xususiyatlariga mos keladigan ko'rgazmali materiallar va tarqatma materiallarni yaratish. Rivojlantiruvchi vazifalarni yaratishda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan axloqiy va ma'naviy masalalar. Semestr so'nggida o'tkaziladigan mikro dars uchun ko'rgazmali materiallar tayyorlash, tarqatma materiallar yaratish.

Chet tillarni o'qitish tamoyillari va yondashuvlar: Chet tillarni o'qitish uslublari o'rtasidagi farqlar. Til o'qitish zamonaviy usullarining amaliyotda qo'llanilishi. Chet tilini o'rgatishda xorijiy tajribalar. Grammatik-tarjima uslubi. Darsni to'liq chet tilida o'tish uslubi. Audio-lingvistik uslub. Kommunikativ uslub. Mahalliy muhitda qo'llanilayotgan uslublar va ularning tahlili. Grammatikani deduktiv va induktiv tarzda o'qitish; Tarjima orqali til o'qitish. Qayta gapirib berish. Fonemalar va fonetik usullar. Matnlarni yodlash. O'qituvchidan so'ng takrorlash. Kommunikativ mashqlar yordamida til o'rganish. Turli uslublarning ijobiy va salbiy jihatlari muhokamasi. Til va madaniyat. O'qitish/o'rganish jarayonlari. Chet tilini o'rganishda ona tilining o'rni.

Til bo'yicha bilimlarni baholash turlari va mezonlari: Baholash turlari: yakuniy (sommative); shakllantiruvchi (formative). Test: testning validligi (validité)– test shakli va mazmunining uni tuzuvchilar fikri bo'yicha test baholashi yoki aniqlashi zarur bo'lgan narsaga muvofiq kelishi, ishonchliligi (fiabilité). Mezonlar mutanosibligi. Tasniflash. Test turlari. Yevropa Kengashining “Chet tilini egallash umumevropa kompetentsiyalari: o'rganish, o'qitish va baholash” to'g'risidagi umume'tirof etilgan xalqaro me'yorlari. Test metodlari. Til aspektlarini baholash usullari va mezonlari. Baholashning muqobil turlari. Baholashni rejalashtirish. Tanqidiy tahlil. Test topshiriqlarini tuzish tamoyillari.

Turli yoshdagilarga chet tilini o'qitish: Chet tilini o'rganuvchilarining psixo-fiziologik

xususiyatlari va turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatish jarayoni. Turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatishda o'qituvchining roli va auditoriyaga mos ravishda moslashuvi. Turli yosh guruhlarini o'qitish tamoyillari. Turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatish uchun darslarni rejalashtirish va unda yosh xususiyatlarini e'tiborga olish. Yosh xususiyatidan kelib chiqib, muvofiq metodlarni tanlash. Katta yoshdagilarga chet tilini o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari. Kichik va o'smir yoshdagilarga chet tili o'rgatishda o'yin, qo'shiq, musiqa va hikoyalardan samarali foydalanish. Turli yosh guruhlarida chet tili bo'yicha o'zlashtirilgan bilimlarni baholash. Yosh xususiyatlariga ko'ra o'quv materiallarini moslashtirish va va yangilarini yaratish.

Maxsus yo'nalish (soha)larda chet tilini o'qitish: Maxsus yo'nalishlarda chet tili (kasbiy yo'nalishda chet tili, o'qishga yo'naltirilgan chet tili). Ehtiyojlarni o'rganish va tahlil qilish. Ma'lum bir soha yoki kasbiy yo'nalishda chet tilini o'qitish uchun maqsadlarni belgilash. Dastur tuzishda o'qitish yondashuvlarini belgilash. O'zbekiston respublikasi ta'lim tizimi bosqichlarida (maktab, kollej va litseylarda) chet tili o'qitishning maqsad va mazmunini belgilash. Mustaqil o'qish ko'nikmalarining o'rnini o'qishga yo'naltirilgan chet tili, o'qish va tadqiq etish ko'nikmalari. O'quv materiallarini baholay olish. O'quv materiallarini moslashtira olish. O'quv materiallarini yarata olish.

O'RGANILAYOTGAN TIL FILOLOGIYA SIGA KIRISH VA TIL TARIXI fani bo'yicha:

Roman filologiyasiga kirish. Fanning maqsadi va vazifalari. Roman tillari tushunchasi. Roman tillari miqdori. Roman tillarining tarqalish hududlari. Ispan tili. Portugal tili. Katalan tili. Gall tili. Provansal. Italyan tili. Reto-roman tili. Rumyn tili. Yevropada frantsuz tili. Amerika davlatlarida frantsuz tili. AQShda frantsuz tilining tarqalishi. Afrika davlatlarida frantsuz tili. Roman tillari muammolari. Roman tillari klassifikatsiyasi masalalari. Sharqiy Yevropa hududida qabilalar to'planishi. Romanizatsiya jarayoni. Gruber xronologik nazariyasi. Roman tillaridagi. Ilk yozma manbalar. Roman tilshunosligining rivojlanishi. Akademiyalarning tilshunoslik bo'yicha faoliyatlari. Zamonaviy romanistika. Lingvistik geografiya tushunchasi.

TILLAR O'QITISH METODIKASI VA TALIM TEXNOLOGIYALARI fani bo'yicha:

Uzluksiz ta'lim tizimida chet til o'qitishning lingvodidaktik masalalari. Tillarni egallash Umumevropa kompetensiyalari. O'zbekistonda chet tillarni o'qitish va o'rganish. Chet tillarni o'rgatish maqsadlari, mazmuni va tamoyillari. Chet tillarni o'qitish metodikasining qisqacha tarixi va uning rivojlanish bosqichlari. Chet tillarni o'qitish metodikasining qisqacha tarixi va uning rivojlanish bosqichlari. Chet tillarni o'qitish texnologiyalari Chet tillarni o'qitish metodlari. Loyihalash metodi. Keys metodi. Interaktiv metodi. Evristik metod. TRIZ metodi. Chet til ta'limining an'anaviy va zamonaviy metodlari. Uzluksiz ta'lim tizimida chet til o'qituvchisi kasbiy kompetensiyasini shakllantirish. Chet til darslarini tashkil etish shakllari. Zamonaviy chet til o'quv jarayonini tashkil etish texnologiyalari, metod va usullari. Chet til darsi tuzilishi va uni tashkillashtirish. Uzluksiz ta'lim tizimida chet tillarni o'qitish vositalari va mashqlar tizimi. Turli darajadagi (A1, A2, V1) o'quvchilarga talaffuzni, leksikani, grammatikani, tinglab tushunishni o'rgatish. Gapirish kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirish. O'qishni va yozuvni o'rgatish. Chet tilni o'rgatishda nazorat va test turlari. Chet til bo'yicha darsdan tashqari ishlar.

MAMLAKATSHUNOSLIK fani bo'yicha:

Qadimgi Galliya. Rim bosqini. Rim Galliyasi. O'rta asrlarda Frantsiya. Salb yurishlari. Yuz yillik urush. Uyg'onish davri. Frantsuz revolyutsiyasi. XIX asr. Frantsiyada Konsulat va Restavratsiya davri. Frantsiya fashistlar bosqini ostida. V-respublika tuzumi. Frantsiyaning

ma'muriy va hududiy bo'linishi. Frantsiyaning siyosiy va ijtimoiy hayoti. Frantsiya ta'lim tizimi. Frantsiya va Yevropa. Bayramlar va urf-odatlar. Oilaviy qadriyatlar.

5A120102 – Lingvistika: frantsuz tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilarning maxsus (ixtisoslik) fanlari bo'yicha bilimlarini BAHOLASH MEZONLARI

5A120102 – Lingvistika: frantsuz tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun amaliy va nazariy fanlardan test sinovi shaklida o'tkaziladi.

Mutaxassislik bo'yicha talabgorning amaliy va nazariy bilimlarini baholashga qaratilgan test sinovlari tashkil etiladi. Bunda bakalavriat bosqichida 4 yil davomida o'tilgan amaliy va nazariy fanlardan olingan bilim baholanadi. Jami 100 ballik tizimda baholanadi.

Test sinovlari quyidagicha amalga oshiriladi:

Amaliy va nazariy fanlar asosida 50ta test topshirig'iga 120 daqiqa vaqt ajratiladi. Har bir to'g'ri bajarilgan test javobiga 2 balldan beriladi.

Magistraturaga mutaxassislik bo'yicha maxsus fandan kirish sinovi uchun belgilangan maksimal ballning 55 foizi va undan kam to'plaganlar magistraturaga qabul qilinmaydi.

Asosiy adabiyotlar

1. Alter ego. Méthode de français 3. A 2. Hachette, Paris, 2007.
2. Annie Berthet, Catherine Hugot. Alter Ego A2+. Paris, 2009/ Alter Ego B1. Paris, 2007.
3. Bertocchini P., Costanzo E. Manuel de formation pratique pour le professeur de FLE. Paris, CLE International, 2008.
4. Claire Miquel. Grammaire en dialogues. Michele Boulares. Paris, 2005
5. Guidère M. Introduction à la traductologie. Penser à la traduction : hier, aujourd'hui, demain. 3ème édition. – Louvain-la-Neuve: Editions de Boeck Supérieur, 2016.
6. Jean Louis Frérot. Grammaire progressive du Français (avec 400 exercices). Paris, 2005.
7. Lopatnikova N.N., Lexicologie du français moderne. Moscou., 1982.
8. Michèle Barféty Compréhension orale B1+, B2. Niveau 3. Paris, 2007.
9. Michèle Bartery. Patricia Beaujouin. Expression orale. Niveau 2. France. 2013.
10. Michèle Bartery. Patricia Beaujouin. Expression orale. Niveau 2. France.
11. Oumbarov N., Soatjonov I. Histoire de la littérature française. - T.: Ўқитувчи, 2002.
12. Sylvie Poisson-Quinton Compréhension écrite Niveau 4; Expression écrite Niveau 4. Paris, 2006.
13. Sylvie Poisson-Quinton, Reine Mimran. Compréhension écrite. Niveau 2. France. 2013.
14. Sylvie Poisson-Quinton, Reine Mimran. Compréhension écrite. Niveau 2. France. 2007.
15. Sylvie Poisson-Quinton. Expression écrite, Niveau 2. France, 2013.
16. Timeskova S. Essai de lexicologie du français moderne. – Léningrad, 1967.
17. Абдушукурова Л.А. Stylistique du français moderne. Ташкент, 2004.
18. Абдушукурова Л.А., Каримова И.А. «Français 3ème» Ташкент, 2009
19. Андрейчикова Л.П, Убайдуллаев М.У. Француз тили фонетикаси. Тошкент 1992 й.
20. Ахмедова Л.Т., Нормуротова В.И. Практикум. –Тошкент, 2011.
21. Борисова И.Ф., Эрматов Б.С. O'rtas asrlar G'arbiy Ovrupa adabiyotlari taraqqiyotining zamonaviy talqinlari. -Тошкент, “Университет”, 2005.
22. Гак В.Г., Григорев Б.Б. Теория и практика перевода. Французский язык. М.: Интердиалект+, 2000.
23. Жалолов Ж.Ж. Чет тил ўқитиш методикаси. –Тошкент: Ўқитувчи, 2012.
24. Рапанович А.Н. Фонетика французского языка. Москва, 1993 г.
25. Хошимов Ў., Ёқубов И. Инглиз тили ўқитиш методикаси. –Тошкент: Шарқ, 2003.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Bergez D. Explication de texte littéraire. Paris, 1996.
2. Biculciene R. Cours de didactique du français langue étrangère. - Vilnius, 2007.
3. C.Flumian, J.Labascoule, C.Lause. Le Nouveau Rond Point 2. Paris, 2009.
4. Carlo C., Causa M. Civilisation progressive du français. Paris, CLE International, 2005.
5. Lehmann Alise, Martin-Berthet Françoise. Introduction à la lexicologie Coll. Lettres sup, éditions Nathan, 2002.
6. M.U.Ubaydullayev, Z.A.Aytuganova, S.O.Niyazmetova. Opinion originale 2. Tachkent, 2012
7. Marianne Lederer. La traduction aujourd'hui. – Paris: Hachette-Livre, 1994.
8. Polguere A. Notions de base en lexicologie Université de Montreal (Quebec) — Canada, 2001
9. Timeskova I.N. Exercices de lexicologie. – Léningrad, 1971.
10. Абдушукурова Л.А. Stylistique du français moderne. Ташкент, 2004.
11. Абдушукурова Л.А., Каримова И.А. «Presse française», Ташкент, 2011
12. Абдушукурова Л.А. «Interprétation du texte», Ташкент, 2010
13. Азизходжаева А.К.. Педагогик технология. –Тошкент: Чўлпон, 2006.
14. Вилер М.А., Гордина М.В., Белякова Г.А. Фонетика французского языка. Л. 1978.
15. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. М.:ИМО, 1980.
16. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология – Москва, 1977.
17. Галскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам. –М.: АРКТИ, 2005.
18. Долинин К.А. Практикум по интерпретации текста. -М., 2006.
19. Долинин К.А. Стилистика французского языка. М., 1978
20. Абдушукурова З., Нишонов М. ва б. Manuel de Francais. “Opinion originale I”. Тошкент, 2013.
21. Миняр-Белоручев Р.К. Курс устного перевода. Французский язык. М.: Московский лицей, 2000.
22. Мусаев Қ, Таржима назарияси асослари. – Тошкент: Фан, 2005.
23. Нишонов М.Н., Ёқубов Ж.А., Каримова Н.Х. Grammaire pratique de la langue française (Morphologie I) Ўқув қўлланма. Тошкент -2019.
24. Нишонов М.Н., Ёқубов Ж.А., Каримова Н.Х. Grammaire pratique de la langue française (Morphologie II) Ўқув қўлланма. Тошкент -2019.
25. Нишонов М.Н., Ёқубов Ж.А., Каримова Н.Х. Grammaire pratique de la langue française (Syntaxe) Ўқув қўлланма. Тошкент -2019.
26. Нишонов П.П. Civilisation française. – Тошкент, 2019.
27. Скворцов Г.П. Учебник по устному последовательному переводу. Французский язык. Санкт-Петербург. 2000.
28. Соловева Е. Н. Методика обучения иностранном языкам. –М.: Просвещение, 2005.

Internet saytlari

1. <http://lit-prosv.niv.ru/lit-prosv/istoriya-francuzskoj-literatury-lgpsv/index.htm>
2. <http://lit-prosv.niv.ru/lit-prosv/lukov-francuzskaya-literatura-xviii/index.htm>
3. <http://modfrancelit.ru/>
4. <http://www.apprendre.tv5monde.com/>
5. <http://www.enseigner.tv5monde.com/>
6. <http://www.etudes-litteraires.com/histoire-litteraire.php>
7. <http://www.franceinfo.com/>
8. <http://www.infrance.ru/france/litterature/ litterature.html>
9. <http://www.leflepourlescurieux.fr/>

10. <http://www.lepointdufle.net/>
11. <http://www.webpedagogique.com/ressources-fle/>
12. www.cle-inter.com
13. www.educnet.education.fr
14. www.espacefrancais.com
15. www.flenet.unileon.es/coursdumonde/phonetique.html
16. www.flenet.unileon.es/phoncours.html
17. www.france5.fr/20livres
18. www.francophonnie.hacherre-livre.com
19. <http://francais-affaires.com/>
20. www.granddictionnaire.com
21. www.histoire-image.org/
22. www.http://bonjourdefrance.com
23. www.http://histoiredefrance.net
24. www.letudiant.fr/quizz.html
25. www.litteratureaudio.com/
26. www.pedagonet.com
27. www.phonetique.free.fr/
28. www.portail.lettres.net

5A120102 – Lingvistika: nemis tili

Tuzuvchilar:	Yu.Ismailov	– Nemis tili nazariyasi va amaliyoti kafedrası dotsenti, f.f.d.(PhD)
	G.Kinjayeva	– Nemis tili nazariyasi va amaliyoti kafedrası mudiri, p.f.n.
	I.Ziyadullayev	- Nemis tili nazariyasi va amaliyoti kafedrası katta o'qituvchisi
Taqrizchilar:	L.T.Xoliyarov	– O'zDJTU Tarjima nazariyasi kafedrası mudiri, f.f.n., dotsent
	S.Nazarov	– Nizomiy nomidagi TDPU, chet tillari kafedrası katta o'qituvchisi

Dastur O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti 2021 yil 1 iyuldagi 12-sonli Kengashi yig'ilishida muxokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

Kirish

Mazkur dastur oliy ta'lim muassasalarining tegishli ta'lim yo'nalishlarini tugatib, hamda bakalavr darajasiga ega bo'lgan magistraturaga kiruvchi abituriyentlar uchun mo'ljallangan. Magistraturaga kirish sinovlari amaliy va nazariy fanlar bo'yicha egallangan bilimlarni aniqlashni nazarda tutadi.

Taklif etilayotgan dastur zamonaviy pedagogik texnologiyalar talablariga to'liq javob beradi va mutaxassislik fanlari bo'yicha talabgorning nazariy va amaliy bilimlarni ob'ektiv ravishda aniqlash hamda baholash imkonini yaratadi.

Mazkur dastur 5A120102 – Lingvistika: nemis tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, unda O'rganilatgan til nazariy aspektlari (Nazariy fonetika, Nazariy grammatika, Leksikologiya, Stilistika, O'rganilayotgan til tarixiga kirish), Qiyosiy tipologiya, Tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti, Tarjima nazariyasi va amaliyoti, O'qish va yozish amaliyoti, Chet tillarni o'qitishning integrallashgan kursi, Til aspektlari amaliyoti, Til ko'nikmalari integratsiyasi, Mamlakatshunoslik kabi fanlarining namunaviy dasturlariga asoslangan xolda test savollari shakllantirilgan.

Magistraturaga kiruvchilar quyidagi mavzular bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarga tayangan holda kirish test sinovlarini topshiradilar:

O'rganilayotgan til nazariy aspektlari

Nazariy fonetika

Nazariy fonetika fani mutaxassis talabgorlarga nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, fanining tarixi, uning xususiyatlari, ahamiyati to'g'risida umumiy ma'lumot, hamda ilmiy-nazariy masalalar va fanning o'rganish metodlari bilan bog'liq muammolar xaqida ma'lumot beradi. Shuningdek, fonetikaning tadqiqot uslublari, fonologik nazariyalar, fonologik yo'nalishlar va maktablar. Tovushlarning talaffuzi, fonemalarning ijtimoiy variantlari. Unli va undoshlarning tasnifi. Bo'g'inning strukturasi. Nutqni bo'g'inlarga ajratish. Supersegment elementlar (urg'u, intonatsiya).

Nazariy grammatika

Nazariy grammatika fani hozirgi zamon nemis tilining grammatik qurilishi haqidagi ilmiy-nazariy tadqiqotlar bilan tanishtirish vazifasini bajaradi. U nemis tili grammatikasining o'z bo'limlari va nemis tilining boshqa fanlar o'rtasidagi aloqa va munosabatlarni yoritib berish imkonini ham yarata oladi.

Nazariy grammatikaning ob'ekti va predmeti. Tillarni morfologik tipologiya nuqtai nazardan tasniflash. So'z turkumlari masalasi. Grammatik kategoriyalar va ularning turlari. Morfemalar va ularning turlari. Grammatik shakl va mazmun. Gapda so'zlarni bog'lashga oid grammatik vositalar. Paradigmatika va sintagmatika muammolari. Morfologik va sintaktik yaruslar va ularning birliklari. So'z birikmalari va gaplar, ularning vazifasi (mazmuni) va tarkibi nuqtai nazardan, elliptik va noelliptik gaplar turlari. Grammatik valentlik. Gapning aktual bo'laklarga bo'linishi.

Leksikologiya

Leksikologiya fani so'z ma'nosining o'zgarishi, kengayishi va torayishi, so'zlarning shakli va ma'no munosabatlariga ko'ra turlari, ularning hududiy va ijtimoiy qatlamlari, yangi so'zlarning paydo bo'lishi kabi qator masalalarni o'rganadi. Leksikologiya, semasiologiya, leksikografiya, onomasiologiya, etimologiya kabi bo'limlarni qamrab oladi. Leksikologiyaning ob'ekti va predmeti. Leksikografiya leksikologiyaning tarkibiy qismi sifatida. Lug'atlar va ularning turlari. So'zlarning semantik tarkibi, polisemantik so'zlar. Yangi so'z yasaliishi masalasi (prefiksial, infiksial, postfiksial, konversiya). Produktiv va noproduktiv so'z yasaliishi masalalari. Sinonimlar va ularning turlari. Leksik va grammatik ma'no va ular o'rtasidagi farqlar. Neologizm va arxaik so'zlar. Leksikologiyada komponent tahlil.

Stilistika va matn tahlili

Tildagi leksik va stilistik vositalar (metafora, metonimiya, sinekdoxa, epitet va oksimaron, evfimizm, o'xshatish, perefraza, giperbola, litota). Sintaktik-stilistik vositalar: stilistik inversiya, parallel konstruksiyalar, qaytarish, antiteza, asindeton, polisindeton, ellipsis, ritorik savollar. Badiiy uslub, publitsistik uslub, ilmiy uslub, rasmiy hujjatlar va ularning uslublari. Fonetik-stilistik vositalar: alliteratsiya, ritm, so'zlarning stilistik jihatdan farqlanishi. Matn tahlili. Implitsitlik, eksplitsitlik, informativlik va modallik. Stilistika va matn tahlilida- lisoniy vositalarning his-hayajonli va betaraf ma'nolari. Epitet, giperbola, oksyumoron. Narsa va hodisalarning muayyan xususiyatini kuchaytirishga qaratilgan uslubiy priyomlar, perifraz, efemizm ko'nikmalariga ega bo'lishini ta'minlash bilan birga, barqaror so'z birikmalarning uslubiy qo'llanishi, frazeologik birliklar, epigrammlar, havolalar, nemis tilining funktsional stili, badiiy asar stili, publitsistik stil, gazeta stili, ilmiy matn stili, rasmiy hujjatlar stili bo'yicha malakalarni egallashga xizmat qiladi.

Қиёсий типология

Qiyosiy tipologiyaning ob'ekti va predmeti. Qiyosiy tipologik tadqiqotlarning tarixi. Qiyosiy tipologiyaning nazariy va amaliy ahamiyati. Fonetik tipologiya. Qiyoslanayotgan tillardagi segment va supersegment elementlarning tipologik xususiyatlari. Ushbu fan predmeti nemis tillari qiyosiy tipologiyasi hisoblanib, u ta'lim oluvchilarga ona tili va o'rganilayotgan nemis tili tipologik xususiyatlarini tilning hamma qatlamlarida (fonetik, leksik, morfologik, sintaktik, semantik) tanishtirishni ko'zda tutadi va til o'rganuvchilarning nemis va ona tili strukturasi o'xshash va farqli tomonlarini ongli ravishda topa olib, tahlil qila olishlari va amaliyotda qo'llay olishlari imkoniyatini beradi.

Tillardagi grammatik kategoriyalar va ularni ifodalovchi vositalar. Tillarda so'z tartibi va uning funktsiyalari, ularning qiyosiy tipologik xususiyatlari. Tilning nomlash vositalari. Qiyoslanayotgan tillarda gapning semantik, sintaktik va kommunikativ strukturalari.

Tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti

Nemis adabiyoti

Reformatsiya davri. Reformatsiya davrida Germaniyaning siyosiy va ijtimoiy hayoti. Reformatsiyaning Germaniya madaniy va diniy hayotiga ta'siri. Reformatsiyada Martin

Lyuterning o'rni va ahamiyati. M.Lyuterning hayoti va ijodi. M.Lyuter va uning 95 tezisi. Bibliyaning nemis tiliga tarjimasini.

O'rta nemis davri. O'rta nemis davrida jamiyat hayoti. Ritsarlik davri. O'rta nemis davrida dialektlarning ahamiyati. O'rta nemis davrida asosiy adabiy mavzu. O'rta nemis davrining adabiy manbalari. Kurtuaz romanchiligi (kurtuaz-ritsarlik eposi). Qahramonlik eposi («Nibelunglar haqida qo'shiq» «Hildebrand qo'shig'i»). Valter fon der Fogelveyde. Nemis adabiyotida Uyg'onish davri.

Gottxold Efraim Lessing. Lessingning hayoti va ijodi. Lessing ijodida siyosiy va ijtimoiy voqelikning aks etishi. Y.F.Gyote nemis adabiy tili va nemis adabiyoti asoschisi. Gyotening «Faust» asari. Fridrix Shiller (hayoti va ijodi). Nemis adabiyotida Gyote va Shillerning xizmatlari. X. Geyne, G. Byuxnerning nemis adabiyotidagi o'rni.

XIX asrda nemis adabiyotining yorqin vakillari va asarlari. Nemis adabiyotida muhim yo'nalishlar. German Gesse va nemis adabiyotida «neoromantizm» termini. F. Kafka, T. Mannlarning nemis adabiyotida o'rni va hissasi. Nemis surgunlik adabiyoti. Sobiq GDR adabiyoti. Nobel mukofotining nemis adabiyoti sovrindorlari

Tarjima nazariyasi va amaliyoti

Tarjima nazariyasi va amaliyoti fanining ob'ekti va predmeti. Tarjimaning rivojlanishi. Tarjima qilishning lingvistik asoslari. Tarjima metodlari. Tarjima transformatsiyalari. Tarjimaning metodik aspektlari. Tarjimaning leksik-semantik, grammatik, stilistik, frazeologik, pragmatik, lingvokulturologik muammolari. Milliy uziga xos suzlar tarjimasini. Tarjima turlari. Tarjimaning og'zaki va yozma shakllari. Badiiy tarjima. Turli soxaga oid matnlar tarjimasini. Tarjimada adekvatlik va ekvivalentlik.

Tarjima tushunchasi. Tarjima nazariyasi va amaliyoti fanining maqsad va vazifalari. Uning tadqiqot ob'ekti va predmeti hamda tahlil metodlari. Tarjima nazariyasi va amaliyoti fanining asosiy tushuncha va tamoyillari. Tarjima nazariyasi va amaliyoti fanining tarixi. O'zbek tarjima nazariyasi va amaliyoti maktabi. Tarjimada muqobillik tushunchasi va imkoniyatlari. Tarjimada milliy koloritni qayta yaratish masalalari. Milliy o'ziga xos so'zlar-realiyalar tarjimasini. Tarjimaning grammatik masalalari. Tarjimaning leksikologik masalalari. Omonimlar, sinonimlar, antonimlar, arxaizmlar, neologizmlar, anaxronizmlar tarjimasini. Tarjimada leksik muqobillik. Frazeologik iboralar tarjimasini. Frazeologik ma'noni qayta yaratish. Tarjimaning uslubiy ma'nolari. Tarjima va qiyosiy uslubiyot. Obrazli vositalar tarjimasini. Obrazni qayta yaratishda milliy o'ziga xoslikni ta'minlash. Olmon tilidan ona tiliga qilingan tarjimalar tarixi va talqini. Bilvosita va bevosita Olmoncha o'zbekcha tarjimalar tahlili.

O'qish va yozish amaliyoti

Turli mavzularga oid matn turlarini o'qish, mazmunini tushunish. Ekstensiv o'qish (badiiy o'qish). Intensiv o'qish (ma'lumot uchun o'qish). Gazeta va jurnallardagi maqolalar, tahlil bayon etilgan qisqa ma'lumotlar, she'rlar, asarlardan keltirilgan parchalar, internet matnlari, qo'llanmalar, instruktsiyalar, entsiklopedik maqolalar, professional mavzulardagi maqolalar, matnni o'qish va tushunishdagi turli strategiyalar. Xulosa yasash, "qatorlar orasi" ma'noni anglash, tez o'qish, xulosa qilish va yozma bayon etish, muallif fikrini yoqlash yoki inkor qilish va uni asoslash, tahlil qilish, sintez qilish, o'qish sifatini aniqlash.

Turli matnlarni yozish. Faktlarga asoslangan yozma nutq. Insholar, xatlar va rasmiy hujjatlar yozish. Ilmiy matnlarni yozish. Ilmiy ish yozish bosqichlari. Yozish uslublarini qo'llash. Ilmiy matnni tahrirlash.

Ilmiy mavzu tanlash. Tanlangan mavzu asosida reja tuzish. Ilmiy ishning maqsadini belgilab olish. Ilmiy ishning kirish qismini yozish. Ilmiy mavzu doirasida adabiyotlartahlili. Plagiatga yo'l qo'ymaslik usullari, ko'chirmakashlikni oldini olish. Tadqiqot ustida ish olib borish. Tadqiqot natijalarini yozish. Ilmiy xulosalar yozish.

Til aspektlari amaliyoti

Kommunikativ grammatika: artikllar va aniqlovchilar; ot (qo'shma otlar, sanoqli/sanoqsiz otlar); olmoshlar; son; fe'l (m.n.: fe'l zamonlari, fe'l mayllari, nisbatlari, modal fe'llar, fe'lli birikmalar, fe'lning noaniqshakllari: infinitiv, hozirgi/o'tgan zamon ravishdoshlari, h.k.); sifat (qiyosiy daraja, orttirma daraja); ravish (ravish yasalishi); bog'lovchilar; sintaksis: sodda, murakkab va qo'shma gaplar: ergashgan qo'shma gaplar; grammatik kategoriyalar: o'zlashtirma gaplar, faraz ma'nosini ifodalash; grammatik formalar/funktsiyalar; so'roq so'zlar, savol/javob va inkor; o'zlashtirma gaplar.

Kommunikativ leksika: sinonimlar, antonimlar, omonimlar; so'z oilalari; turg'un birikmalar; idiomatik til birliklari; adabiy til va sheva (dialekt) o'rtasidagi farqlar; leksik tizim; so'z yasalishi xususiyatlari; qisqartmalar; predloglar. uslublarni bir-biridan farqlashga yo'naltirilgan qator idiomatik til birliklar va og'zaki so'zlashuvdagi so'zlar; jargon va idiomalarni qo'llash; ibora va ifodalarni muloqotning turli vaziyatlarida ishlata olish; tinglovchini chalg'itmagan holda so'zlarga ekvivalent bo'lgan terminlarni qo'llash; leksik bog'liqlik - sinonim, antonim, omonimlarni o'rinli qo'llay olish; leksik birliklar; ma'lum mavzuga doir so'zlar yig'indisi; o'zgarmas iboralar va leksik birliklar; ma'lum bir so'zning dialektlarda turlicha qo'llanilishi; frazeologik birliklar, fe'llar; so'z yasalishining o'ziga xos xususiyatlari; qisqartma so'zlar; so'z birikmalari; genetik jihatdan bir oilaga mansub so'zlar; professional va akademik terminologiya; kontekstga mos bo'lgan hamda korpus-analiz bazasidagi so'zlarni to'g'ri ishlatish; lug'at bilan ishlay olish; notanish so'z manosini kontekstdagi ma'nosiga ko'ra taxminan aniqlay olishi; o'rganishning turli usullaridan to'g'ri foydalana olishi lozim.

Diskurs (matn) tahlili: Yozma diskurs (matn): turli janrlarning o'ziga xos xususiyatlari (masalan, ilmiy-ommabop asarlar, gazeta maqolalari, badiiy adabiyot va b.) o'zaro leksik munosabat (lingvistik omillarning qo'llanilishi); matnda so'zlar mutanosibliigi; rasmiy, norasmiy, maxsus matnlar; grammatika va diskurs; (matnda grammatik kategoriyalarning qo'llanilishi); yozma nutkda grammatika va leksikani qo'llash (matn tuzishda so'z va grammatik kategoriyalarni tanlashga ta'sir kursatuvchi asosiy omillar (masalan: audiyentsiya, matnning qanday auditoriya va kim uchun mo'ljallanganligi, yozma matnning maqsadi va h.k.). Og'zaki diskurs (matn): og'zaki muloqot - telefon suhbatlari, xizmat ko'rsatish shahobchalari, intervyular, kundalik muloqotlar, kishilarga yo'l ko'rsatish, maslahat berish; og'zaki nutq - monologlar, ish-harakatni ifodalovchi til birliklari, audioriyada qo'llanadigan nutq; grammatika va og'zaki diskurs; og'zaki nutqning fonologik xususiyatlari: urg'u, intonatsiya, pauza; muloqotning o'ziga xos xususiyatlari: muloyim so'zlashish, so'zlarda bog'liqlikni ta'minlash: ikkilanish va pragmatik strategiyalar. **Sotsiolingvistik omillar:** muloqot tahlili: muloqot jarayonida boshqa mavzuga yo'naltirish strategiyalari (usullari); til va jins: xotin qizlar nutqi va erkak kishi nutqi o'rtasidagi farq va ularning o'ziga xosliklari; noverbal muloqot: mimika va jestlar tili, ko'z orqali muloqot, imo-ishoralar.

Til ko'nikmalari integratsiyasi

O'rganilayotgan chet tili ko'nikmalari amaliy va nazariy aspektlari. So'zlashish, tinglab tushunish, o'qish va yozish bo'yicha ko'nikmalarni integrallashgan holda rivojlantirish masalalari. Tilning og'zaki va yozma shakllari integrallashuvi, ularning turli kontekstlardagi muloqot malakalarini rivojlantirish masalasi. Transverbal ko'nikmalarni shakllantirish. Til ko'nikmalarini rivojlantirish borasidagi faoliyatni baholash va refleksiya ko'nikmalarini qo'llash. Og'zaki va yozma nutq amaliyoti. Monologlar (prezentatsiyalar, nutqlar), dialoglar, suhbatlar, turli kommunikativ nutq

vaziyatlari, yangiliklar, intervyu, tele va radio xabarlar, badiiy va xujjat filmlar, audio kitoblar, qo'shiqlar. Madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish masalalari.

O'rganilayotgan til tarixi

Qadimgi nemis tili va uning shakllanishi. Qadimgi nemis tili yozuvining shakllanishi. Nemis milliy tilining shakllanishi va kelib chiqish tarixi. O'rta nemis tili. Qiyosiy tarixiy metod, mualliflari va uning til tarixidagi o'rni. Erta nemis tili davri. M.Lyuterning kitob bosmasiga asos solishi. Reformatsiyada Martin Lyuterning o'rni va ahamiyati. Yangi nemis tili davri. Nemis tilining normallasuvi. Nemis tili tarixida purizm. Nemis tilida imlo qoidalarining shakllanishi. Aka-uka Grimmlar qonuni. Nemis tilida tovushlarning birinchi harakati. Nemis tili shakllanishida dialektlarning o'rni. 20 asrda nemis tili. Hozirgi zamon nemis tilidagi o'zgarishlar.

Mamlakatshunoslik

Germaniya mavzusiga kirish. Germaniyaning federativ tuzilishi. Germaniyaning daryolari va dengizlari. Katta shaharlari. Germaniyaning iqlimi. Landshafti. Germaniyaning davlat tuzilishi. Germaniyaning parlamenti. Siyosiy partiyalari. Germaniyaning milliy ramzlari. Germaniyaning ta'lim tizimi. Germaniyaning madaniyati, iqtisodiyoti. Germaniyada sport. Nemis tilida so'zlashuvchi davlatlar. Shveysariya iqtisodiyoti. Shveysariyaning madaniyati, urf-odatlarini. Shveysariyaning sporti va OAVi. Avstriya. Avstriyaning madaniyati, urf-odatlarini. Avstriyaning sporti va OAVi. Lixtenshteyn. Lixtenshteynning madaniyati, urf-odatlarini. Lixtenshteynning sporti va OAVi.

5A120102 – Lingvistika: nemis tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilarning maxsus (ixtisoslik) fanlari bo'yicha bilimlarini baholash MEZONLARI

5A120102 – Lingvistika: nemis tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun amaliy va nazariy fanlardan test sinovi shaklida o'tkaziladi.

Mutaxassislik bo'yicha talabgorning amaliy va nazariy bilimlarini baholashga qaratilgan test sinovlari tashkil etiladi. Bunda bakalavriat bosqichida 4 yil davomida o'tilgan amaliy va nazariy fanlardan olingan bilim baholanadi. Jami 100 ballik tizimda baholanadi.

Test sinovlari quyidagicha amalga oshiriladi:

Amaliy va nazariy fanlar asosida 50ta test topshirig'iga 120 daqiqa vaqt ajratiladi. Har bir to'g'ri bajarilgan test javobiga 2 balldan beriladi.

Magistraturaga mutaxassislik bo'yicha maxsus fandan kirish sinovi uchun belgilangan maksimal ballning 55 foizi va undan kam to'plaganlar magistraturaga qabul qilinmaydi.

Asosiy adabiyotlar Nemis tili bo'yicha

1. Freund W. Deutsche Literatur, Dumont-Verlag, Köln, 2002.
2. Gehrman S. Deutsche Phonetik: Theorie und Praxis. Zagreb, 2004. 2.Auflage.
3. Heringer H.J. Morphologie. UTB. Paderborn. 2009.
4. Karimov. Sh. Nemis adabiyoti tarixi. „Mumtoz so'z”. Toshkent. 2009.
5. Karl – Heinz Göttert / Oliver Jungen: Einführung in die Stilistik. Wilhelm Fink Verlag 2004
6. Karl – Heinz Göttert / Oliver Jungen: Einführung in die Stilistik. Wilhelm Fink Verlag 2004
7. Keiner K.E. Deutsche Literatur, Ernesti-Literatur-Verlag, 2005.
8. Pan G. Deutsche Stilistik. Taschkent. 2010.

9. Römer Cn. Morphologie der deutschen Sprache. UTB. Stuttgart. 2006.
10. Schippan, Thea: Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. VEB Bibliographisches Institut Leipzig 1987
11. Stepanowa M. D, Černyšewa I. I.: Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache, Moskau 1975.
12. Stock E- und Hirschfeld U. Phonotek. Deutsch als Fremdsprache. Langenscheidt. Leipzig. 2002.
12. Toshev. Z. B. Nemis tili fonetikasi. Buxoro, 2009.
13. Wolf G. Deutsche Sprachgeschichte, Tübingen, Basel, Afranck Verlag, 1999.
14. Wollstein A., Heilmann A. Deutsche Satzstruktur. Stauffenburg. Tübingen, 2006.
15. Арсенева М.Г. Введение в германскую филологию. М., 1980.
16. Бах А. История немецкого языка М., 1986
17. Брандес М.П., Провоторов В. И Анализ текста, М., 2003
18. Городова И. М., Филлипова Н. А. Пособие по сопоставительной грамматике немецкого и русского языка. М., 1985.
19. Жирмунский В.М. История немецкого языка. М., 1985.
20. Умархўжаев М.Э. Олмон тили лексикологияси ва фразеологияси. Андижон. 2010.
21. Юсупов У.К. Проблемы сопоставительной лингвистики. Ташкент. Фан, 1980.
22. Якубова Х. Практикум по сопоставительной типологии русского и узбекского языков. Т., 1986.

Qo'shimcha adabiyotlar

Nemis tili bo'yicha

1. Bünting. Karl – Dieter Ratgeber Stilsicheres Deutsch. Tandem Verlag GmbH, Königswinter 2003
2. Ismoilov Yu., Karimov Sh. Wörterbuch Deutsch-Usbekisch Usbekisch - Deutsch . “Akademnashr”. T. 2020
3. Deutsche Grammatik in Übungen. S.Saidov „O'zbekiston“ Toshkent 2003
4. Grundstufen – Grammatik. Monika Reiman, Max Hueber Verlag, Leipzig, 2001.
5. Holiyarov L. Das Passiv im heutigen Deutsch. T. 2008.
6. Holiyarov L. Das Verb im heutigen Deutsch. 2008.
7. Holiyarov L. Der Konjunktiv im heutigen Deutsch. T.2008
8. Karimov Sh., Ismoilov Yu. Usbekisch-Deutsches Wörterbuch. “Nihol”. T. 2011
9. Koja Friedrich –Stourz Gerald „Schweiz-Österreich“. Hermann Böhl – aus Nacht. Wien. Köln. Graz. 1986
10. Nerius Dieter. Untersuchung zu einer Reform der deutschen Orthographie. Akademie-Verlag, Berlin, 1995
11. Österreich. Ein landeskundliches Lesebuch von Jürgen Koppensteiner. Verlag für Deutsch 1983.
12. Saidov, S. Deutsche Grammatik in Übungen. T., 2000.
13. Sattarov M., Safarov O. Mirsodiqova D. Grammatische Kategorien des Substantivs und Gebrauch der Präpositionen. Taschkent, 2003.
14. Sattarov M. u.a. Substantiv und seine Kategorien. Gebrauch der Präpositionen. T., 2004.
15. Schlaefel M. Lexikologie und Lexikographie. Eine Einführung am Beispiel deutscher Wörterbücher. Erich Schmidt Verlag. München. 2009.
16. Walther Kindt Pragmatik: die handlungstheoretische Begründung der Linguistik. In: Horst M. Müller. Arbeitsbuch Linguistik. Ferdinand Schöningh. 2002
17. Weinrich H. «Sprache das heißt Sprachen», Verlag: Gunter Narr, Tübingen. 2001.
18. И.В.Гёте “Фарбу Шарқ девони”. С.Салимов таржимаси. Т., 2002.

19. Нурматов Т.А., Б.М.Хусанхўжаев, Э.Х.Жўраев, Т.Очилов. Немис тили фонетикаси. 2002.
20. Филичева Н.И. История немецкого языка, курс лекций. М.,Изд. МГУ, 1983.

5A120102 – Lingvistika: ispan tili

Tuzuvchilar: T.Oltiyev – O'zDJTU, Ispan tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasini mudiri, f.f.n., dotsent.
S.Axadova – O'zDJTU, Ispan tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasini o'qituvchisi

Taqrizchilar: A.X.Jo'rayev – Toshkent tibbiyot akademiyasi tillar kafedrasini katta o'qituvchisi, PhD
D.Baxronova – A.Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti, tillar nazariyasi kafedrasini dotsenti, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD

Dastur O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti 2021 yil 1 iyuldagi 12-sonli Kengashi yig'ilishida muxokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

Kirish

Mazkur dastur oliy ta'lim muassasalarining tegishli ta'lim yo'nalishlarini tugatib, hamda bakalavr darajasiga ega bo'lgan magistratura kiruvchi abituriyentlar uchun mo'ljallangan. Magistraturaga kirish test sinovlari amaliy va nazariy fanlar bo'yicha egallangan bilimlarni aniqlashni nazarda tutadi.

Taklif etilayotgan dastur zamonaviy pedagogik texnologiyalar talablariga to'liq javob beradi va mutaxassislik bo'yicha talabgorning nazariy va amaliy bilimlarni ob'ektiv ravishda aniqlash hamda baholash imkonini yaratadi.

5A120102 – Lingvistika: ispan tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, unda o'rganilayotgan til nazariy aspektlari, (leksikologiya, nazariy grammatika, nazariy fonetika, stilistika), qiyosiy tipologiya, tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti, tarjima nazariyasi, o'qish va yozish amaliyoti, chet tillarni o'qitishning integrallashgan kursi, til aspektlari amaliyoti, til ko'nikmalari integratsiyasi, o'rganilayotgan til filologiyasiga kirish va til tarixi, tillar o'qitish metodikasi va ta'lim texnologiyalari, mamlakatshunoslik kabi fanlarining namunaviy dasturlari asos qilib olingan.

Magistraturaga kiruvchilar quyidagi mavzular bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarga tayangan holda test sinovlarini topshiradilar:

NAZARIY FONETIKA FANI BO'YICHA:

Fonetikaning tadqiqot uslublari, fonologik nazariyalar, fonologik yo'nalishlar va maktablar. Tovushlarning talaffuzi, fonemalarning ijtimoiy variantlari. Unli va undoshlarning tasnifi. Bo'g'inning strukturasi. Nutqni bo'g'inlarga ajratish. Supersegment elementlar (urg'u, intonatsiya).

NAZARIY GRAMMATIKA FANI BO'YICHA:

Nazariy grammatikaning ob'ekti va predmeti. Tillarni morfologik tipologiya nuqtai nazardan tasniflash. So'z turkumlari masalasi. Grammatik kategoriyalar va ularning turlari. Morfemalar va ularning turlari. Grammatik shakl va mazmun. Gapda so'zlarni bog'lashga oid grammatik vositalar. Paradigmatika va sintagmatika muammolari. Morfologik va sintaktik yaruslar va ularning birliklari. So'z birikmalari va gaplar, ularning vazifasi (mazmuni) va tarkibi nuqtai nazardan, elliptik va noelliptik gaplar turlari. Grammatik valentlik. Gapning aktual bo'laklarga bo'linishi.

LEKSIKOLOGIYA FANI BO'YICHA:

Leksikologiyaning ob'ekti va predmeti. Leksikografiya leksikologiyaning tarkibiy qismi sifatida. Lug'atlar va ularning turlari. So'zlarning semantik tarkibi, polisemantik so'zlar. Yangi so'z yasalishi masalasi (prefiks, infiks, postfiks, konversiya). Produktiv va noproductiv so'z yasalishi masalalari. Sinonimlar va ularning turlari. Leksik va grammatik ma'no va ular o'rtasidagi farqlar. Neologizm va arxaik so'zlar. Leksikologiyada komponent tahlil.

STILISTIKA FANI BO'YICHA:

Tildagi leksik va stilistik vositalar (metafora, metonimiya, sinekdoxa, epitet va oksimaron, evfimizm, o'xshatish, perefraza, giperbola, litota). Sintaktik-stilistik vositalar: stilistik inversiya, parallel konstruksiyalar, qaytarish, antiteza, asindeton, polisindeton, ellipsis, ritorik savollar. Badiiy uslub, publitsistik uslub, ilmiy uslub, rasmiy hujjatlar va ularning uslublari. Fonetik-stilistik vositalar: alliteratsiya, ritm, so'zlarning stilistik jihatdan farqlanishi. Implitsitlik, eksplitsitlik, informativlik va modallik.

QIYOSIY TIPOLOGIYA FANI BO'YICHA:

Qiyosiy tipologiyaning ob'ekti va predmeti. Qiyosiy tipologik tadqiqotlarning tarixi. Qiyosiy tipologiyaning nazariy va amaliy ahamiyati. Fonetik tipologiya. Qiyoslanayotgan tillardagi segment va supersegment elementlarning tipologik xususiyatlari.

Tillardagi grammatik kategoriyalar va ularni ifodalovchi vositalar. Tillarda so'z tartibi va uning funksiyalari, ularning qiyosiy tipologik xususiyatlari. Tilning nomlash vositalari. Qiyoslanayotgan tillarda gapning semantik, sintaktik va kommunikativ strukturalari.

TILI O'RGANILAYOTGAN MAMLAKAT ADABIYOTI FANI BO'YICHA: ISPAN ADABIYOTI

Ispan adabiyoti faniga kirish va fanning shakllanishi va taraqqiyoti. Roman, varvar va arablarning Iberiyani bosib olishi. Rekonkista. Zamonaviy ispan tili va adabiyotining dunyodagi o'rnini. Hozirgi bosqichga qadar ispan adabiyoti haqidagi nuqtai nazarlar. O'rta asrlar ispan adabiyoti janrlari. Romanlashtirish va xristianlashtirish. Adabiyotning turli xil tillarda rivojlanishi va o'zaro ta'siri: kastiliya, katalan va galisiya adabiyoti. Og'zaki va yozma adabiyot. Andalusiya va Ispaniya adabiyotining shakllanishi. Ispan va g'arb adabiyotining o'zaro ta'siri. «Sid haqida afsona» (XII). Uyg'onish davridan oldingi adabiyotning umumiy tavsifi. Izabel Kastilya va Ferdinand Aragonning davlatni birlashtirishda tutgan o'rnini. Rekonkistaning tugashi. Koloniyalarning bosib olinishi. G'arbiy Yevropa adabiyotlarida Uyg'onish davri haqida tushuncha. G'arbiy Yevropa mamlakatlari adabiyot va san'atida realizmning shakllanishi. Uyg'onish davri san'atida inson obrazi, realizmning o'ziga xosligi. Ispaniyada Uyg'onish davrining o'ziga xosliklari. Ispan adabiyotining o'ziga xos tomonlari: milliy qadriyatlar bilan aloqasi. Insonparvarlik g'oyalarining ilk bosqichlarda shakllanishi. Romansero. Romansero uslubi, matn tahlili. Xorxe Manrike ijodi va hayoti. Fernando de Roxas hayoti va ijodi. Kalisto va Melibey haqidagi fojea-komediyaning («Selestina») adabiy tahlili. XVII asr - madaniy-tarixiy davr. Barokko terminining mazmuni, estetik xususiyatlari. Luis de Gongoraning ijodi. Garsilaso de la Veganing hayoti, ijodi va adabiy yo'nalishi. Lotin tilidagi asarlari. Garsilaso de la Veganing Sonetlari tahlili. Tormeslik Lasarilo hayoti va ijodi. Uning anonim va hajviy asarlari. San Xuan de la Krus ijodi va hayoti. Badiiy asarlari tahlili. «Kantiko Espiritual» asari. Migel de Servantes hayoti va ijodi. Don Kixot va Sancho Pansa obrazlarining adabiy tahlili, uslubi, tuzilishi. «Don Kixot» romani: g'oya va uni ro'yobga chiqarish. Kompozitsiya, asosiy obrazlar va ularning rivojlanishi. Don Kixot obrazining ijtimoiy va falsafiy mazmuni. «Don Kixot» yangi ko'rinishdagi roman sifatida. Don Kixot – «abadiy obraz». «Numansiyaning vayron bo'lishi»

milliy qahramonlik tragediyasi. “Hikmatli novellalar” to'plamida novella janrining rivojlanishi. Ispan novellasining o'ziga xosligi. Frantsisko de Kevedo hayoti, ijodi va asarlarining adabiy tahlili. Lope de Vega hayoti, ijodi va adabiy merosi. Lope de Vega teatrining o'ziga xos xususiyatlari. “Qo'zibuloq” asari tahlili. Ma'rifatchilik – XVIII asrning g'oyaviy, falsafiy va madaniy oqim sifatida. Ispan ma'rifatchiligining buyuk namoyondasi Gaspar Melchor de Xovelyanosning ijodi. “Asturiya uchun jangchi” qo'shig'i.

Romantizm prozasining poetik xususiyatlari, romantizm tamoyillari, romantik proza va poetikasiga xos allegoriyalik hikoya qilish usuli. Romantik inson ideali. Gustavo Adolfo Bekker hayoti va ijodi. Rimas tarixi, adabiy, she'riy tahlili. Realizm va naturalizm ijodiy uslublarini tahlil etish. Realizm davri adabiyotining o'ziga xos jihatlari. Benito Peres Galdos tanqidiy realizmning buyuk namoyondasi. “Milliy epizodlar”, “Donya Perfekta” asarlari. Machadoning muhabbat lirikasi. «She'rlar», «Qayg'uli ariyalar» to'plamlari. “Yosh Ispaniya” she'ri tahlili. Folklor she'riyatining epik, lirik va dramatik an'analari. Pio Baroxa Nessi, Visente Blasko Ibanes hayoti va ijodi. Naturalistik va realistik tendentsiyalarning birinchi bosqichidagi rivoji. “Qon va qum” asari tahlili. Grafinya Emiliya Pardo Basan hayoti va ijodi. «Ulloa qadamlari» asari tahlili. Unamuno hayoti va ijodi. Unamunoning falsafiy va estetik qarashlari. “Tula xola” asari. «27-yil avlodi» namoyondalari — Xorxe Gilven, Pedro Salinas, Garsia Lorca, Rafael Alberti, Xerardo Diyego, Emilio Pardo Basan, Luis Sernuda, Damaso Alonso, Xuan Ramon Ximenes. Garsia Lorca “She'rlar kitobi”, “Kante Xondo dostoni”, “Solea”, “Presiosa va shamol” asarlari tahlili. Garsiya Lorca asarlari tarjimalari. Lotin Amerika mamlakatlari adabiyoti. Ruben Dario, Nikolas Gilen, Gabryel Garsiya Markes, Pablo Neruda hayoti va ijodi.

TARJIMA NAZARIYASI VA AMALIYOTI FANI BO'YICHA:

Tarjima nazariyasi va amaliyoti fanining ob'ekti va predmeti. Tarjimaning rivojlanishi. Tarjima qilishning lingvistik asoslari. Tarjima metodlari. Tarjima transformatsiyalari. Tarjimaning metodik aspektlari. Tarjimaning leksik-semantik, grammatik, stilistik, frazeologik, pragmatik, lingvokulturologik muammolari. Milliy uziga xos suzlar tarjimasini. Tarjima turlari. Tarjimaning og'zaki va yozma shakllari. Badiiy tarjima. Turli soxaga oid matnlar tarjimasini. Tarjimada adekvatlik va ekvivalentlik.

O'QISH VA YOZISH AMALIYOTI FANI BO'YICHA:

Turli mavzularga oid matn turlarini o'qish, mazmunini tushunish. Ekstensiv o'qish (badiiy o'qish). Intensiv o'qish (ma'lumot uchun o'qish). Gazeta va jurnallardagi maqolalar, tahlil bayon etilgan qisqa ma'lumotlar, she'rlar, asarlardan keltirilgan parchalar, internet matnlari, qo'llanmalar, instruktsiyalar, entsiklopedik maqolalar, professional mavzulardagi maqolalar, matnni o'qish va tushunishdagi turli strategiyalar. Xulosa yasash, “qatorlar orasi” ma'noni anglash, tez o'qish, xulosa qilish va yozma bayon etish, muallif fikrini yoqlash yoki inkor qilish va uni asoslash, tahlil qilish, sintez qilish, o'qish sifatini aniqlash.

Turli matnlarni yozish. Faktlarga asoslangan yozma nutq. Insholar, xatlar va rasmiy hujjatlar yozish. Ilmiy matnlarni yozish. Ilmiy ish yozish bosqichlari. Yozish uslublarini qo'llash. Ilmiy matnni tahrirlash.

CHET TILLARNI O'QITISHNING INTEGRALLASHGAN KURSI FANI BO'YICHA:

Chet tilini o'rganish jarayonlari: Chet tili, uni o'rganish va o'qitish. Til o'rganuvchining xususiyatlari. Til o'rganishdagi kognitiv omillari. Chet tilini o'rganish uslublari va strategiyalari. Til o'rganishda psixologik omillar. Til o'rganishdagi xatolar. Chet tilini o'rganishda yosh xususiyatlari.

Til sath (yarus)larini o'qitishga kommunikativ yondashuv: Grammatikani o'qitish.

Leksikani o'qitish. Fonetikani o'qitish. Xatoni to'g'rilash.

Til ko'nikmalarini integrallashgan holda o'qitish: Ko'nikmalar integratsiyasining rivojlanish bosqichlari. Til ko'nikmalari integratsiyasi tahlili. Tinglash ko'nikmasi. Gapirish ko'nikmasi. O'qish ko'nikmasi. Yozish ko'nikmasi. Yozma nutq strategiyalari bilan tanishtirish. Tilning to'rt ko'nikmasi integratsiyasi.

Auditoriyada o'qituvchi nutqi: O'qituvchining xatti-harakatlari. O'qituvchining ovozi. O'qituvchining ohangi. Auditoriyada chet tilini qo'llash. Chet tili muhitini yaratish. Auditoriyada qo'llaniladigan til. Chet tilida savollar berish. Chet tilida ko'rsatmalar berish. Chet tilida og'zaki izoh berish. Chet tili darsida ona tilidan foydalanish.

Darsni rejalashtirish: O'quv dasturlarni o'rganish, tahlil qilish va ular bilan ishlash. Darsni rejalashtirish va dars rejasi tarkibi. Darslar ketma- ketligi, maqsad, vazifalari va kutilayotgan natijalarni belgilash. Darsni rejalashtirish uchun dars tuzilmasini tanlash. Retseptiv ko'nikmalarni o'qitishga matndan oldin, matn ustida va matndan keyingi mashqlar. Darsning turli bosqichlari uchun vazifalar. Dars boshlanishi. Yakunlash. Darsda vazifalarni bir-biriga bog'lash. Dars davomidagi vazifalarga to'g'ri vaqt ajratish. Uy vazifasini berish. Mavjud o'quv materiallari va resurslardan samarali foydalanish. Muammolarni oldindan ko'ra bilish.

Auditoriyani o'rganish (tadqiq etish): Sinf tadqiqoti bosqichlari, ma'lumotlarni yig'ish, uni tahlil qilish va rejalashtirish. Ma'lumotlarni yig'ish uchun kerak bo'ladigan materiallarni yaratish/tuzish, uning salbiy va ijobiy taraflarini farqlash. Dars kuzatuv. Suhbat o'tkazish. O'qituvchi va talabalarga beriladigan savolnomalar. Kundalik yuritish. Muammoli vaziyatlar/hodisalar; qaydlar. Dars kuzatuv jarayoni. Kuzatuv natijalarini og'zaki va yozma ravishda bayon qilish.

O'quv materiallarini tanlash va yangilarini yaratish: O'quv materiallari ta'lim standartlari. O'quv adabiyotlari va o'quv dasturlari o'rtasidagi mutanosiblik. O'quv adabiyotlari turlari jumladan. Chet tili mashg'ulotlarida foydalanish uchun darsliklarni tahlil qilish va tanqidiy baxolash. Internet ta'lim saytlari, til ko'nikmalarini baholovchi manbalar, kichik yoshdagi til o'rganuvchilar uchun manbalar. Autentik materiallarni tanlash va ularga mos vazifalar tuzish. Til o'rganuvchilar xususiyatlariga mos keladigan ko'rgazmali materiallar va tarqatma materiallarni yaratish. Rivojlantiruvchi vazifalarni yaratishda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan axloqiy va ma'naviy masalalar. Semestr so'nggida o'tkaziladigan mikro dars uchun ko'rgazmali materiallar tayyorlash, tarqatma materiallar yaratish.

Chet tillarni o'qitish tamoyillari va yondashuvlar: Chet tillarni o'qitish uslublari o'rtasidagi farqlar. Til o'qitish zamonaviy usullarining amaliyotda qo'llanilishi. Chet tilini o'rgatishda xorijiy tajribalar. Grammatik-tarjima uslubi. Darsni to'liq chet tilida o'tish uslubi. Audio-lingvistik uslub. Kommunikativ uslub. Mahalliy muhitda qo'llanilayotgan uslublar va ularning tahlili. Grammatikani deduktiv va induktiv tarzda o'qitish; Tarjima orqali til o'qitish. Qayta gapirib berish. Fonemalar va fonetik usullar. Matnlarni yodlash. O'qituvchidan so'ng takrorlash. Kommunikativ mashqlar yordamida til o'rganish. Turli uslublarning ijobiy va salbiy jihatlari muhokamasi. Til va madaniyat. O'qitish/o'rganish jarayonlari. Chet tilini o'rganishda ona tilining o'rni.

Til bo'yicha bilimlarni baholash turlari va mezonlari: Baholash turlari: yakuniy (sumativo); shakllantiruvchi (formativo). Test: testning validligi (validez) – test shakli va mazmunining uni tuzuvchilar fikri bo'yicha test baholashi yoki aniqlashi zarur bo'lgan narsaga muvofiq kelishi, ishonchliligi (fiabilidad), amaliyligi (practico). Mezonlar mutanosibligi. Se'yor mutanosibligi. Tasniflash. Test turlari. Yevropa Kengashining “Chet tilini egallash umumevropa kompetentsiyalari: o'rganish, o'qitish va baholash” to'g'risidagi umume'tirof etilgan xalqaro me'yorlari. Test metodlari. Til aspektlarini baholash usullari va mezonlari. Baholashning muqobil turlari. Baholashni rejalashtirish. Tanqidiy tahlil. Test topshiriqlarini tuzish tamoyillari.

Turli yoshdagilarga chet tilini o'qitish: Chet tilini o'rganuvchilarining psixo-fiziologik xususiyatlari va turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatish jarayoni. Turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatishda o'qituvchining roli va auditoriyaga mos ravishda moslashuvi. Turli yosh guruhlarini o'qitish tamoyillari. Turli yoshdagilarga chet tilini o'rgatish uchun darslarni rejalashtirish va unda

yosh xususiyatlarini e'tiborga olish. Yosh xususiyatidan kelib chiqib, muvofiq metodlarni tanlash. Katta yoshdagilarga chet tilini o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari. Kichik va o'smir yoshdagilarga chet tili o'rgatishda o'yin, qo'shiq, musiqa va hikoyalardan samarali foydalanish. Turli yosh guruhlarida chet tili bo'yicha o'zlashtirilgan bilimlarni baholash. Yosh xususiyatlariga ko'ra o'quv materiallarini moslashtirish va va yangilarini yaratish.

Maxsus yo'nalish (soha)larda chet tilini o'qitish: Maxsus yo'nalishlarda chet tili (kasbiy yo'nalishda chet tili, o'qishga yo'naltirilgan chet tili). Ehtiyojlarni o'rganish va tahlil qilish. Ma'lum bir soha yoki kasbiy yo'nalishda chet tilini o'qitish uchun maqsadlarni belgilash. Dastur tuzishda o'qitish yondashuvlarini belgilash. O'zbekiston respublikasi ta'lim tizimi bosqichlarida (maktab, kollej va litseylarda) chet tili o'qitishning maqsad va mazmunini belgilash. Mustaqil o'qish ko'nikmalarining o'rni: o'qishga yo'naltirilgan chet tili, o'qish va tadqiq etish ko'nikmalari. O'quv materiallarini baholay olish. O'quv materiallarini moslashtira olish. O'quv materiallarini yarata olish.

O'QISH VA YOZISH AMALIYOTI FANI BO'YICHA:

Kommunikativ grammatika: artikllar va aniqlovchilar; ot (qo'shma otlar, sanoqli/sanoqsiz otlar); olmoshlar; son; fe'l (m.n.: fe'l zamonlari, fe'l mayllari, nisbatlari, modal fe'llar, fe'lli birikmalar, fe'lning noaniqshakllari: infinitiv, hozirgi/o'tgan zamon ravishdoshlari, h.k.); sifat (qiyosiy daraja, orttirma daraja); ravish (ravish yasalishi); bog'lovchilar; sintaksis: sodda, murakkab va qo'shma gaplar: ergashgan qo'shma gaplar; grammatik kategoriyalar: o'zlashtirma gaplar, faraz ma'nosini ifodalash; grammatik formalar/funksiyalar; so'roq so'zlar, savol/javob va inkor; o'zlashtirma gaplar.

Kommunikativ leksika: sinonimlar, antonimlar, omonimlar; so'z oilalari; turg'un birikmalar; idiomatik til birliklari; adabiy til va sheva (dialekt) o'rtasidagi farqlar; leksik tizim; so'z yasalishi xususiyatlari; qisqartmalar; predloglar. uslublarni bir-biridan farqlashga yo'naltirilgan qator idiomatik til birliklar va og'zaki so'zlashuvdagi so'zlar; jargon va idiomalarni qo'llash; ibora va ifodalarni muloqotning turli vaziyatlarida ishlata olish; tinglovchini chalg'itmagan holda so'zlarga ekvivalent bo'lgan terminlarni qo'llash; leksik bog'liqlik - sinonim, antonim, omonimlarni o'rinli qo'llay olish; leksik birliklar; ma'lum mavzuga doir so'zlar yig'indisi; o'zgarma iboralar va leksik birliklar; ma'lum bir so'zning dialektlarda turlicha qo'llanilishi; frazeologik birliklar, fe'llar; so'z yasalishining o'ziga xos xususiyatlari; qisqartma so'zlar; so'z birikmalari; genetik jihatdan bir oilaga mansub so'zlar; professional va akademik terminologiya; kontekstga mos bo'lgan hamda korpus-analiz bazasidagi so'zlarni to'g'ri ishlatish; lug'at bilan ishlay olish; notanish so'z manosini kontekstdagi ma'nosiga ko'ra taxminan aniqlay olishi; o'rganishning turli usullaridan to'g'ri foydalana olishi lozim.

Diskurs (matn) tahlili: Yozma diskurs (matn): turli janrlarning o'ziga xos xususiyatlari (masalan, ilmiy-ommabop asarlar, gazeta maqolalari, badiiy adabiyot va b.) o'zaro leksik munosabat (lingvistik omillarning qo'llanilishi); matnda so'zlar mutanosibligi; rasmiy, norasmiy, maxsus matnlar; grammatika va diskurs; (matnda grammatik kategoriyalarning qo'llanilishi); yozma nutkda grammatika va leksikani qo'llash (matn tuzishda so'z va grammatik kategoriyalarni tanlashga ta'sir kursatuvchi asosiy omillar (masalan: audiyentsiya, matnning qanday auditoriya va kim uchun mo'ljallanganligi, yozma matnning maqsadi va h.k.). Og'zaki diskurs (matn): og'zaki muloqot - telefon suhbatlari, xizmat ko'rsatish shahobchalari, intervyular, kundalik muloqotlar, kishilarga yo'l ko'rsatish, maslahat berish; og'zaki nutq - monologlar, ish-harakatni ifodalovchi til birliklari, audioriyada qo'llanadigan nutq; grammatika va og'zaki diskurs; og'zaki nutqning fonologik xususiyatlari: urg'u, intonatsiya, pauza; muloqotning o'ziga xos xususiyatlari: muloyim so'zlashish, so'zlarda bog'liqlikni ta'minlash: ikkilanish va pragmatik strategiyalar. Sotsiolingvistik omillar: muloqot tahlili: muloqot jarayonida boshqa mavzuga yo'naltirish strategiyalari (usullari); til va jins: xotin qizlar nutqi va erkak kishi nutqi o'rtasidagi farq va ularning o'ziga xosliklari; noverbal muloqot: mimika va

jestlar tili, ko'z orqali muloqot, imo-ishoralar.

TIL KO'NIKMALARI INTEGRATSIYASI FANI BO'YICHA:

O'rganilayotgan chet tili ko'nikmalari amaliy va nazariy aspektlari. So'zlashish, tinglab tushunish, o'qish va yozish bo'yicha ko'nikmalarni integrallashgan holda rivojlantirish masalalari. Tilning og'zaki va yozma shakllari integrallashuvi, ularning turli kontekstlardagi muloqot malakalarini rivojlantirish masalasi. Transverbal ko'nikmalarni shakllantirish. Til ko'nikmalarini rivojlantirish borasidagi faoliyatni baholash va refleksiya ko'nikmalarini qo'llash. Og'zaki va yozma nutq amaliyoti. Monologlar (prezentatsiyalar, nutqlar), dialoglar, suhbatlar, turli kommunikativ nutq vaziyatlari, yangiliklar, intervyu, tele va radio xabarlar, badiiy va xujjat filmlar, audio kitoblar, qo'shiqlar. Madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish masalalari.

O'RGANILAYOTGAN TIL FILOLOGIYASIGA KIRISH VA TIL TARIXI FANI BO'YICHA:

Roman tillarining dunyo tillari orasida tutgan o'rni Tilshunoslikning romanistika va germanistika sohalarini bu sohalarining yetakchi olimlari va ularning fanga qo'shgan hissasi, roman va german tillarining hind-evropa tillar oilasida tutgan o'rni. Hozirgi zamon roman va german tillari, ularning tarqalishi va tasnifi. Roman va German qabilalari haqidagi ma'lumotlar: (Piteas, Strabon, Yuliy Sezar, Tatsit) roman va german qabilalarining tasnifi va "xalqlarning buyuk ko'chishi" davrida ularning joylashishi. Roman va german tillarining o'ziga xos xususiyatlari: undoshlarning birinchi ko'chishi, Grimm qonuni, Verner qonuni, unilarning o'zgarishi, otlarning turlanish tizimi, fe'llarning miqdor o'zgarishi va suffiksli fe'llarga ajralish tizimi, qadimgi alifbo, roman va german tillarining eng muhim yozma yodgorliklari va ularningtasnifi. Lotin tili va uning roman tillarining shakllanishidagi o'rni va ahamiyati. German va roman tillarining paydo bo'lish tarixi. Roman-german tillari fonetik o'ziga xosligi Roman-german tillari tovush tizimining tarixiy qonuniyatlari; palatallashuv. Sonor undosh birikmalari oldida unilarning cho'zilishi, keyingi undoshning tushib qolishi natijasida unilarning cho'zilishi. Undoshlarning birinchi va ikkinchi ko'chishi. Roman-german tillari morfologiyasi. Otning grammatik kategoriyalari: 5 rod, son, kelishik. Negiz asosida otlarning qadimgi tasnifi. Otlarda ko'plik shakllarining hosil bo'lishi va ularning turlari. So'zning morfologik strukturasi. O'rta davrda grafikasidagi o'zgarishlar. Morfologiya. 12-15 asrlarda morfologiyada sodir bo'lgano'zgarishlar. Olmoshlarning turlanishda ikki kelishikning tizimga o'tishi. Ko'rsatish olmoshlaridaikkiturning hosil bo'lishi: yangi olmoshlarning paydo bo'lishi. Roman-german tillari taraqqiyoti tarixining yangi davridagi asosiy tarixiy voqealari. Milliy tilning vujudga kelishida poytaxt shevasining ahamiyati. Maxalliy shevalarning saqlanib qolishi va ularning ijtimoiy ko'rinishlari. Kasb – hunar jargonlarining paydo bo'lishi. Fe'llarning noto'g'ri tuslanishi tizimidan to'g'ri fe'llar guruhiga o'tishi. Majhul nisbatning rivojlanishi, ish – harakat va holat passivi ma'nolarning farqlanishi. III-VII asrlarda og'zaki lotin tili roman tillarining asosi. Xalq lotin tili-fonetika, gramatika, leksikada. Roman tillarining yuzaga kelish masalasi. Genetik manbalar birligi. Roman tillarini qiyosiy-tarixiy o'rganishda ayrim guruhlarga bo'lish, roman tillarini taqqoslash. Roman tillarida sifatlar tipologiyasi. Morfologiya va sintaksisda o'zaro tobelanish. Hozirgi zamon roman tilshunosligi. Ilmiy tadqiqotda klassik va yangi usullar. Til hodisalarini o'rganishda yangicha va tarixiy yondashish.

TILLAR O'QITISH METODIKASI VA TA'LIM TEXNOLOGIYALARI FANI BO'YICHA:

Uzluksiz ta'lim tizimida chet til o'qitishning lingvodidaktik masalalari. Tillarni egallash Umumevropa kompetensiyalari. O'zbekistonda chet tillarni o'qitish va o'rganish. Chet tillarni

o'rgatish maqsadlari, mazmuni va tamoyillari. Chet tillarni o'qitish metodikasining qisqacha tarixi va uning rivojlanish bosqichlari. Chet tillarni o'qitish metodikasining qisqacha tarixi va uning rivojlanish bosqichlari. Chet tillarni o'qitish texnologiyalari Chet tillarni o'qitish metodlari. Loyihalash metodi. Keys metodi. Interaktiv metodi. Evristik metod. TRIZ metodi. Chet til ta'limining an'anaviy va zamonaviy metodlari. Uzluksiz ta'lim tizimida chet til o'qituvchisi kasbiy kompetentsiyasini shakllantirish. Chet til darslarini tashkil etish shakllari. Zamonaviy chet til o'quv jarayonini tashkil etish texnologiyalari, metod va usullari. Chet til darsi tuzilishi va uni tashkillashtirish. Uzluksiz ta'lim tizimida chet tillarni o'qitish vositalari va mashqlar tizimi. Turli darajadagi (A1, A2, V1) o'quvchilarga talaffuzni, leksikani, grammatikani, tinglab tushunishni o'rgatish. Gapirish kompetentsiyasini shakllantirish va rivojlantirish. O'qishni va yozuvni o'rgatish. Chet tilni o'rgatishda nazorat va test turlari. Chet til bo'yicha darsdan tashqari ishlar.

MAMLAKATSHUNOSLIK FANI BO'YICHA:

Mamlakatshunoslik fanining mazmuni, predmeti va metodi. Mamlakatshunoslikning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari. Rim davri va romanlashtirish. Arab istilosi. Kastiliya va Aragonning vujudga kelishi va rivojlanishi. Ispaniyada musulmon madaniyatining ahamiyati. XVI-XVII asrlarda Ispaniya tarixi. Ispaniya madaniyatining «Oltin asri». XVIII –XIX asrlarda Ispaniya. XIX asrda ispan inqiloblari. Ispaniya XIX va XX asrlar bo'sag'asida. Jahon iqtisodi va Ispaniya. Ispaniya va Yevropa Ittifoqi. Ispaniya madaniyati. Ispaniya iqtisodiyotidagi o'zgarishlar. Ispaniyaning dunyo hamjamiyatidagi o'rni. Ispan tilida so'zlashuvchi mamlakatlar. Ispaniyaning tashqi savdosi. Ispaniyada yoshlarning hayoti.

5A120102 – Lingvistika: ispan tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilarning maxsus (ixtisoslik) fanlari bo'yicha bilimlarini baholash MEZONLARI

5A120102 – Lingvistika: ispan tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun amaliy va nazariy fanlardan test sinovi shaklida o'tkaziladi.

Mutaxassislik bo'yicha talabgorning amaliy va nazariy bilimlarini baholashga qaratilgan test sinovlari tashkil etiladi. Bunda bakalavriat bosqichida 4 yil davomida o'tilgan amaliy va nazariy fanlardan olingan bilim baholanadi. Jami 100 ballik tizimda baholanadi.

Test sinovlari quyidagicha amalga oshiriladi:

Amaliy va nazariy fanlar asosida 50ta test topshirig'iga 120 daqiqa vaqt ajratiladi. Har bir to'g'ri bajarilgan test javobiga 2 balldan beriladi.

Magistraturaga mutaxassislik bo'yicha maxsus fandan kirish sinovi uchun belgilangan maksimal ballning 55 foizi va undan kam to'plaganlar magistraturaga qabul qilinmaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

Asosiy adabiyotlar

1. Abdullayev K., Toshxonov.M., Botirov C., Abdullayeva M. Países hispanohablantes. Тошкент. 2007.
2. Abdullayev K .,Xalillayev A., Xolmatova Sh. Literatura española. Тошкент.2010.
3. Арутюнова Н. Д. Трудности перевода с испанского языка на русский.- М.: Наука, 2004.

4. Василева - Шведе О. К., Степанов Г.В. Теоретическая грамматика испанского языка. - М.: Высш. шк., 1998.
5. Виноградов В.С. Введение в переводоведение. Москва- 2002.
6. Григорев В.П. История испанского языка. М., 1985.
7. Иваницкая А.А. Практическая лексикология испанского языка. М., 2006.
8. Олтиев Т. Испан тили амалий грамматикаси. Тошкент. 2007.
9. Репина Т.А. Сравнительная типология романских языков (французский, итальянский, португальский, румынский). Учебник. – СПб.: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 1996.
10. Виноградов В.С. Введение в переводоведение. Москва- 2002.
11. Саломов Ф. Таржиманазарияси асослари. Тошкент- 1983.
12. Степанов Г.В. К проблеме языкового варирования: Испанский язык Испании и Америки.- М.: Наука, 1979.
13. Саломов Ф. Таржиманазарияси асослари. Тошкент- 1983.
14. Тураева З.Я. Лингвистика текста. – М.: Просвещение, 1986.
15. Фирсова Н.М. Грамматическая стилистика современного испанского языка. –М.: Высш. шк., 1984.
16. Abraham W. Diccionario de terminología lingüística actual . – Madrid, 1997.
17. Alberto Ribibas Casasayas Descubrir España y Latinoamérica Cideb. España 2008.
18. Alonso D. Poesía española. Ensayo de métodos y límites estilísticos. –Madrid: Gredos, 1976.
19. Alonso M. Ciencia del lenguaje y arte de estilo. – Madrid: Aguilar, 2005.
20. Álvarez Nazario M. Introducción al estudio de la lengua española. – Madrid: Gredos, 1998.
21. Anthony Pym. Teorías contemporáneas de la traducción. España -2016.
22. Antonio Gil Olicina, Josefina Gomes Mendoza Geografía de España. España 2001.
23. Azorín. El artista y el estilo. – Madrid: Aguilar, 2001.
24. Blanco Canaes A., Fernandez Lopez M., Torrens Alvarez M. Sueña 4. Anaya. 2007.
25. Beinhauer W. El español coloquial. – Madrid: Gredos, 2003.
26. Bernárdez E. Introducción a la lingüística del texto. Madrid, 1982.
27. Cagnolati, Beatriz E. La traductología: Miradas para comprender su complejidad. Argentina-2012.
28. Casares J. Introducción a la lexicología moderna. Madrid: 1999.
29. Dubsku J. Introducción a la lingüística de la lengua.-La Habana, 2003.
30. ESCANDELL VIDAL, M. Victoria EscandellIntroduccion a la Pragmatica (Spanish Edition) Paperback. Ariel, España 2006.
31. FranciscoLafarga, LuisFegenaute. Historia de la traducción en España. Salamanca-2004.
32. Guern M. La metáfora y la metonimia. – Madrid: Cátedra, 2004.
33. Hernández de Mendoza C. Introducción a la lingüística. – Bogota, 2007.
34. Jesus Sanchez Lobato.Vademecum Para la Formacion de Profesores. Enseñar Español con se Gunda Lengua (12)/ Lengua Extranjera. española 2004.
35. La Metodología usada para la enseñanza del español en el rendimiento académico en el instituto Jose Cecilio del Valle de la ciudad de Choluteca 2010-2011.
36. Los métodos de enseñanza en ELE: El método comunicativo revisado, Sandra Paola Agudelo, 2011, Université de Montréal
37. Luis Aragonés, Ramón Palencia. Gramática De Uso Del Español. Nivel A. Ediciones Sm. España 2014.
38. Marta BaraloOttonello, Marta GenísPedra. VocabularioNivelElemental.A 1-A2. Anaya ELE. España 2013.
39. MOZAS, Antonio Benito Ejercicios de sintaxisEdaf S.A. España 2001.
40. Villalba, F. y Hernández, M^a.T. (2005b): Español Segunda Lengua. Libro del profesor. Madrid, Anaya.

41. Villalba, F. y Hernández, M^a.T. (2007): “La enseñanza de segundas lenguas con fines específicos” en Victoria Marrero (coord.) La lengua española en la integración lingüística de los inmigrantes: bases teóricas y metodológicas. Madrid, UNED (en prensa)

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Belén Moreno de los Ríos. Buscando España. España 2010.
2. Canellada N.Y. Kuhlamann Madsan. Pronunciación del español
3. Concha Moreno. Carmen Hernandez. Gramática. Nivel medio B 1. Anaya ELE 2008.
4. Francisca Cárdenas Bernal. Vocabulario actico. ISBN 3125133211. España 2003.
5. Francisca Casto Viúdez. Nivel A 1. ISBN 9788434893511. España 2007.
6. Gili Gaya S. Fonética general. M. 1992.
7. Hernández, M^a.T & Villalba, F. (2006): “Propuesta curricular”, en José Emilio Linares y Mariano López (coord.): Orientaciones para la organización de los procesos de enseñanza y aprendizaje del español para extranjeros, Murcia, Consejería de Educación y Cultura.
8. Luiz Aragonés. Ramón Palencia. Gramática de uso de Español. Nivel A 1-A 2. España 2007.
9. Manuel Seco Raymundo. Metodología de la lengua y literatura españolas en el bachillerato. España 2003
10. Marta Baralo Ottonello, Marta Genís Pedra. Vocabulario Nivel Elemental.A 1-A2. Anaya ELE. España 2013. ISBN: 9788466777568.
11. Manual de estrategias y didacticas , Velazco y Mosquera , Real Académica de la Lengua Española, 2011.
12. Métodos de enseñanza.: didáctica general para maestros y profesores. Davini, María Cristina ,Buenos Aires, 2008.
13. Navarro Tomás T. Manual de entonación. Nueva York M. 1994.
14. Navarro Tomás T. Manual de pronunciación española. M. 1999.
15. Toshxonov M., Abdullyev M., Abdullayev K. España y los países hispanohablantes. T., 2006.
16. Oltiev T. Los paises hispanohablantes. T., 2008.
17. Арутюнова Н.Д. Очерки по словообразованию в современном испанском языке. М. 2003.
18. Буранов Д.Б. Сравнительная типология английского и тюркских языков. Москва. 1983
19. Виноградов В.С. Лексикология испанского языка. М., 2003.
20. Долинин К.А. Интерпретация текста. М., 1995.
21. Канонич С.И. Материалы к семинарским занятиям по сопоставительной грамматике испанского и русского языков. М., 1995.
22. Касарес Х. Введение в современную испанскую лексикографию. М., 1998.

Internet saytlari

1. <http://hubpages.com/profile/Judy+Cullins> (en español)
2. http://ezinearticles.com/?expert=Judy_Cullins (en español)
3. <http://uza.uz/oz/documents/i-tisodiyet-tarmo-lari-va-so-alariga-innovatsiyalarni-zhoriy-07-05-2018>
4. <http://economy-lib.com/modelirovanie-nauchno-innovatsionnogo-razvitiya-vuzov#ixzz5JhHrzLES>
5. <https://www.eurostudio.ru/portfolio/anytech.htm>
6. www.google.es

7. www.cervantes.es
8. <http://anayaele.com>
9. www.marco.ele
10. <http://www.rae.es>

5A120102 – Lingvistika: xitoy tili

Tuzuvchilar:

- Z.Yu.Abduraxmanova – O'zDJTU, Xitoy tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasini o'qituvchisi
- G.Ruzumova - O'zDJTU, Xitoy tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasini o'qituvchisi
- M.Nurmuxamedova - O'zDJTU, Xitoy tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasini o'qituvchisi

Taqrizchilar:

- S.A.Nasirova - TDSHU huzuridagi Konfutsiy nomidagi o'zbek-xitoy instituti direktori, f.f.d., dotsent
- S.A.Ziyaeva - O'zDJTU Filologiya fakultet dekani, f.f.d, dotsent

Dastur O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti 2021 yil 1 iyuldagi 12-sonli Kengashi yig'ilishida muxokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

KIRISH

5120100 – Filologiya va tillarni o'qitish (xitoy tili) bakalavriat ta'lim yo'nalishi-gumanitar (pedagogika) sohasidagi yo'nalish bo'lib, xitoy tilidagi amaliy bilimlarini shakllantirib, xitoy tilida matnlarni bema'lol o'qiy olish, o'z fikrini chet tilida ravon ifoda olish ko'nikmalarini xosil qilishda yordam berish, xitoy va o'zbek tillarining og'zaki va yozma nutq shakli ifodalanishidagi farqlar, xitoy va o'zbek tillaridagi sodda va qo'shma gaplar xosil qilish, ularni og'zaki va yozma nutqda qo'llay olish, xitoy tilidagi adabiy matnlarni o'zbek tiliga tarjima qila olish, xitoy tilida muayyan va umumiy masalalarda to'lakonli jonli mulokot olib borish, xar turli matnlarni o'zbek tilidan xitoy tilining hozirgi adabiy shakliga yozma tarjima kila olish, umumiy ushbu mutaxassislik fanidan umumiy o'rta, o'rta maxsus, kasbiy ta'limning davlat va nodavlat muassasalarida dars bera olish kabi kompleks masalalar majmuasini qamrab oladi.

Ta'lim yo'nalishi negizidagi mataxassisliklarning vazifasi –xitoy va o'zbek tillarining og'zaki va yozma nutq shakli ifodalanishidagi farqlarni bilish, sodda va qo'shma gaplar xosil qilish, ularni og'zaki va yozma nutqda qo'llay bilish va ulardan foydalana olish, muayyan va umumiy masalalarda to'lakonli jonli mulokot olib borish, xar turli matnlarni o'zbek tilidan xitoy tilining hozirgi adabiy shakliga yozma tarjima kila olishi, xitoy tilining morfologik va tovush tizimi, o'zaro tillarda mavjud stilistik xususiyatlar, me'yoriy grammatika asoslari, tilning rivoji va til doirasidagi sotsiolingvistik shakllanishning asosiy omillari xamda tarixiy manbalari, shevalardagi xilma-xillik, shevalarning axamiyati xaqidagi tushunchaga ega bo'lishi, hozirgi o'rganilayotgan til tarixi struktura va xususiyatlari haqida bilish, adabiy tilning fonetik - fonologik, leksik - semantik va grammatik me'yorlari haqida to'laqonli bilimga ega bo'lishi, o'qitilayotgan fan bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini o'tkazish uchun o'qitishning didaktik vositalaridan foydalanish, mustaqil ta'lim va ilmiy-ijodiy tadqiqot ishlari natijasida o'qitilayotgan fan bo'yicha pedagogik faoliyatni muntazam takomillashtirib borishdan iboratdir.

5A120102 – Linvistika: xitoy mutaxassisliklari bo'yicha magistraturaga kiruvchi abituriyentlar uchun ta'lim yo'nalishi o'quv rejasiga asosan quyidagi fanlar bo'yicha: “Asosiy sharq tili”, “Sharq tilini o'qitish metodikasi”, “Asosiy sharq tili nazariy grammatikasi”, “Asosiy sharq tili maxsus kurs”, “Tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti”, savollari shakllantirilgan. Bu fanlar o'z negizida qamrab olingan ma'lumotlar quyida batafsil keltirilgan.

ASOSIY SHARQ TILI fani buyicha:

Asosiy sharq tili (xitoy tili) fani bo'yicha xitoy tilining ilmiy tavsifi, yozuv grafik xususiyatlari, orfografiyasi, punktuatsiyasi, leksik grammatik xususiyatlari, so'zlashishi va uning tuzilishi bilishi va ulardan foydalana olishi, qiyin va qo'shma gaplar, so'z birikmalari va leksik va yozma nutq bilishi va ulardan foydalana olishi, o'rta darajadan yuqori (HSK 5 daraja) bo'lgan darajada muloqot qilishi tekshiriladi, xitoy tilidagi amaliy bilimlarini shakllantirib, xitoy tilida matnlarni bemalol o'qiy olish, o'z fikrini chet tilida ravon ifoda olish ko'nikmalarini xosil qilishda yordam berish, xitoy va o'zbek tillarining og'zaki va yozma nutq shakli ifodalanishidagi farqlar xaqida, xitoy va o'zbek tillaridagi sodda va qo'shma gaplar xosil qilish, ularni og'zaki va yozma nutqda qo'llay olish xususiyatlari, talaba xitoy tilidagi adabiy matnlarni o'zbek tiliga tarjima qila olish; xitoy tilida muayyan va umumiy masalalarda to'lakonli jonli mulokot olib borish; xar turli matnlarni o'zbek tilidan xitoy tilining xozirgi adabiy shakliga yozma tarjima qilishi tekshiriladi.

ASOSIY SHARQ TILI NAZARIY GRAMMATIKASI fani buyicha:

“Asosiy o'rganilayotgan til nazariy grammatikasi” fani bo'yicha xitoy tilidan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, xitoy tili yozma va og'zaki nutq shakllaridagi farqlar, grammatik konstruksiyalar, mustaqil so'z birikmalari, xitoy tilidagi amaliy bilimlarini shakllantirib, xitoy tilida matnlarni bemalol o'qiy olish, o'z fikrini chet tilida ravon ifoda olish ko'nikmalarini xosil qilishda yordam berish, Tarjimaning lingvistik nazariyasiga oid fundamental bilimlar asoslarini egallash; qiyosiy tipologiyani bilish va amaliyotda ko'llay olish; jaxon olimlarining kiyosiy tipologiya fani soxasida yaratgan va muxim nazariy ishlarini taxlil qilish, Turli matnlarni lingvistik tarjima nuqtai nazaridan taxlil qilishni o'rganish, matndagi lingvistik konuniyatlarini kiyosiy taxlil kila olishni bilish, lingvistik bilimlar saviyasi, til xakida tushunchaga egaligi tekshiriladi.

ASOSIY SHARQ TILI MAXSUS KURS fani buyicha:

“Asosiy sharq tili maxsus kurs“ fani talabalarinr xitoy tilidan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, xitoy tilini bilish darajasi HSK bo'yicha imtixonlar tayyorgarlik ko'nikmalarini xosil qilishda yordam berish vazifalarini bajaradi.

SHARQ TILINI O'QITISH METODIKASI fani buyicha:

“Sharq tilini o'qitish metodikasi” fanining ilmiy-nazariy va amaliy masalalari, tillar o'kitishning zamonaviy texnologiyalari metodlarini qo'llab, asosiy o'rganilayotgan tili o'qitishni tashkil qilish bilan bog'liq muammolar.

Shark tili bo'yicha pedtexnologiyalarni metodi, tamoyil, yo'l, usul, vositalari bilan tanishtirish bilan birga ularni amalda samarali qo'llash, ko'nikma, malakalarini shakllantirish va rivojlantirish. Shark tilini o'qitish metodikasi va pedtexnologiyaning tarkibiy qismlarini, nazariy masalalarini, metodlarini, ularni amalda qo'llashni bilish, muayyan nazariy va amaliy masalalarga oid fikrlarni bayon etishi, fikrlarga nisbatan tanqidiy munosabatda bo'lish ko'nikmalariga ega bo'lish, qo'llagan metodlarini ilmiy asoslab berish va ularni amalda qo'llay bilish malakalariga ega bo'lish. Shuningdek, ta'limning zamonaviy metodlari, tashkiliy formalari va vositalari, xitoy tili fanini o'kitishda ta'limning innovasion usullaridan foydalanish, yangi pedagogik, axborot va internet texnologiyalari xakida tasavvurga egaligi tekshiriladi.

TILI O'RGANALIYOTGAN MAMLAKAT ADABIYOTI fani buyicha:

“Tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti” fani bo'yicha xitoy adabiyoti tarixi, adabiy janrlar va ularning o'ziga xosliklari, xitoy adabiyotining buyuk adib va shoirlari ijodi va ular

yashagan davr adbiyotining o'ziga xosliklari to'g'risida ko'nikmalari, eng dastlabki va zamonaviy adbiyotining adabiy janrlari va ularning o'ziga xosliklari, mashxur durdona asarlarning asosiy mazmuni, xitoy madaniyatining adbiyotda aks ettirilishi jixatlari, xitoy zamonaviy adbiyoti, adabiy janrlar va ularning o'ziga xosliklari, xitoy adbiyotining buyuk adib va shoirlari ijodi va ular yashagan davr adbiyotining o'ziga xosliklari to'g'risida ko'nikmalari, xitoy adbiyotining eng zamonaviy janrlari va ularda ijod qilgan shoir va adiblar ijodi bilan yaqindan tanishligi va ulardan foydalana olishi, xitoy zamonaviy adbiyotiga o'z xissasini qo'shgan adiblar xayoti, ijodi namunalari va eng yangi asarlari xaqida, xitoy adbiyotining buyuk adib va shoirlari ijodi va ular yashagan davr adbiyotining o'ziga xosliklari to'g'risida ko'nikmalariga egaliklari tekshiriladi.

5A120102 – Lingvistika: xitoy tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilarning maxsus (ixtisoslik) fanlari bo'yicha bilimlarini BAHOLASH MEZONLARI

5A120102 – Lingvistika: koreys tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun sinov test shaklda o'tkaziladi. Test sinov 100 ballik tizimda baholanadi va jami 120 minut vaqt ajratiladi.

Mutaxassislik bo'yicha talabgorning amaliy va nazariy bilimlarini baholashga qaratilgan test sinovlari tashkil etiladi. Bunda bakalavriat bosqichida 4 yil davomida o'tilgan amaliy va nazariy fanlardan olingan bilim va ko'nikmalari jami 100 ballik tizimda baholanadi.

Test sinovlari quyidagicha amalga oshiriladi:

Amaliy va nazariy fanlar asosida 50ta test topshirig'iga 120 daqiqa vaqt ajratiladi. Har bir to'g'ri bajarilgan test javobiga 2 balldan beriladi.

Magistraturaga mutaxassislik bo'yicha maxsus fandan kirish sinovi uchun belgilangan maksimal ballning 55 foizi va undan kam to'plaganlar magistraturaga qabul qilinmaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

Asosiy adabiyotlar

1. 新实用汉语课本。刘珣主编。北京语言大学出版社。2006
2. 国际汉语语法与语法教学，吴中伟. 高等教育出版社 2012
3. Ж.Зиямухаммедов, О.Очилов. Хитой адабиёти тарихи ва жанрлари типологияси. Т-2015 й.
4. Расулов Р. Умумий тилшунослик (дарслик) Т., 2007 й.
5. Бушуй Т, Сафаров Ш. Тахлил методи ва типологияси (дарслик) Т., 2008 й.
6. Курдюмов В.А. Курс китайского языка. Теоритическая грамматика. –М.: 2005.
7. Хашимова С.А. Насирова С.А. Хитой тили грамматикаси. -Тошкент, 2012 й.
8. Каримов А.А., Хитой тилининг асосий Грамматик бирликлари. Т. 2001 й.
9. Мавлянова У.Х., Асосий ўрганилаётган тил филологиясига Kirish. - Тошкент, 2009 й.
10. Хашимова С.А., Насирова С.А. Хитой тили грамматикаси. - Тошкент, 2012 й.
11. HSK 5
12. HSK 6

Qo'shimcha adabiyotlar

1. С.А.Хошимова. Хитой тилида сўз ясалиши. –Т. 2012й.
2. Хидоятова Ш.И., Каримова А.А., Аминов Э. Хитой тили грамматикаси. –Т. 2004й.

3. Каримов А.А. Хитой тилининг асосий грамматик бирликлари. –Т. 2001й.
4. Насимова С. Литература и поэтика древнего Китая. Т. 2009г.
5. Каримов А.А. Хитой тилидаги ҳисоб сўзлар. Т. 2003.
6. С.А. Хошимова. Хитой тилида сўз ясаши. Т. 20120 й.
7. С.А. Хошимова. Хозирги хитой тилида редуубликация. Т. 2012 й.
8. Хидоятова Ш.И., Каримов А.А., Аминов Е. Хитой тили грамматикаси. Т. 2004 й.

Internet resurslari

1. www.ziyo.net
2. www.wikipedia.com
3. www.china.ru
4. www.baidu.com

5A120102 – Linqvistika: yapon tili

Tuzuvchilar:	M. Ibragimova	Yapon tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasida katta o'qituvchisi
	N. Xamidova	Yapon tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasida katta o'qituvchisi
Taqrizchilar:	N. Xalmurzayeva	TDSHI dotsenti, f.f.n.
	J. Xikmatullayev	TDSHI dotsenti, f.f.n.

Dastur O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti 2021 yil 1 iyuldagi 12-sonli Kengashi yig'ilishida muxokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

KIRISH

5120100 – Filologiya va tillarni o'qitish (yapon tili) bakalavriat ta'lim yo'nalishi – yapon tilini o'zlashtirish darajasi A1 boshlang'ich bosqichdan boshlab C1 chet tilini o'rganishning erkin muloqot darajasi bosqichigacha bo'lgan ko'nikmalar doirasidagi bilimlarni: yapon tilining fonetik, leksik, grammatik xususiyatlari, va yapon tili nazariy fanlari bilimlari (asosiy sharq tili fonetikasi, asosiy sharq tili yozuv tizimi, asosiy sharq tili filologiyasiga kirish, asosiy sharq tili nazariy grammatikasi, qiyosiy tipologiya, tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti va boshqalar) qamrab olgan.

Ta'lim yo'nalishi negizidagi mutaxassislarining vazifalari - yapon tili JLPT 2 darajasiga ega bo'lishi, yapon tili grammatikasi haqidagi nazariy bilim tasavvuriga ega bo'lish, yapon tili grammatikasi bilan yaqindan tanishish, savollarni tez va oson yecha olish ko'nikmalarini hosil qilish va ulardan foydalana olish, yapon tili yozma va og'zaki nutq shakllaridagi farqlar, grammatik konstruksiyalar, mustaqil so'z birikmalari to'g'risida ko'nikmalariga ega bo'lish, yapon yozuv tizimi, uning o'ziga xosliklari xaqida tasavvurga ega bo'lish, yapon yozuv tizimidagi iyerogliflarning on va kun o'qilishlarini o'rganish va va ulardan foydalana olish, yapon yozuv tizimidagi iyerogliflarning yozma nutqda ishlata olish ko'nikmalariga ega bo'lish, yapon adabiyoti, uning o'ziga xosliklari xaqida tasavvurga ega bo'lish, yapon adabiyotining eng dastlabki va zamonaviy adabiyotining adabiy janrlari va ularda ijod qilgan shoir va adiblar ijodi bilan yaqindan tanishish va ulardan foydalana olish, yapon adabiyotining eng dastlabki va zamonaviy adabiyotining adabiy janrlari va ularning o'ziga xosliklari, mashxur durdona asarlarning asosiy mazmuni, yapon madaniyatining adabiyotda aks ettirilishi jixatlari to'g'risida ko'nikmalariga ega bo'lish, pedagogik texnologiyalar tushunchasi va uning ta'riflari, pedagogik texnologiyalarning ilmiy-nazariy asoslari, chet tilini o'qitishning an'anaviy metodlari va pedagogik texnologiyalar, chet tilini o'qitishda texnologik jarayon, chet tilini o'qitishda novatorlik, til o'qitish uchun lozim bo'lgan jihozlar va vositalar ko'nikmalariga ega bo'lish.

Mazkur dastur 5A120102 – Linqvistika: yapon tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, unda 5120100 - Filologiya va tillarni o'qitish (yapon tili) ta'lim yo'nalishining “Asosiy sharq tili”, “Asosiy sharq tili maxsus kursi”, “Sharq tilini o'qitish metodikasi”, “Asosiy sharq tili nazariy grammatikasi”, “Tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti” fanlarining namunaviy dasturlari asos qilib olingan. Magistraturaga kiruvchilar quyidagi mavzular bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarga tayangan holda test sinovlarini topshiradilar.

ASOSIY SHARQ TILI fani buyicha:

“Asosiy sharq tili (yapon tili)” fani bo'yicha yapon tilining yapon tilining ilmiy tavsifi, yozuv grafik xususiyatlari, orfografiyasi, punktuatsiyasi, leksik grammatik xususiyatlari,

so'zlashishi va uning tuzilishi bilishi va ulardan foydalana olishi, qiyin va qo'shma gaplar, so'z birikmalari va leksik va yozma nutq bilishi va ulardan foydalana olishi, yapon tilida erkin o'qish, tushinish va tarjima qila olish, yapon tilida o'qilgan materiallar asosida o'zbek tiliga tarjima qilingan holda annotatsiyalar, referatlar, kurs ishlari va malakaviy bitiruv ishlarini yoza olish, o'rta darajadan yuqori (JLPT 2) daraja.

ASOSIY SHARQ TILI MAXSUS KURSI fani buyicha:

“Asosiy sharq tili maxsus kurs“ fani talabalarinr xitoy tilidan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, Yapon tilini bilish darajasi JLPT bo'yicha imtixonlar tayyorgarlik ko'nikmalarini xosil qilishda yordam berish vazifalarini bajaradi.

SHARQ TILINI O'QITISH METODIKASI fani buyicha:

“Sharq tilini o'qitish metodikasi” fani bo'yicha sinf mashg'ulotlarini tartibi va texnikasi (texnikasi), asosiy chet tillarini o'qitish metodlari, "o'qitish usullari" ning asosiy mavzusi, sharq tilini o'qitishning mavjud usullari, pedagogik texnologiyalar tushunchasi va uning ta'riflari, pedagogik texnologiyalarning ilmiy-nazariy asoslari, chet tilini o'qitishning an'anaviy metodlari va pedagogik texnologiyalar, chet tilini o'qitishda texnologik jarayon, chet tilini o'qitishda novatorlik, chet tilini o'qitish jarayonida pedagog shaxsning imkoniyatlari, F chet tilini o'qitish jarayonini optimallashtirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati, til o'qitish uchun lozim bo'lgan jihozlar va vositalar, nutq madaniyati va uning inson ijtimoiy hayotida tutgan o'rni, yangi pedagogik texnologiyalar, interfaol o'qitish usullari, o'quv materillarni tanlash printsiipi, nutq faoliyati har xil turlari.

ASOSIY SHARQ TILI NAZARIY GRAMMATIKASI fani buyicha:

“Asosiy o'rganilayotgan til nazariy grammatikasi” fani bo'yicha yapon tilidan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, yapon tili yozma va og'zaki nutq shakllaridagi farqlar, grammatik konstruksiyalar, mustaqil so'z birikmalari, ot, otlarda jins va son kategoriyasi, kelishik kategoriyasi, murojaat kelishigining yasalishi, kelishik ko'rsatkichlari, kelishik ko'rsatkichlari, “ga”, “va” kabi suffikllarini ishlatish xususiyatlari, sifat, sonlar, sanoq sonlar, olmosh, olmoshning turlari, kelishiklarda turlanishi, ravish, fe'l shakllari, infinitiv va uning ishlatilishi.

TILI O'RGANALIYOTGAN MAMLAKAT ADABIYOTI fani buyicha:

“Tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti” fani bo'yicha yapon adabiyoti tarixi, adabiy janrlar va ularning o'ziga xosliklari, yapon adabiyotining buyuk adib va shoirlari ijodi va ular yashagan davr adbiyotining o'ziga xosliklari to'g'risida ko'nikmalari, eng dastlabki va zamonaviy adabiyotining adabiy janrlari va ularning o'ziga xosliklari, mashxur durdona asarlarning asosiy mazmuni, yapon madaniyatining adabiyotda aks ettirilishi jixatlari.

5A120102 – Lingvistika: yapon tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilarning maxsus (ixtisoslik) fanlari bo'yicha bilimlarini BAHOLASH MEZONLARI

5A120102 – Lingvistika: yapon tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun sinov test shaklda o'tkaziladi. Test sinov 100 ballik tizimda baholanadi va jami 120 minut vaqt ajratiladi.

Mutaxassislik bo'yicha talabgorning amaliy va nazariy bilimlarini baholashga qaratilgan test sinovlari tashkil etiladi. Bunda bakalavriat bosqichida 4 yil davomida o'tilgan amaliy va nazariy fanlardan olingan bilim va ko'nikmalari jami 100 ballik tizimda baholanadi.

Test sinovlari quyidagicha amalga oshiriladi:

Amaliy va nazariy fanlar asosida 50ta test topshirig'iga 120 daqiqa vaqt ajratiladi. Har bir to'g'ri bajarilgan test savoli javobiga 2 balldan beriladi.

Amaliy fandan berilgan testlar darajasi yapon tili bilim salohiyati aniqlash xalqaro testi JLPT N2 darajasiga mosdir.

Magistraturaga mutaxassislik bo'yicha maxsus fandan kirish sinovi uchun belgilangan maksimal ballning 55 foizi va undan kam to'plaganlar magistraturaga qabul qilinmaydi.

Asosiy adabiyotlar:

1. Гулямов И., Мутахассисликнинг назарий масалалари. ўқув кўлланма. ТошДШИ, Т.: 2009. Т.: 2009.
2. Гулямов И., Ишимура И. Япон тили тарихи. Ўқув кўлланма. -Т.: 2009.
3. Сугано Р., Зиямова З. Мутахассисликнинг назарий масалалари, ўқув кўлланма. ТошДШИ, Т.: 2009. Т.: 2010.
4. Халмурзаева Н. Языковая ситуация Японии. Учебное пособие. Т.: 2009.
5. Халмурзаева Н., Япон тилидаги махсус адабиёт бўйича практикum, ўқув кўлланма. ТошДШИ, Т.: 2009.
6. Шеров С. Япон тили грамматикаси. -Т.: Ўқув кўлланма. 2009. Шеров. С., Япон тили грамматикаси, Ўқув кулланма. Т.: 2009

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Алпатов В.М., Аркадев П.М., Подлесская В.И., Теоретическая грамматика японского языка, т. 1,2, М., «Наталис», 2008г.
2. Басс И. Проблемы современного японского языкознания лингвистика текста. - Санкт-Петербург. 2004.
3. Алпатов В.М., Аркадев П.М., Подлесская В.И., Теоретическая грамматика японского языка. Учебное пособие. 1,2, «Наталис», М.: 2008г
4. В.М.Алпатов, И.Ф. Вардул, С.А. Старостин. Грамматика японского языка, Учебное пособие. «Восточная литература» РАН.М.: 2000.
5. М. Киэда, Грамматика японского языка 1, 2, М., 2002г. 8
6. Данилов А.Ю., Японский язык. Глагол: категория вида, Учебное пособие. «Муравей-Гайд», М.: 2001.
7. Данилов А.Ю., Японский язык. Побудителнш и побудителншстрадателный залогн, Учебное пособие. «Муравей - Г'айд» М.: 2000.

Internet resurslari:

1. www.ziyo.net
2. www.wikipedia.com
3. www.geocities.co.jp

5A120102 – Lingvistika: koreys tili

Tuzuvchi:

Samadov A. - O'zDJTU, koreys tili nazariyasi va amaliyoti kafedrası o'qituvchisi

Taqrizchilar:

Yunusova G. – TDSHU Koreys filologiyasi kafedrası katta o'qituvchisi, PhD

Kim T.S. – TDSHU Koreys filologiyasi kafedrası katta o'qituvchisi, PhD

Dastur O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti 2021 yil 1 iyuldagi 12-sonli Kengashi yig'ilishida muxokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

KIRISH

5120100 – Filologiya va tillarni o'qitish (koreys tili) bakalavriat ta'lim yo'nalishi – koreys tilini o'zlashtirish darajasi A1 boshlang'ich bosqichdan boshlab C1 chet tilini o'rganishning erkin muloqot darajasi bosqichigacha bo'lgan ko'nikmalar doirasidagi bilimlarni: koreys tilining fonetik, leksik, grammatik xususiyatlari, va koreys tili nazariy fanlari bilimlari (asosiy sharq tili fonetikasi, asosiy sharq tili yozuv tizimi, asosiy sharq tili filologiyasiga kirish, asosiy sharq tili nazariy grammatikasi, qiyosiy tipologiya, tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti va boshqalar) qamrab olgan.

Ta'lim yo'nalishi negizidagi mutaxassislarinig vazifalari - koreys tili TOPIK 2 darajasiga ega bo'lishi, koreys tili grammatikasi haqidagi nazariy bilim tasavvuriga ega bo'lish, koreys tili grammatikasi bilan yaqindan tanishish, savollarni tez va oson yecha olish ko'nikmalarini hosil qilish va ulardan foydalana olish, koreys tili yozma va og'zaki nutq shakllaridagi farqlar, grammatik konstruksiyalar, mustaqil so'z birikmalari to'g'risida ko'nikmalariga ega bo'lish, koreys yozuv tizimi, uning o'ziga xosliklari xaqida tasavvurga ega bo'lish, koreys yozuv tizimidagi diftonglarni yozma nutqda ishlata olish ko'nikmalariga ega bo'lish, koreys adabiyoti, uning o'ziga xosliklari xaqida tasavvurga ega bo'lish, koreys adabiyotining eng dastlabki va zamonaviy adabiyotining adabiy janrlari va ularda ijod kilgan shoir va adiblar ijodi bilan yaqindan tanishish va ulardan foydalana olish, koreys adabiyotining eng dastlabki va zamonaviy adabiyotining adabiy janrlari va ularning o'ziga xosliklari, mashxur durdona asarlarning asosiy mazmuni, koreys madaniyatining adabiyotda aks ettirilishi jixatlari to'g'risida ko'nikmalariga ega bo'lish, pedagogik texnologiyalar tushunchasi va uning ta'riflari, pedagogik texnologiyalarning ilmiy-nazariy asoslari, chet tilini o'qitishning an'anaviy metodlari va pedagogik texnologiyalar, chet tilini o'qitishda texnologik jarayon, chet tilini o'qitishda novatorlik, til o'qitish uchun lozim bo'lgan jihozlar va vositalar ko'nikmalariga ega bo'lish.

Mazkur dastur 5A120102 – Lingvistika (koreys tili) mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, unda 5120100 - Filologiya va tillarni o'qitish (koreys tili) ta'lim yo'nalishining “Asosiy sharq tili”, “Asosiy sharq tili maxsus kursi”, “Sharq tilini o'qitish metodikasi”, “Asosiy sharq tili nazariy grammatikasi”, “Tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti” fanlarining namunaviy dasturlari asos qilib olingan. Magistraturaga kiruvchilar quyidagi mavzular bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarga tayangan holda test sinovlarini topshiradilar.

ASOSIY SHARQ TILI fani buyicha:

“Asosiy sharq tili (koreys tili)” fani bo'yicha koreys tilining ilmiy tavsifi, yozuv grafik xususiyatlari, orfografiyasi, punktuatitsiyasi, leksik grammatik xususiyatlari, so'zlashishi va uning tuzilishi bilishi va ulardan foydalana olishi, qiyin va qo'shma gaplar, so'z birikmalari va leksik va yozma nutq bilishi va ulardan foydalana olishi, koreys tilida erkin o'qish, tushinish va tarjima qila olish, koreys tilida o'qilgan materiallar asosida o'zbek tiliga tarjima qilingan holda

annotatsiyalar, referatlar, kurs ishlari va malakaviy bitiruv ishlarini yoza olish, o'rta darajadan yuqori (TOPIK 2) daraja.

ASOSIY SHARQ TILI MAXSUS KURS fani buyicha:

“Asosiy sharq tili maxsus kurs“ fani talabalarinr koreys tilidan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, koreys tilini bilish darajasi TOPIK bo'yicha imtixonlar tayyorgarlik ko'nikmalarini xosil qilishda yordam berish vazifalarini bajaradi.

SHARQ TILINI O'QITISH METODIKASI fani buyicha:

“Sharq tilini o'qitish metodikasi” fani bo'yicha sinf mashg'ulotlarini tartibi va texnikasi (texnikasi), asosiy chet tillarini o'qitish metodlari, "o'qitish usullari" ning asosiy mavzusi, sharq tilini o'qitishning mavjud usullari, pedagogik texnologiyalar tushunchasi va uning ta'riflari, pedagogik texnologiyalarning ilmiy-nazariy asoslari, chet tilini o'qitishning an'anaviy metodlari va pedagogik texnologiyalar, chet tilini o'qitishda texnologik jarayon, chet tilini o'qitishda novatorlik, chet tilini o'qitish jarayonida pedagog shaxsning imkoniyatlari, chet tilini o'qitish jarayonini optimallashtirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati, til o'qitish uchun lozim bo'lgan jihozlar va vositalar, nutq madaniyati va uning inson ijtimoiy hayotida tutgan o'rni, yangi pedagogik texnologiyalar, interfaol o'qitish usullari, o'quv materillarni tanlash printsiplari, nutq faoliyati har xil turlari.

ASOSIY SHARQ TILI NAZARIY GRAMMATIKASI fani buyicha:

“Asosiy o'rganilayotgan til nazariy grammatikasi” fani bo'yicha koreys tilidan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, koreys tili yozma va og'zaki nutq shakllaridagi farqlar, grammatik konstruksiyalar, mustaqil so'z birikmalari, ot, otlarda jins va son kategoriyasi, kelishik kategoriyasi, murojaat kelishigining yasalishi, kelishik ko'rsatkichlari, kelishik ko'rsatkichlari, “ga”, “va” kabi suffikllarini ishlatish xususiyatlari, sifat, sonlar, sanoq sonlar, olmosh, olmoshning turlari, kelishiklarda turlanishi, ravish, fe'l shakllari, infinitiv va uning ishlatilishi.

TILI O'RGANILAYOTGAN MAMLAKAT ADABIYOTI fani buyicha:

“Tili o'rganilayotgan mamlakat adabiyoti” fani bo'yicha koreys adabiyoti tarixi, adabiy janrlar va ularning o'ziga xosliklari, koreys adabiyotining buyuk adib va shoirlari ijodi va ular yashagan davr adabiyotining o'ziga xosliklari to'g'risida ko'nikmalari, eng dastlabki va zamonaviy adabiyotining adabiy janrlari va ularning o'ziga xosliklari, mashxur durdona asarlarning asosiy mazmuni, koreys madaniyatining adabiyotda aks ettirilishi jixatlari.

5A120102 – Lingvistika: koreys tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilarning maxsus (ixtisoslik) fanlari bo'yicha bilimlarini BAHOLASH MEZONLARI

5A120102 – Lingvistika: koreys tili mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun sinov test shaklda o'tkaziladi. Test sinov 100 ballik tizimda baholanadi va jami 120 minut vaqt ajratiladi.

Mutaxassislik bo'yicha talabgorning amaliy va nazariy bilimlarini baholashga qaratilgan test sinovlari tashkil etiladi. Bunda bakalavriat bosqichida 4 yil davomida o'tilgan amaliy va nazariy fanlardan olingan bilim va ko'nikmalari jami 100 ballik tizimda baholanadi.

Test sinovlari quyidagicha amalga oshiriladi:

Amaliy va nazariy fanlar asosida 50ta test topshirig'iga 120 daqiqa vaqt ajratiladi. Har bir to'g'ri bajarilgan test javobiga 2 balldan beriladi.

Magistraturaga mutaxassislik bo'yicha maxsus fandan kirish sinovi uchun belgilangan maksimal ballning 55 foizi va undan kam to'plaganlar magistraturaga qabul qilinmaydi.

Asosiy adabiyotlar

1. 한국어 3. 재미있는 한국어. 고려대학교 – 서울, 2011년.
2. 한국어 4. 재미있는 한국어. 고려대학교 – 서울, 2011년.
3. 한국어 읽기-1 연세대2010
4. Реформаторский А.А. Введение в языковедение. -М.: Аспект-пресс. 1999.
5. Куротченко К.Б. Корейский язык . – Москва : 2005.
6. Yun Te Yong, Pan L.A Koreys tili 2. TashGIF
7. Сайдазимова У.Т., Чой Со Ёнг.ва б. «Замонавий корейс шеърияти антологияси». Ўқув кўлланма. Тошкент, 2014.
8. Ким В.Н., Ким Е.В. Введение в спецфилологию. - Т., ТашГИВ, 2009.
9. Ким В.Н., Цай Л.Д., Эм А.П. История лингвистических учений. История корейского языкознания.-Т., ТашГИВ, 2013.

Qo'shimcha adabiyotlar

10. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
11. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016.
12. Ким Ф. Синтаксические элементы корейского языка. – Алматы: КазГУ им. Ал-Фаробий, 1999.
13. Корейский язык как иностранный язык. – Сеул: Унив. Хангук пангсонг тонсин, 2005.
14. 한국인의 생활 1 –서울, 교육인적자원부, 1996.
15. 한국인의 생활 2 –서울, 교육인적자원부, 2005.

Интернет ресурслари

1. www.ziyo.net
2. www.wikipedia.com
3. www.feb-web.ru
4. www.mykitay.ru

5А 120102 – Лингвистика: русский язык

Составители:

- Хегай В.М. – доц. кафедры русского языка и методики преподавания УзГУМЯ, к.ф.н.
Лагай Е.А. – доц. кафедры русского языка и методики преподавания УзГУМЯ, к.п.н.

Рецензенты:

- Щитка Н.Н. – зав.кафедрой русской филологии НУУз, к.ф.н.
Магдиева С.С. – доцент каф. русского языка и литературы ТГПУ им. Низами, к.ф.н.

Программа утверждена на Совете Узбекского государственного университета мировых языков протоколом № 12 от 1 июля 2021 года.

ВВЕДЕНИЕ

Данная программа предназначена поступающим в магистратуру, имеющим степень бакалавра по соответствующим направлениям образования.

Цель – определить общефилологический кругозор абитуриента и установить его способности к проведению самостоятельных научных исследований.

Задачи:

- определить уровень теоретической и практической подготовленности абитуриента к избранной специальности;
- установить способность абитуриента ориентироваться в современном научном пространстве;
- выявить навыки проведения научной дискуссии, аргументации собственной позиции;
- определить уровень владения общефилологическими и частными лингвистическими методами.

ОСНОВНОЕ СОДЕРЖАНИЕ ПРОГРАММЫ

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ

Современный русский язык

Фонетика. Предмет фонетики; история фонетики как науки. Основные фонетические единицы: сегментные и суперсегментные. Разделы фонетики: сравнительная, историческая и описательная. Гласные звуки и их классификация. согласные звуки и их классификация. Фонетические изменения звуков в речи. Фонологическая система русского литературного языка.

Лексикология. Предмет и задачи лексикологии; разделы лексикологии. Слово как единица языка; лексические и грамматические значения слова; типы лексических значений слов. Парадигматические отношения в русской лексике: многозначность, омонимия, синонимия, антонимия, конверсия. Синтагматические отношения в русской лексике. Свободные и несвободные лексические значения, типы несвободных значений. Классификация ЛЗ по семантической сочетаемости.

Лексика русского языка с точки зрения её происхождения (исконно русская, заимствованная лексика, старославянизмы и их приметы, заимствования из неславянских

языков, освоение заимствований). Лексика русского языка с точки зрения активного и пассивного запаса (активная и пассивная лексика, устаревшая лексика, новая лексика и неологизмы). Лексика русского языка с точки зрения сферы её употребления (территориально ограниченная, профессионально ограниченная, социально ограниченная). Лексика русского языка с точки зрения её стилистической дифференциации (стилистически нейтральная лексика, лексика письменной речи, лексика устной речи).

Предмет и задачи лексикографии. Принципы классификации словарей. Толковые словари русского языка. Идеографические словари. Энциклопедические и лингвистические словари. Словари синонимов, антонимов. Словари сочетаемости. Словообразовательный словарь. Этимологический словарь. Исторические словари. Орфографический, орфоэпический словарь. Учебная лексикография.

Русская фразеология. Фразеологические единицы языка. Типы фразеологических единиц.

Морфология. Основные понятия морфологии. Морфология как наука и как часть грамматического строя языка. Грамматическое значение (его специфика по сравнению с лексическим значением), средства выражения грамматического значения. Грамматическая форма. Грамматическая категория. Типы грамматических категорий. Лексико-грамматический разряд (ЛГР) слов. Слово и словоформа. Понятие морфологической парадигмы. Принципы классификации слов по частям речи.

Имя существительное. Имя существительное как ядро системы именных частей речи. Категория рода имени существительного. Существительные общего рода. Категория числа имени существительного. ЛГР конкретные/ неконкретные существительные. Категория падежа существительного как морфолого-синтаксическая категория. Система внутрипадежных значений. Типы склонения имен существительных. ЛГР одушевленные / неодушевленные, собственные / нарицательные существительные.

Имя прилагательное. Имя прилагательное как часть речи. Грамматические категории прилагательного в сравнении с именем существительным. ЛГР прилагательных: качественные, относительные, притяжательные. Склонение прилагательных. Категория степени сравнения качественных прилагательных. Полные и краткие формы качественных прилагательных. Субстантивация имен прилагательных.

Имя числительное. Имя числительное как часть речи: общая характеристика в сопоставлении с существительными и прилагательными. ЛГР имен числительных: количественные, собирательные, дробные, порядковые числительные. Спорные вопросы в области имени числительного (широкое и узкое понимание числительного). Структурные типы числительных. Склонение числительных.

Местоимение. Специфика местоимения как части речи. Морфологические разряды местоимений. Семантические разряды местоимений. Пронаминализация слов других частей речи.

Глагол. Общая характеристика глагола. Специфика глагольной парадигмы: спрягаемые и неспрягаемые формы, инфинитив. Две формообразующие основы глагола. Продуктивные классы глаголов и непродуктивные группы. Закономерности формообразования глагола.

Система глагольных грамматических категорий (спрягаемые формы глагола). Категория вида глагола: семантика, средства выражения, функциональная характеристика. Разновидности текстовых значений глаголов совершенного и несовершенного вида. Классификация глаголов по виду: парные глаголы, одновидовые, двувидовые глаголы. Способы глагольного действия. Категория наклонения: семантика, средства выражения, функциональная характеристика. Переходные и непереходные глаголы, возвратные и невозвратные глаголы. Категория залога как морфолого-синтаксическая категория. Образование форм наклонения. Прямые и переносные значения форм наклонения. Категория времени: семантика, средства выражения, функциональная характеристика.

Образование временных форм глагола. Разновидности видо-временных значений глагола. Категория лица глагола: семантика, средства выражения, функциональная характеристика. Текстовые значения форм лица. Спряжение глаголов.

Неспрягаемые формы глагола. Причастие как синкретичная форма глагола: глагольные и именные категории причастия. Образование действительных и страдательных причастий. Адъективация причастий. Деепричастия как синкретичная форма глагола: глагольные и наречные признаки деепричастий. Закономерности образования и употребления деепричастий. Адвербиализация деепричастий.

Наречие. Наречие как часть речи. Семантические разряды наречий. Местоименные и неместоименные наречия. Адвербиализация имен существительных: понятие наречного выражения.

Категория состояния. Категория состояния как часть речи. Семантические разряды категории состояния. Способы образования слов категории состояния. Проблема омонимии со словами других частей речи.

Незнаменательные части речи. Служебные части речи: специфика лексического значения и выполняемых функций. Предлог как часть речи. Способы образования предлогов. Структурные типы предлогов. Союз как часть речи. Разряды союзов по значению, происхождению, структуре и месту в предложении. Частица как часть речи: семантические разряды частиц. Переход слов знаменательных частей речи в предлоги, союзы и частицы.

Статус междометий в системе частей речи. Специфические синтаксические свойства междометий. Переход знаменательных слов в междометия.

Модальные слова как часть речи. Спорный статус модальных слов в системе частей речи.

Синтаксис и пунктуация. Синтаксис как наука. Предмет синтаксиса. Основные синтаксические единицы: словосочетание, простое предложение, сложное предложение, сложное синтаксическое целое. Аспекты синтаксиса. Фундаментальные понятия синтаксиса: понятие синтаксической связи, синтаксических отношений, средства выражения синтаксических связей.

Словосочетание. Трактовка словосочетания в современной лингвистической науке. Классификации словосочетаний: типы словосочетаний по составу, по семантической спаянности компонентов, по структуре, по виду подчинительной связи между компонентами, по смысловым отношениям между компонентами словосочетаний. Парадигма словосочетаний.

Простое предложение, его структура. Признаки предложения. Классификация предложений: по цели высказывания, по эмоциональной окраске, по модальности, по структуре.

Главные и второстепенные члены предложения. Способы выражения подлежащего. Типы сказуемого. Традиционное и современное учение о второстепенных членах предложения. Двусоставные и односоставные предложения. Типология односоставных предложений. Неполные и эллиптические предложения. Простое осложненное предложение, виды осложнения. Порядок слов в предложении.

Сложные предложения. Сложносочиненное предложение (ССП). Принципы классификации ССП. Сложноподчиненное предложение (СПП). Принципы классификации СПП в русской синтаксической науке. Структурно-семантические типы СПП. Бессоюзные сложные предложения. Принципы их классификации в

традиционной грамматике и в современной науке. Сложные предложения усложненной конструкции. Принципы их построения.

Сложное синтаксическое целое (ССЦ). Виды связи в ССЦ: цепная и параллельная.

Пунктуация. Общие сведения о знаках препинания. Точка, запятая, дефис, тире, двоеточие, апостроф, кавычки. Пунктуация простого предложения. Употребление знаков препинания в предложении с однородными членами, вводными словами и

выражениями, обращениями, междометиями. Пунктуация сложного предложения. Знаки препинания в ССП и СПП.

История русского языка

Кирилл и Мефодий – создатели славянской письменности. Глаголица и кириллица, история их создания.

Происхождение и характеристика гласных звуков древнерусского языка. Характеристика согласных звуков древнерусского языка. Падение редуцированных. Фонетические и морфологические факторы, определявшие результаты этого процесса.

Система категорий и форм существительных в древнерусском языке. Грамматическая категория рода имен существительных. Категория числа. Способность грамматического выделения значения парности предметов (двойственное число). Категория падежа.

Разряды местоимений в древнерусском языке. Личные и неличные местоимения и их противопоставленность по морфологическим и синтаксическим признакам. Система форм личных местоимений в древнерусском языке, супплетивизм основ, краткие и энклитические формы.

Общая характеристика имени прилагательного как особой части речи эпохи древнейших письменных памятников. Категория рода, числа и падежа в зависимости от соответствующих грамматических категорий имени существительного. Краткие (именные) и полные (местоименные) формы прилагательных.

Система счетных слов в древнерусском языке и особенности их функционирования. Выделение двух групп в соответствии со способами словоизменения и синтаксического функционирования (наименования чисел 1-4 и 5-10). Производные счетные слова для обозначения чисел с 11 и далее.

Система глагольных форм и категорий в древнерусском языке. Категории времени, залога, наклонения, лица, числа, унаследованные от праславянского глагола.

История русского литературного языка как отрасль языкознания и учебная дисциплина. Периодизация истории русского литературного языка. Происхождение русского литературного языка. Разновидности (стили) русского литературного языка. Народно-литературный и книжно-славянский типы древнерусского литературного языка. Стилистическая теория М.В.Ломоносова. А.С.Пушкин – основоположник современного русского литературного языка.

Критерии оценки знаний абитуриентов, поступающих в магистратуру по специальности 5А 120102 – Лингвистика: русский язык

Вступительные экзамены проводятся в виде тестов и оцениваются по шкале 100 баллов.

Вопросы для тестирования дают возможность продемонстрировать знания теоретического и практического материала общепрофессиональных и специальных дисциплин, определяемых учебным планом и соответствующих направлению образования «бакалавриат»; составленного в соответствии с Государственными образовательными стандартами, типовыми учебными планами и программами направлений образования: 5120100 – филология и обучение языкам (русский язык); 5111300 – родной язык и литература (русский язык и литература в иноязычных группах).

Каждому абитуриенту предлагается ответить на 50 тестовых вопросов по теоретическим и практическим дисциплинам, выбрав один правильный ответ из приведённых 4 возможных вариантов. Задание оценивается в 100 баллов, соответственно по 2 балла за каждый правильный ответ. Время, отведённое на тестирование – 120 минут.

Абитуриенты, набравшие 55 процентов и менее от установленного максимального балла по вступительным испытаниям, не принимаются в магистратуру.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

Основная литература

1. Абдуазизов А.А., Зализняк А.М., Шереметьева А.Г. Общее языкознание. – Ташкент, 2012.
2. Асфандияров И.У. Восточная лексика в русском языке. – Ташкент: Фан, 1991.
3. Винокур Г.О. Введение в изучение филологических наук. – М.: Лабиринт, 2000.
4. Голуб И.Б. Стилистика русского языка. – М., 2001.
5. Иванов В.В. Историческая грамматика русского языка. – М.: Просвещение, 2009.
7. Иванова М.В. Историческая грамматика русского языка. Учебное пособие. – М.: Академия, 2011.
8. Камынина А.А. Современный русский язык. Морфология. – М.: Изд-во МГУ, 2010.
9. Камчатнов А.М. История русского литературного языка XI- первая половина XIX века. – М.: Академия, 2013.
10. Николина Н.А. Филологический анализ текста. Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Академия, 2003.
11. Основные критерии, предъявляемые к соисканию учёной степени доктора наук. Правила оформления диссертации и автореферата (Методические указания). – Ташкент, 2013.
12. Рождественский Ю.В. Введение в общую филологию. – М.: Владос, 1996.
13. Розенталь Д. Э. Современный русский язык/ Д.Э. Розенталь, И. Б. Голуб, М.А. Теленкова.– М.: Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
14. Русская грамматика: в 2 т. / гл. ред. Н.Ю.Шведова. Репринтное издание. – М.: Наука, 2005.
15. Синтаксис современного русского языка: Учебник для филологических специальностей СНГ / Г.Н.Акимова, С.В.Вяткина, В.П.Казаков, Д.В.Руднев; под ред. С.В.Вяткиной. – СПб.: Факультет филологии и искусств СПбГУ, 2008.
16. Современный русский язык / под ред. В.А.Белошпковой. – М.: Наука, 2003.
17. Современный русский язык. Морфология. – СПб.: Факультет филологии и искусств СПбГУ, 2007.
18. Современный русский язык: Фонетика. Лексикология. Словообразование. Морфология. Синтаксис / Под общ. Ред. Л.А.Новикова. 4-е изд., стереотип. – М., 2003.

Дополнительная литература

1. Войлова К.А. Старославянский язык: Пособие для вузов. – М.: Дрофа, 2003.
2. Грузберг Л.А. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / Под ред. М.Н.Кожинной. – М.: Флинта: Наука. 2003.
4. Русский язык. Энциклопедия / Гл. ред. Ю.Н.Караулов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Большая Российская энциклопедия; Дрофа, 1997.
5. Современный русский язык: Учебник / П.А.Лекант, Н.Г.Гольцова, В.П.Жуков и др. Под ред. П.А.Леканта. 4-е изд. стер. – М.: Высшая школа, 1999.
6. Лопатин В.В., Милославский И.Г., Шелякин М.А. Современный русский язык. Теоретический курс. Словообразование. Морфология. – М.: Русский язык, 1989.
7. Тихонов А.Н. Роль русского языка в обогащении лексики узбекского языка // Русский язык как средство межнационального общения. – М.: Наука, 1977. – С. 148-163.

8. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М.Н. Кожинной. – М.: Флинта: Наука, 2006.

Интернет-источники

1. <http://www.tspu.edu.ru/>
2. <http://philosophy.polbu.ru/antiutopija>
3. <http://ru.wikipedia.org>
4. <http://mixpicom.narod.ru>
5. <http://www.lib.ru>
6. <http://www.aldebaran.ru>
7. <http://www.ihtik.lib.ru>
8. <http://www.literatu.ru>
9. <http://www.bookz.ru>
10. <http://www.litportal.ru>

5A111301 – Родной язык и литература (русский язык и литература)

Составители:

- Султанова Ш.М. – зав. кафедрой русского языка и методики преподавания, д.ф.п.ф.н. (PhD)
Петрухина Н.М. – зав. кафедрой русской литературы и методики обучения, д.ф.н.

Рецензенты:

- Щитка Н.Н. – зав. кафедрой русской филологии НУУз, к.ф.н.
Магдиева С.С. – доцент каф. русского языка и литературы ТГПУ им. Низами, к.ф.н.

Программа утверждена на Совете Узбекского государственного университета мировых языков протоколом № 12 от 1 июля 2021 года.

ВВЕДЕНИЕ

Данная программа предназначена поступающим в магистратуру, имеющим степень бакалавра по соответствующим направлениям образования.

Цель – определить общефилологический кругозор абитуриента и установить его способности к проведению самостоятельных научных исследований.

Задачи:

- определить уровень теоретической и практической подготовленности абитуриента к избранной специальности;
- установить способность абитуриента ориентироваться в современном научном пространстве;
- выявить навыки проведения научной дискуссии, аргументации собственной позиции;
- определить уровень владения общефилологическими методами.

ОСНОВНОЕ СОДЕРЖАНИЕ ПРОГРАММЫ

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ

Современный русский язык

Фонетика. Предмет фонетики; история фонетики как науки. Единицы фонетического уровня, принципы их дифференциации и классификации. Понятие фонемы. Система фонем русского языка. Позиционное варьирование фонемы - основа ее функциональных характеристик; сильные и слабые позиции русских фонем. Основные принципы современного фонематического анализа; русские фонологические школы.

Лексикология. Предмет и задачи лексикологии. Слово как основная единица лексического уровня; лексические и грамматические значения слова; типы лексических значений слов. Парадигматические отношения в русской лексике: многозначность, омонимия, синонимия, антонимия. Синтагматические отношения в русской лексике. Понятие свободного и несвободного значения, типы несвободных значений.

Лексика русского языка с точки зрения её происхождения (исконно русская, заимствованная лексика, старославянизмы и их приметы, заимствования из неславянских языков, освоение заимствований). Лексика русского языка с точки зрения активного и

пассивного запаса (активная и пассивная лексика, устаревшая лексика, новая лексика и неологизмы). Лексика русского языка с точки зрения сферы её употребления (территориально ограниченная, профессионально ограниченная, социально ограниченная).

Лексикография. История лексикографии. Типология современных словарей. Классификация лингвистических словарей. Словарь, принципы его построения.

Фразеология. Признаки фразеологической единицы. Классификация фразеологических единиц.

Словообразование. Морфемика, ее основные категории. Типология морфем. Основные свойства русских аффиксов. Понятие основы слова. Отношения производности. Словообразовательная структура русского слова. Способы синхронного словообразования. Принципы словообразовательного и морфемного анализа слова.

Активные процессы в словообразовании современного русского литературного языка.

Морфология. Основные понятия морфологии: лексема и словоформа, грамматическое значение, грамматические категории. Части речи как грамматические классы слов. Принципы классификации слов по частям речи.

Именные части речи. Имя существительное, имя прилагательное, имя числительное, местоимение: общая характеристика, лексико-грамматические разряды, грамматические категории, характер склонения; специфические категории и особые формы.

Глагол: общая характеристика, система глагольных форм, глаголы переходные и непереходные, возвратные и невозвратные; специфические глагольные категории и категории рода и числа в системе глагола. Взаимодействие глагольных категорий. Особые формы глагола (инфинитив, причастие, деепричастие). Две основы глагола; вопрос о составе глагольной парадигмы.

Наречие и категория состояния как неизменяемые знаменательные части речи русского языка.

Незнаменательные части речи, их состав, отличительные признаки, функции.

Функционирование морфологических единиц в тексте, разграничение первичных и вторичных функций. Основные тенденции в развитии морфологической системы русского языка.

Синтаксис. Синтаксический уровень русского языка, основные понятия и категории синтаксиса. Синтаксические единицы, критерии вычленения и принципы классификации.

Словосочетание. Трактовка словосочетания в современной лингвистической науке. Классификации словосочетаний: типы словосочетаний по составу, по семантической спаянности компонентов, по структуре. Виды подчинительной связи между компонентами словосочетаний.

Синтаксис предложения. Предложение и высказывание. Признаки предложения. Главные и второстепенные члены предложения. Способы выражения подлежащего. Типы сказуемого. Традиционное и современное учение о второстепенных членах предложения. Двусоставные и односоставные предложения. Классификация односоставных предложений. Неполные, эллиптические предложения. Осложнение простого предложения, виды осложнения: однородные, обособленные члены, уточняющие члены предложения; предложения с обращениями, с вводными и вставными конструкциями.

Общие сведения о сложном предложении и принципы классификации сложных предложений: союзные (сложноподчиненные, сложносочиненные) и бессоюзные. Сложные предложения усложненной конструкции. Сложное синтаксическое целое. Актуальное членение. Синтаксис текста. Способы передачи чужой речи.

История русской литературы

Устное народное творчество. Фольклор как вид искусства. Синкретизм устного народного творчества. Анонимность фольклорных произведений. Хронологические и географические границы древнерусской литературы.

Литература XI - XVII. Литература Киевской Руси. «Слово о полку Игореве» как важный памятник древнерусской литературы. Эволюция жанров бытия, хождений и повести в средневековой литературе.

Литература XVIII века. Становление классицизма в России. Русская комедия XVIII века. Творчество Д.Фонвизина. Творчество А.Н. Радищева «Путешествие из Петербурга в Москву». Появление сентиментализма. Творчество Н.М.Карамзина: «Бедная Лиза». **Басенное творчество И.А.Крылова.**

Русская литература XIX века. Золотой век русской классики. Русская литература XIX века как новая художественная система. Творческая эволюция и художественный метод русских писателей XIX века. Воплощение в литературе романтических ценностей. Конфликт романтического героя с миром.

Специфика художественного метода **А. С. Грибоедова.** Творческая история комедии «Горе от ума», образ Чацкого.

Творчество А.С.Пушкина. Лирическая поэзия. Роман в стихах «Евгений Онегин»: жанр, сюжет, композиция, образная система. Тема «маленького человека» и ее развитие. «Повести Белкина» – начало русской реалистической прозы.

Творчество М.Ю.Лермонтова. Специфика лирики поэта. Особенности романтизма в поэмах М.Ю. Лермонтова «Мцыри» и «Демон». «Герой нашего времени» М.Ю. Лермонтова как первый психологический роман в русской литературе.

Жизненный и творческий путь Н.В.Гоголя. Романтические тенденции в сборнике «Вечера на хуторе близ Диканьки» в творческом наследии писателя. Проблематика и композиционные особенности «Петербургских повестей». Композиция комедии «Ревизор». Образная система комедии. Жанровое своеобразие поэмы «Мертвые души».

Творчество И.А.Гончарова. Композиция, сюжет, стилевые особенности романов «Обыкновенная история», «Обломов».

Творчество И.С.Тургенева. Мастерство Тургенева-художника в сборнике «Записки охотника». Проблематика романа «Отцы и дети».

Творчество Н.А.Некрасова. Гражданская тема в творчестве писателя. Образ русской женщины в поэме «Мороз Красный нос». Специфика идейно- тематического содержания и образной системы в эпической поэме «Кому на Руси жить хорошо» .

Творчество А.Н.Островского. Идейно-тематическое содержание, проблематика, конфликт пьесы «Гроза».

Поэзия «чистого искусства».Натурфилософские тенденции в творчестве представителей «чистого искусства» А.Фета, Н.Тютчева.

Творчество М.Е. Салтыкова-Щедрина. Жанровые и композиционные особенности романа «История одного города». Тема «умиртвий» в романе «Господа Головлевы». Новаторство сказок М.Е.Салтыкова-Щедрина.

Художественный мир Ф.М.Достоевского. «Натуральная школа» и роман «Бедные люди». Поэтика романа «Преступление и наказание».

Творческий и жизненный путь Л.Н.Толстого. Жанровые особенности, композиция и образная структура романа «Война и мир». Мысль «семейная» в романе «Анна Каренина».

Творчество А.П.Чехова. Специфика образной структуры раннего творчества А.П.Чехова. Жанровое своеобразие пьес: «Вишневый сад», «Чайка».

Русская литература XX века.

Своеобразие русского литературного процесса XX века. Русская литература грани XIX – XX веков. Особенности социокультурной ситуации.

Модернистские и неореалистические тенденции в русской литературе начала XX века.

Творчество Максима Горького. Особенности романтизма в творчестве Максима Горького. Анализ рассказов «Челкаш», «Старуха Изергиль». Драматургия М. Горького.

Своеобразие творчества А.И.Куприна. Тематика, проблематика повестей «Олеся», «Суламифь», «Гранатовый браслет».

Творчество И.А.Бунина. Тема Родины в прозе И. Бунина. Идеино-тематическое содержание сборника «Темные аллеи».

Специфика художественного мышления Л.Андреева. Жанр рассказа в творчестве писателя. Анализ рассказов «Баргамот и Гараська», «Петька на даче», «Ангелочек».

Понятие «Серебряного века» русской литературы. Русский символизм и его представители: творчество В.Брюсова, А.Блока, А.Белого. Особенности поэзии акмеистов. Творчество Н.С.Гумилева. Раннее творчество А.Ахматовой. Творчество О.Мандельштама.

Поэтические тенденции в поэзии футуристов. Творчество В.Маяковского, С.А.Есенина. Идеино-тематическое содержание и стилевые искания лирики М.Цветаевой.

Жанр антиутопии в русской прозе 20-х-30-х годов. Творчество Е.Замятина, А.Платонова.

Своеобразие творчества М.А.Булгакова. Ранняя сатирическая проза: «Дьяволиада», «Собачье сердце», «Роковые яйца». Идеино-тематическое своеобразие романа «Мастер и Маргарита».

Военная тема в русской литературе 20 века

Значение военной прозы в русле общего литературного процесса 20 века. Поэзия о войне. Творчество В.Астафьева. Тема войны в повести «Пастух и пастушка».

«Деревенская» проза, «Городская» проза как явление в русской литературе.

Феномен «женской прозы» в русской литературе. Общая характеристика творческой манеры Л. Улицкой, В. Токаревой Л. Петрушевской.

Постмодернистские тенденции в русской литературе последней четверти XX века. Творчество А. Битова, Саши Соколова, Т. Толстой, В. Маканина.

Критерии оценки знаний абитуриентов, поступающих в магистратуру по специальности 5А111301 – Родной язык и литература (русский язык и литература)

Вступительные экзамены проводятся в виде тестов и оцениваются по шкале 100 баллов.

Вопросы для тестирования дают возможность продемонстрировать знания теоретического и практического материала общепрофессиональных и специальных дисциплин, определяемых учебным планом и соответствующих направлению образования «бакалавриат»; составленного в соответствии с Государственными образовательными стандартами, типовыми учебными планами и программами направлений образования: 5120100 – филология и обучение языкам (русский язык); 5111300 – родной язык и литература (русский язык и литература в иноязычных группах).

Каждому абитуриенту предлагается ответить на 50 тестовых вопросов по теоретическим и практическим дисциплинам, выбрав один правильный ответ из приведённых 4 возможных вариантов. Задание оценивается в 100 баллов, соответственно по 2 балла за каждый правильный ответ. Время, отведённое на тестирование – 120 минут.

Абитуриенты, набравшие 55 процентов и менее от установленного максимального балла по вступительным испытаниям, не принимаются в магистратуру.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

Основная литература

1. Абдуазизов А.А., Зализняк А.М., Шереметьева А.Г. Общее языкознание. – Ташкент, 2012.
2. Асфандияров И.У. Восточная лексика в русском языке. – Ташкент: Фан, 1991.
3. Винокур Г.О. Введение в изучение филологических наук. – М.: Лабиринт, 2000.
4. Голуб И.Б. Стилистика русского языка. – М., 2001.
5. Иванов В.В. Историческая грамматика русского языка. – М.: Просвещение, 2009.
6. Камынина А.А. Современный русский язык. Морфология. – М.: Изд-во МГУ, 2010.
7. Камчатнов А.М. История русского литературного языка XI- первая половина XIX века. – М.: Академия, 2013.
8. Николина Н.А. Филологический анализ текста. Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Академия, 2003.
9. Основные критерии, предъявляемые к соисканию учёной степени доктора наук. Правила оформления диссертации и автореферата (Методические указания). – Ташкент, 2013.
10. Рождественский Ю.В. Введение в общую филологию. – М.: Владос, 1996.
11. Розенталь Д. Э. Современный русский язык / Д.Э. Розенталь, И. Б. Голуб, М.А. Теленкова. – М.: Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
12. Русская грамматика: в 2 т. / гл. ред. Н.Ю. Шведова. Репринтное издание. – М.: Наука, 2005.
13. Синтаксис современного русского языка: Учебник для филологических специальностей СНГ / Г.Н.Акимова, С.В.Вяткина, В.П.Казаков, Д.В.Руднев; под ред. С.В.Вяткиной. – СПб.: Факультет филологии и искусств СПбГУ, 2008.
14. Современный русский язык / под ред. В.А.Белашапковой. – М.: Наука, 2003.
15. Современный русский язык. Морфология. – СПб.: Факультет филологии и искусств СПбГУ, 2007.
16. Современный русский язык: Фонетика. Лексикология. Словообразование. Морфология. Синтаксис / Под общ. Ред. Л.А.Новикова. 4-е изд., стереотип. – М., 2003.
17. Введение в литературоведение: учебное пособие для студентов учреждений высшего профессионального образования / Л.В.Чернец, В.Е.Хализев, А.Я. Эсалник и др. – М.: Издательский дом «Академия», 2011.
18. Введение в литературоведение: учебное пособие / В.В.Прозоров, Е.Г.Елина. – М.:Флинта: Наука, 2012.
19. Теория литературных жанров: учебное пособие для студентов учреждений высшего профессионального образования / М.Н.Дарвин, Д.М.Магомедова, Н.Д.Тамарченко, В.И.Тюпа. – М.: Издательский дом «Академия», 2011.
20. Тюпа В.И. Анализ художественного текста: учебное пособие для студентов филологических факультетов высших учебных заведений. – М.: Издательский дом «Академия», 2009.

Дополнительная литература

1. Войлова К.А. Старославянский язык: Пособие для вузов. – М.: Дрофа, 2003.
2. Грузберг Л.А. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / Под ред. М.Н.Кожинной. – М.: Флинта: Наука, 2003.
3. Русский язык. Энциклопедия / Гл. ред. Ю.Н.Караулов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Большая Российская энциклопедия; Дрофа, 1997.

4. Современный русский язык: Учебник / П.А.Лекант, Н.Г.Гольцова, В.П.Жуков и др. Под ред. П.А.Леканта. 4-е изд. стер. – М.: Высшая школа, 1999.
5. Лопатин В.В., Милославский И.Г., Шелякин М.А. Современный русский язык. Теоретический курс. Словообразование. Морфология. – М.: Русский язык, 1989.
6. Тихонов А.Н. Роль русского языка в обогащении лексики узбекского языка // Русский язык как средство межнационального общения. – М.: Наука, 1977. – С. 148-163.
7. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М.Н. Кожинной. – М.: Флинта: Наука, 2006.
8. Камилова С.Э. Основы литературоведения: методическое пособие. – Т.2012.
9. Пардаева З. Литературный анализ художественного произведения: учебно-методическое пособие. – Т., «Фан», 2010.
10. Словарь литературоведческих терминов. – Т., 2005.

Интернет-источники

11. <http://www.tspu.edu.ru/>
12. <http://mixpicom.narod.ru>
13. <http://www.lib.ru>
14. <http://www.aldebaran.ru>
15. <http://www.ihtik.lib.ru>
16. <http://www.literatu.ru>
17. <http://www.bookz.ru>
18. <http://www.litportal.ru>
9. www.ziyonet.uz
10. www.edu.uz
11. <http://feb-web.ru>

5А 120101 – Литературоведение: русская литература

Составители: Петрухина Н.М.– УзГУМЯ, завкафедрой русской литературы и методики обучения, д.ф.н., проф.
Родина И.В. – УзГУМЯ, старший преподаватель кафедры русской литературы и методики обучения

Рецензенты: Камилова С.Э.- завкафедрой русского литературоведения НУУз, д.ф.н., профессор
Матенова Ю.У. – завкафедрой русского языка и литературы ТГПУ им.Низоми, к.ф.н., доцент

Программа утверждена на Совете Узбекского государственного университета мировых языков протоколом № 12 от 1 июля 2021 года.

ВВЕДЕНИЕ

Программа вступительного испытания по специальности магистратуры: **5А 120101 – Литературоведение: русская литература** составлена в соответствии с Государственным образовательным стандартом Республики Узбекистан и включает вопросы, направленные на выявление склонности абитуриентов к научно-исследовательской, педагогической и организационно-методической деятельности.

Основной целью программы является выявление уровня теоретических знаний и практических навыков испытуемого в области филологии, в частности, теории и истории русской литературы и установление способностей к проявлению самостоятельных научных исследований.

Задачи:

- определить уровень теоретической и практической подготовленности абитуриента к избранной специальности;
- установить способность абитуриента ориентироваться в современном научном пространстве;
- выявить навыки ведения научной дискуссии, с аргументацией собственной позиции;
- определить уровень владения методикой литературоведческого анализа.

ОСНОВНОЕ СОДЕРЖАНИЕ ПРОГРАММЫ:

5А 120101 – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ: РУССКАЯ ЛИТЕРАТУРА ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ

История русской литературы

Устное народное творчество. Фольклор как вид искусства. Синкретизм устного народного творчества. Анонимность фольклорных произведений. Хронологические и географические границы древнерусской литературы. Система жанров и стилей. Общекультурное значение древнерусской литературы.

Литература XI - XVII. Литература Киевской Руси. «Слово о полку Игореве» как важный памятник древнерусской литературы. Ораторская проза. Житийная литература: особенности композиции, приемы изображения центрального героя. Стиль «плетения словес». Появление новых жанров: виршевая поэзия, драма, бытовая повесть, сатира. «Повесть о Горе-Злосчастии», «Повесть о Савве Грудичине». Характер художественного обобщения, широта охвата действительности. Эволюция жанров бытия, хождений и повести в средневековой литературе.

Литература XVIII века. Связь литературой второй половины XVII века. Система жанров. Новизна содержания в традиционных формах. Развитие сюжетного повествования. Феофан Прокопович «О поэтическом искусстве». Становление классицизма в России. Теория «просвещенного абсолютизма». Творчество русских классицистов. Русская комедия XVIII века. Творчество Д. Фонвизина. Творчество Г. Державина. А. Н. Радищев «Путешествие из Петербурга в Москву». Появление сентиментализма и предромантизма. Творчество Н. М. Карамзина: «Марфа-Посадница», «Наталья боярская дочь», «Бедная Лиза». Басенное творчество И. А. Крылова.

Русская литература XIX века. Золотой век русской классики. Русская литература XIX века как новая художественная система. Творческая эволюция и художественный метод русских писателей XIX века. Воплощение в литературе романтических ценностей. Конфликт романтического героя с миром.

Специфика художественного метода **А. С. Грибоедова.** Творческая история комедии «Горе от ума», образ Чацкого. Идеино-тематическое содержание комедии «Горе от ума» и ее прогрессивная направленность.

А. С. Пушкин – родоначальник новой русской литературы. Лирическая поэзия. Психологизм любовной лирики. Эпическая поэзия. Южные поэмы А. С. Пушкина. Роман в стихах «Евгений Онегин»: жанр, сюжет, композиция, образная система. Драматургии А. С. Пушкина. «Маленьких трагедий» А. С. Пушкина. Проблемы личности и общества. Тема «маленького человека» и ее развитие. «Повести Белкина» – начало русской реалистической прозы.

Творчество М. Ю. Лермонтова. Специфика лирики поэта. Особенности романтизма в поэмах М. Ю. Лермонтова. Тема Кавказа в поэмах «Мцыри» и «Демон». Романтическая и реалистическая позиция в творчестве писателя. «Герой нашего времени» М. Ю. Лермонтова как первый психологический роман в русской литературе. Своеобразие драматургии М. Ю. Лермонтова: драма «Маскарад». Образная система, образ главного героя.

Жизненный и творческий путь Н. В. Гоголя. Романтические тенденции в сборнике «Вечера на хуторе близ Диканьки» в творческом наследии писателя. Проблематика и композиционные особенности «Петербургских повестей». Тема искусства и образ творческого человека в повести «Портрет». Трактовка образа «маленького человека» в повести «Шинель».

Своеобразие драматургии Н. В. Гоголя. Новаторство драматурга. Композиция комедии «Ревизор». Образная система комедии. Связь драматургии Гоголя с предыдущей литературной традицией и влияние на последующие этапы развития русской драматургии.

Жанровое своеобразие поэмы «Мертвые души». Роль лирических отступлений в произведении.

Творчество И. А. Гончарова. Композиция, сюжет, стилевые особенности романов «Обыкновенная история», «Обломов».

Творчество И. С. Тургенева. Антикрепостническая направленность сборника «Записки охотника». Мастерство Тургенева-художника. Романное творчество писателя. Проблематика романа «Отцы и дети».

Творчество Н. А. Некрасова. Лирика Некрасова 40-50-х годов. Гражданская тема в творчестве писателя. Тема народа в поэме «Мороз Красный нос». Образ русской женщины в поэме «Мороз Красный нос». Специфика идейно-тематического содержания и образной системы в эпической поэме «Кому на Руси жить хорошо».

Творчество А. Н. Островского. Идеино-тематическое содержание, проблематика, конфликт пьесы «Гроза». Особенности сюжетного построения драмы «Бесприданница».

Поэзия «чистого искусства». Натурфилософские тенденции в творчестве представителей «чистого искусства» А. Фета, Н. Тютчева.

Творчество Н. Лескова Тема «праведника» и тема трагичности женской судьбы в творчестве Н. Лескова: «Очарованный странник», «Леди Макбет Мценского уезда». Тема талантливости русского народа в рассказе «Левша».

Творчество М.Е. Салтыкова-Щедрина. Жанровые и композиционные особенности романа «История одного города». Тема «умиртвий» в романе «Господа Головлёвы». Новаторство сказок М.Е.Салтыкова-Щедрина.

Художественный мир Ф.М.Достоевского. «Натуральная школа» и роман «Бедные люди». Тема игры в романе «Игрок». Поэтика романа «Преступление и наказание». Тема «положительно прекрасного человека» и особенности образной системы романа «Идиот». Философская, нравственно-этическая проблематика романа «Братья Карамазовы».

Творческий и жизненный путь Л.Н.Толстого. Жанровые особенности, композиция и образная структура романа «Война и мир». Мысль «семейная» в романе «Анна Каренина». Проблематика романа «Воскресенье». Специфика позднего творчества Л.Толстого.

Творчество А.П.Чехова. Специфика образной структуры раннего творчества А.П.Чехова. Проблематика и художественные особенности прозы писателя 90-х годов. Особенности драматургического творчества писателя. Жанровое своеобразие пьес: «Вишневый сад», «Чайка», «Три сестры», «Дядя Ваня».

Русская литература XX века.

Своеобразие русского литературного процесса XX века. Русская литература грани XIX – XX веков. Особенности социокультурной ситуации.

Модернистские и неореалистические тенденции в русской литературе начала XX века.

Творчество Максима Горького. Особенности романтизма в творчестве Максима Горького. Анализ рассказов «Челкаш», «Старуха Изергиль». Драматургия М. Горького. Анализ пьесы «На дне». Жанр романа в творчестве писателя: «Жизнь Клима Самгина».

Своеобразие творчества А.И.Куприна. Тематика, проблематика повестей «Олеся», «Суламифь», «Гранатовый браслет» и образная система повести «Поединок».

Творчество И.А.Бунина. Тема Родины в прозе И. Бунина. Проблематика романа «Жизнь Арсеньева». Идеино-тематическое содержание сборника «Темные аллеи».

Специфика художественного мышления Л.Андреева. Жанр рассказа в творчестве писателя. Анализ рассказов «Баргамот и Гараська», «Петька на даче», «Ангелочек».

Понятие «Серебряного века» русской литературы. Социокультурные и исторические предпосылки его появления в литературе, особенности понимания и хронологические рамки.

Русский символизм и его представители: **творчество В.Брюсова, А.Блока, А.Белого.** Особенности поэзии акмеистов. Творчество **Н.С.Гумилева.** Раннее творчество **А.Ахматовой.** Творчество **О.Мандельштама.**

Поэтические тенденции в поэзии футуристов. Творчество **В.Маяковского, И.Северянина.**

Творчество **С.А.Есенина:** периодизация поэтического творчества, основные мотивы лирики. Образ лирического героя в творчестве поэта.

Идейно-тематическое содержание и стилевые искания лирики **М.Цветаевой.**

Проза русского зарубежья: творчество **И.Шмелева, Б.Зайцева, А.Ремизова** Модернистские тенденции в творчестве **В.Набокова.** Тема эмиграции в творчестве писателя. Специфика романного пространства в произведениях: «Машенька», «Защита Лужина», «Другие берега».

Жанр антиутопии в русской прозе 20-х-30-х годов. Творчество **Е.Замятина, А.Платонова.**

Фантастическая и историческая проза **А.Толстого.** Жанр исторического романа в творчестве А.Толстого: «Петр I».

Своеобразие творчества **М.А.Булгакова**. Ранняя сатирическая проза: «Дьяволиада», «Собачье сердце», «Роковые яйца». Идеино-тематическое своеобразие романа «Мастер и Маргарита».

Творчество М. Шолохова. Проблематика и образы цикла «Донские рассказы». Специфика воплощения темы Гражданской войны в романе «Тихий Дон».

Тема войны в творчестве А.Т.Твардовского: поэма «Василий Теркин», «Дом у дороги».

Военная тема в русской литературе 20 века

Значение военной прозы в русле общего литературного процесса 20 века. Поэзия о войне. Трансформация военной темы в русской литературе на протяжении 20 века.

Творчество В.Астафьева. Тема войны в повести «Пастух и пастушка».

«Деревенская» проза в русской литературе. Творчество Ф. Абрамова, В.Белова, В.Распутина и В.Астафьева. Основные темы и проблемы деревенской прозы в ключевых произведениях писателей.

«Городская» проза в русской литературе. Понятие «городская проза» в современном литературоведении. Творчество **Ю.Трифонов**: основные темы и проблемы.

Русская драматургия 1950-1980 годов 20 века. Характерные особенности, преемственность и новаторство, ведущие темы и проблемы **в творчестве А. Арбузова, В. Розова, А. Вампилова**.

Феномен «женской прозы» в русской литературе. Творчество **Л. Улицкой, В. Токаревой Л. Петрушевской** в оценке современных критиков. Общая характеристика творческой манеры Л. Улицкой, В. Токаревой Л. Петрушевской.

Постмодернистские тенденции в русской литературе последней четверти XX века. Творчество А. Битова, Саши Соколова, Т. Толстой, В. Маканина.

Основные теоретико-литературные понятия.

Художественная литература как искусство слова.

Художественный образ. Литературные роды и жанры.

Основные литературные направления: классицизм, сентиментализм, романтизм, реализм, модернизм, постмодернизм.

Форма и содержание литературного произведения: тема, идея, проблематика, сюжет, композиция, основные этапы развития сюжета: экспозиция, завязка, кульминация, развязка.

Внесюжетные элементы: лирическое отступление, вводные эпизоды и т.д.

Конфликт, образ автора, автор-повествователь, литературный герой, лирический герой, система образов, персонаж.

Язык художественного произведения.

Изобразительно-выразительные средства языка. Тропы: метафора, эпитет, метонимия (синекдоха); гиперболы, литота, аллегория.

Основы стихосложения: стихотворный размер, ритм, рифма, рифмовка.

Фоника, строфика, метрика.

Требования оценивания тестовых испытаний по специальности магистратуры 5А120101 – Литературоведение: русская литература

Общая оценка за данный вид работы составляет 100 баллов. Время, отведенное на проведение тестовых испытаний, 120 минут. Общее количество тестов, включающих вопросы теоретического и практического характера – 50, за каждый правильный ответ начисляется по 2 балла. Абитуриент, набравший менее 55 баллов, считается не прошедшим испытания.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

Основная литература

1. Введение в литературоведение: учебное пособие для студентов учреждений высшего профессионального образования / Л.В.Чернец, В.Е.Хализев, А.Я. Эсалник и др. – М.: Издательский дом «Академия», 2011
2. Введение в литературоведение: учебное пособие/ В.В.Прозоров, Е.Г.Елина.- М.:Флинта:Наука,2012
3. Теория литературных жанров: учебное пособие для студентов учреждений высшего профессионального образования / М.Н.Дарвин, Д.М.Магомедова, Н.Д.Тамарченко, В.И.Тюпа.- М.: Издательский дом «Академия», 2011
4. Тюпа В.И.Анализ художественного текста: учебное пособие для студентов филологических факультетов высших учебных заведений.- М.: Издательский дом «Академия», 2009

Дополнительная литература

1. Камилова С.Э. Основы литературоведения: методическое пособие. - Т.2012
2. Пардаева З. Литературный анализ художественного произведения: учебно-методическое пособие. – Т.: «Фан», 2010
3. Словарь литературоведческих терминов.- Т., 2005
4. Томашевский Б.В. Краткий курс поэтики. – М., 2006
5. Введение в литературоведение: новые термины и понятия.-Т., 2005
6. Вихрова И.Д. Анализ художественного произведения – Т., 2005
7. Есин А.Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения. Учебное пособие для студентов и преподавателей филологических факультетов, учителей словесников.- М.,2004.
8. Жирмунский В.М. Введение в литературоведение/ под редакцией З.И.Плавскина, В.Жирмунского. - М., 2009

Интернет источники

9. [www. ziyonet.uz](http://www.ziyonet.uz)
10. www. edu.uz
11. <http://feb-web.ru>
12. <http://www.tspu.edu.ru/>
13. <http://philosophy.polbu.ru/antiutopija>
14. <http://ru.wikipedia.org>
15. <http://mixpicom.narod.ru>
16. <http://www.lib.ru>
17. <http://www.aldebaran.ru>
18. <http://www.ihtik.lib.ru>
19. <http://www.literatu.ru>
20. <http://www.bookz.ru>
21. <http://www.litportal.ru>

5A121201 – Madaniyatlararo kommunikatsiyalarning lingvistik ta'minoti (ingliz tili)

Tuzuvchilar:

- P.Omanov - O'zDJTU, “Ingliz tili tarjima nazariyasi va amaliyoti” kafedrasida katta o'qituvchisi, (PhD).
J.Abduganiyeva - O'zDJTU, “Ingliz tili tarjima nazariyasi va amaliyoti” kafedrasida katta o'qituvchisi, (PhD).

Taqrizchilar:

- Sh.R.Adilova – TDTU universiteti “Amaliy ingliz tili” kafedrasida dotsenti, filologiya fanlar bo'yicha (PhD) falsafa doktori.
U.R.Yo'ldoshev – O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi chet tillar kafedrasida v.b. dotsenti, filologiya fanlar bo'yicha (PhD) falsafa doktori.

Mazkur dastur O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti 2021 yil 1 iyuldagi 12-sonli Kengashi yig'ilishida muxokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

KIRISH

Mazkur dastur oliy ta'lim muassasalarining tegishli ta'lim yo'nalishlarini tugatib, hamda bakalavr darajasiga ega bo'lgan magistratura mutaxassisliklariga kiruvchi abituriyentlar uchun mo'ljallangan.

Magistraturaga kirish test sinovlari amaliy va nazariy fanlar bo'yicha egallangan bilimlarni aniqlashni nazarda tutadi. Taklif etilayotgan dastur zamonaviy pedagogik texnologiyalar talablariga to'liq javob beradi va maxsus (ixtisoslik) fanlar bo'yicha talabgorning nazariy va amaliy bilimlarni ob'ektiv ravishda aniqlash hamda baholash imkonini yaratadi.

Taklif etilayotgan tizim zamonaviy pedagogik texnologiyalar talablariga to'liq javob beradi va xorijiy til bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni ob'ektiv ravishda aniqlash hamda baholash imkonini yaratadi.

Mazkur dastur 5A121201 – Madaniyatlararo kommunikatsiyalarning lingvistik ta'minoti (ingliz tili) mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, unda “Tarjima nazariyasi”, “Qiyosiy tipologiya”, “Ketma-ket tarjima”, “Yozma tarjima” va “Asosiy o'rganilayotgan tili” kabi fanlarining namunaviy dasturlari asos qilib olingan.

Magistraturaga kiruvchilar quyidagi mavzular bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarga tayangan holda test sinovlarini topshiradilar:

TARJIMA NAZARIYASI FANI BO'YICHA:

Tarjima tushunchasi. Tarjima faoliyatning mazmuni. Tarjima nazariyasining asosiy tushunchalari. Tarjima tushunchasiga berilgan turli ta'riflar. Tarjima nazariyasi va boshqa filologik fanlar o'rtasidagi bog'liqlik.

Tarjimaning yozma va og'zaki (ketma-ket, sinxron) turlari. Yozma tarjimaning xususiyatlari. Og'zaki tarjimaning yozma tarjima o'rtasidagi o'xshashlik va farqlar. Tarjimaning matn va uslubga ko'ra turlari. Gumanitar fan matnlari tarjimasi. Ilmiy-texnik matnlar tarjimasi. Badiiy tarjima.

Tarjima transformatsiyasi tushunchasi. Tarjima transformatsiya-larining turlari. Leksik, leksik-semantik, grammatik, leksik-grammatik tarjima transformatsiyalari. Tarjima transformatsiyalariga sabab bo'ladigan holatlar tasnifi.

Bir ma'noli va ko'p ma'noli so'zlar. Bir ma'noli va ko'p ma'noli so'zlarni tarjima qilish usul va yo'llari. Milliy xususiyatga ega bo'lgan so'zlar (realiyalar) tarjimasida yuzaga keladigan muammolar. Realialarni tarjima qilish yo'llari.

QIYOSIY TIPOLOGIYA fani bo'yicha:

“Qiyosiy tipologiya” fanining mazmuni, predmeti va metodi. O'rganilayotgan tillar asosida lingvistik qiyoslash, tillar sistemasini tasniflash, tizimlash va umumlashtirish.

Lingvistik tipologiyaning predmeti. Tillarning izomorfik va allomorfik tushunchalari. Qiyoslanayotgan tillarning miqdoriy chegaralanishi. Lingvistik tipologiya rivojlanishining olti faktori.

Genetik/geneologik tipologiya: dinamik va turg'un tushunchalar. Struktural tipologiyaning vazifalari va asosiy tushunchalar: a) lingvistik universalialar; b) meta(etalon) til; v) tipologik tasniflar.

Areal tipologiyaning vazifalari. Tilning ikki rejasiga ko'ra lingvistik tipologiya yo'nalishlari. a) formal tipologiya tushunchalari; b) semantik tipologiya tushunchalari.

Ierarxiya sathlariga ko'ra lingvistik tipologiya turlari. Fonologik tipologiya tushunchalari, fonetik tipologiya tushuncha va vazifalari, morfologik tipologiya tushuncha va vazifalari, leksik tipologiya tushuncha va vazifalari, sintaktik tipologiya tushuncha va vazifalari.

Grammatik kategoriya tushunchalari va uning turlari: mazmuniy kategoriya; funktsional-semantik kategoriya. Grammatik-leksik soha tushunchalari. Tipologik kategoriya tushunchasi va uning parametrlari. Ingliz va o'zbek tillarida ko'plik tipologik kategoriyasi. Ingliz va o'zbek tillarida gender tipologik kategoriyasi.

Tilning tovush sistemasini qiyosiy-tipologik o'rganish muammolari. Qiyosiy fonetika. Qiyosiy fonologiya. Ikki til lug'at tarkibining qisqacha qiyosiy taxlili. Ingliz va O'zbek tillarda so'zning morfologik tarkibi xususida. So'z yasash usullari va ularning faolligi bo'yicha farqlari.

Ingliz va ona tillarida gaplar tipologiyasi. Izomorfik va allomorfik xususiyatlar. Qo'shma gaplar tipologiyasi. Gapning semantik strukturasi. Gapning kommunikativ strukturasi. Ergash gaplar turlari va ularning ingliz va ona tilida moslashuvi. Yig'iq gap bo'laklari turlari va ularni o'zbek tilida ifodalanish usullari.

KETMA–KET TARJIMA fani bo'yicha:

Ketma-ket tarjima fani bo'yicha asosiy nazariy tushuncha. Ketma-ket tarjima turlari. Ketma-ket tarjima sinxron tarjima fanidan ajralib turadigan xususiyatlari.

Notiq nutqini bir zumda ingliz tilidan o'zbek (rus)tiliga yoki o'zbek(rus) tilidan ingliz tiliga tarjima qilishda turli xil tarjima usullarining maqsadi, vazifalari va ularning bir-biridan farqi. Ketma-ket tarjima jarayonida xotirani rivojlantirish maqsadida qo'llaniladigan texnika usullari.

Ketma-ket tarjimada leksik va grammatik transformatsiyalarning turlari. Ketma -ket tarjima jarayonida mavzular tarjimasida ikki tildagi so'z, birikma, frazeologik birliklarni to'g'ri aniqlash.

Siyosiy, huquq, iqtisod sohalariga va kundalik mavzularga berilgan gaplardagi asosiy va to'g'ri ma'nosini tarjima qilish.

YOZMA TARJIMA fani bo'yicha:

Tarjima kontseptsiyasi haqida umumiy ma'lumot. Tarjima nima. Yozma tarjimaning qisqacha tarixi haqida ma'lumot. Tarjima turlar. Yozma va og'zaki tarjima hamda ular o'rtasidagi o'xshashlik va farq qiluvchi jihatlari. Yozma tarjima va uning leksik-semantik xususiyatlari.

Tarjima ko'pqirrali fan sifatida. Tarjimaning kognitiv jarayoni. Ona tiliga va undan chet tiliga yozma tarjima. Yozma tarjima qilish usullari. Ona tilining xususiyatlarini va uslubiy jihatlari. So'z tanlash va tarjimaning turli texnikalari. Matnlar va mavzular tarjimasida ikki tildagi so'z, birikma, frazeologik birikmalar, maqol va matallar kabi birliklarni to'g'ri aniqlash. Kundalik, siyosiy, ma'naviy, fan va san'at, iqtisod va shu kabi mavzularga bag'ishlangan matnlarni tarjima qilish. Yozma tarjimaning imloviy va ishoraviy xususiyatlari. Yozma tarjimada turli (nuqta, vergul, ikki nuqta, nuqtali vergul, qo'shtirnoq, tirnoq, chiziqcha, tire, so'roq, undov va boshqa) tinish belgilarining ishlatilishi. Vergulning qo'llanmaslik holatlari. Tutuq belgisining qo'llanishi. Imlo qoidalari. Qo'sh unli va qo'sh undoshlarning qo'llanilishi. Boshqa yo'llar bilan ko'pligi yasaladigan otlarning qo'llanilishi.

Geografik nomlar, atoqli otlar, tashkilot, idora, muassasa, lavozim, birlashma, yo'nalish, bo'lim va shu kabi nomlarining yozilishi. Yil, oy va hafta nomlarining yozilishi. Murojaat shakllari.

Yozma nutq lug'at tarkibi, grammatik qurilish va ularning o'rganilayotgan xorijiy va ona tilidagi o'ziga xos xususiyatlari. Yozma tarjimada qo'llaniladigan gap tuzilishi, punktuatsiya, matnning asl mazmuni ona tilida berilishi. Tarjimada sodda va qo'shma gaplarning ekvivalentini har ikki tilda to'g'ri topish. Atamalarining ekvivalentini aniqlash. Yozma tarjimada lug'at bilan ishlash. Tarjima diktanti o'tkazish, davlat rasmiy hujjatlarni tarjima qilish yo'llarini bilish. O'rganilayotgan tilda ariza, tarjimai hol, xat yozish usullari. Bunda kundalik hayotini bildiruvchi, leksik terminlardan tashkil topgan qisqa epizodik lavhalar, kichik hajmdagi uchrashuv, so'zlashuv va shuningdek, qisqa hajmdagi ma'muriy va iqtisodiy matnlar tarjimasini. Uchrashuvlar (mahalliy, xalqaro va an'anaviy), ma'naviy muloqotlar, kundalik hayotda uchrab turadigan xodisalar yuzasidan tadbirlarda tarjima jarayoni.

ASOSIY O'RGANILAYOTGAN TILI fani bo'yicha:

Jamiyat hayoti - jamiyat, oila, qarindoshlik munosabatlari, mahalla, jamiyatdagi axloqiy me'yorlar, tarbiya, ma'naviyat. Jinoyat va qonun - tili o'rganilayotgan mamlakatlar qonunlari va turli xil jinoyat turlari, odam savdosi va giyohvandlik, jinoyatchilikning oldini olish. Madaniyat - tili o'rganilayotgan mamlakatlar qonunlari, va tillari, urfodatlar va an'analari. Tibbiyot - tibbiyot xizmatlari va turlari, turli xil kasalliklar, bolalarda semirish kasalliklari va uning oldini olish, tibbiyot sohasi terminlari. Biznes - rasmiy uchrashuvlar, shartnomalari tuzish va ko'rgazmalar, muzokaralar. Ommaviy axborot vositalari - O'zbekiston va tili o'rganilayotgan mamlakatlar axborot vositalari, e'lonlar, gazeta va jurnallar, kompyuter tili. 7- modul Jonli tabiat - atrof-muhitning ifloslanishi, geografiya, ifloslanishning oldini olish masalalari.

Tarix – tarix, hozirgi va keyingi davr, tili o'rganilayotgan mamlakatlar tarixi va XX – asrning oxiri. Sport - jahon sporti, Olimpiya o'yinlari, tili o'rganilayotgan mamlakatlar sporti va futbol tarixi va O'zbekistonda sport turlari va yutuqlar. Sog'lom turmush tarzi – oziq-ovqat, kayfiyat va salomatlikning o'zaro bog'liqligi. Vazn oshish muammolari va uning oqibatlari. Salomatlik, sport va to'g'ri ovqatlanish masalalari. Ta'lim sohasi - Buyuk Britaniyada ta'lim sohasi, universitetlar, Amerika Qo'shma Shtatlarida ta'lim sohasi, tili o'rganilayotgan mamlakatlar ta'lim tizimi, O'zbekistonda ta'lim tizimi va O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti haqida ma'lumotlar. Texnologiya - buyuk ixtirolar, mobil aloqalar, zamonaviy texnologiyalarning afzalliklari, zamonaviy ixtirolar. Kompyuter - internet, kompyuterlashgan o'yinchoqlar. Turizm - jahon turizmi, O'zbekistonda turizmni yuksaltirish masalalari, turizm turlari, mehmonxona xizmatlari. Bank - tili o'rganilayotgan mamlakatlarda bank sohasi, internet banki, Markaziy, Milliy Bank, uchrashuvlar va kelishuvlar, xalqaro tashkilotlar va aloqalar. Shou biznes - tili o'rganilayotgan mamlakatlar musiqasi va ashulalari, film sanoati. Marketing – bozor munosabatlari, internet orqali sotish va sotib olish.

**5A121201 – Madaniyatlararo kommunikatsiyalarning lingvistik ta'minoti (ingliz tili)
mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilarning maxsus (ixtisoslik) fanlari bo'yicha
bilimlarini baholash
MEZONLARI**

5A121201 – Madaniyatlararo kommunikatsiyalarning lingvistik ta'minoti (ingliz tili) mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun amaliy va nazariy fanlardan test sinovi shaklida o'tkaziladi.

Mutaxassislik bo'yicha talabgorning amaliy va nazariy bilimlarini baholashga qaratilgan test sinovlari tashkil etiladi. Bunda bakalavriat bosqichida 4 yil davomida o'tilgan “Tarjima nazariyasi”, “Qiyosiy tioplogiya”, “Ketma-ket tarjima”, “Yozma tarjima” va “Asosiy o'rganilayotgan til” fanlardan olingan amaliy va nazariy bilimlar baholanadi. Jami 100 ballik tizimda baholanadi.

Test sinovlari qo'yidagicha amalga oshiriladi:

Amaliy va nazariy fanlar asosida 50 ta test topshirig'iga 120 daqiqa vaqt ajratiladi. Har bir to'g'ri bajarilgan test javobiga 2 balldan beriladi.

Magistraturaga mutaxassislik bo'yicha maxsus fandan kirish sinovi uchun belgilangan maksimal ballning 55 foizi va undan kam to'plaganlar magistraturaga qabul qilinmaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Фафуров И., Мўминов О., Қамбаров Н. Таржима назарияси. – Тошкент, 2012.
2. Комиссаров В.Н. Теория перевода (Лингвистический аспект). – Москва, 1999.
3. Саломов Г. Таржима назарияси асослари. - Т., 1990.
4. David Spencer Gateway. Level B1- MacMillan, 2014.
5. Ian MacKenzie Professional English in Use. - Cambridge University Press, 2009.
6. English for translators. Мўминов О.М. - Тошкент2011.
7. Munday J. Introducing to Translation Studies. – London: Routledge, 2012.
8. Muminov O.M. and others. Written Translation. Part I- Part II. – Tashkent, 2010.
9. Muminov O. A Guide to Simultaneous Translation – Tashkent, 2005.
10. Muminov O. A Guide to Consecutive Translation. - Tashkent, 2013.
11. Kazakova T.A. Translation Techniques. СПб, 2018
12. Мўминов А. English Lexicology. Т. 2006
13. Гинсбург. Р.Й., Хидекил. С.С., Князева Г.Й., Санкин.А.А.; A course in Modern English Lexicology М.,1979й
15. Гарбовский Н.К. Теория перевода – Москва, 2007
16. Ғофуров И., Мўминов О., Қамбаров Н. Таржима назарияси. -Тошкент: “Тафаккур бўстони”, 2012
17. Муминов. О., Турғунова Р., Рашидова А., Алимова Д. Translation\Ёзма Таржима\Писменный перевод – Тошкент, 2008
18. Миняр - Белоручев Р. К. Теория и методы перевода- Москва, 1996.
19. Мусаев. Қ. Таржима назарияси асослари. - Тошкент 2005.
20. Латышев Л.К. Технология перевода. – Москва, 2001

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода. - М., 1999.
- 2.Брандес, М.П. В. И. Провоторов Предпереводческий анализ текста, -М., 2003
- 3.Ғафуров И. Таржима назарияси ва таржимонлик мутахассислигига Кириш. - Т., 2007.
- 4.Комиссаров В. Н. Лингвистика перевода. - М., 1990.
5. Слепович В.С. Курс перевода. – Минск: ТетраСистеме, 2009. – 320 с.
6. Eric H.Glendinnig Ron HowardProfessional English in Use. Medicine. - Cambridge University Press, 2009.

7. Jon Marks Banking and Finance. - G.B 2007.
8. Rawdon Wyatt Business and Administration. - G.B., 2007.
9. Rawdon Wyatt Law. – G.B., 2006.
10. Carter, R. & Hughes, R. (2000) Exploring Grammar in Context. Cambridge: CUP
11. Doff, A. & Jones, C. (2007) Language Links. Cambridge:
12. CUP Nettle, M. & Hopkins, D. (2003) Developing Grammar in Context. Cambridge: CUP
Audio materials (tapes, CD etc.) Video materials (DVD, VHS etc.)
13. Fried-Booth D. L. (1986) Project work, Oxford, Oxford University Press Newspapers (e.g. Newsweek, UzTEA Newsletter, etc) and magazines (e.g. Uzbekistan Today, National Geographic, The Economist, etc).
14. Childcraft. Worldbook. Volume #10, Places to Know. 1996.
15. Childcraft. Volume #12, How Things Work. 1996.
16. How to Discuss. Beginning TOEFL tests. 1990.
17. Sodiqova N. National Uzbek Clothes of Khorezm XIX-XX centuries. –Tashkent: Sharq, 2007.
18. European Commission, How to Write Clearly.
19. Виссон Л. Практикум по синхронному переводу с русского языка на английский. М.: Р. Валент, 2006.
20. Фалалеев А, Малофеева А. Упражнения для синхрониста. Камея. СПб.:2017.
21. Фалалеев А, Малофеева А. Упражнения для синхрониста. Ваза династии Мин. СПб.:2016.
22. Гак В.Г. Теория и практика перевода – М., “Добросвет”. 2000.
23. Г. В. Чернов, Теория и практика синхронного перевода. Москва, 1978
24. Л.С. Бархударов, Что нужно знать переводчику? Тетради переводчика. Москва, 1978
25. Translation of texts for special purposes, Bobireva N.N., Kazan-2012
26. Kriston A. The importance of memory training in interpretation, Professional Communication and Translation Studies, 5 (1-2)/2012
27. Gile D., Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator training, J.Benjamins - 1995
28. Gile D., Basic Theoretical Components in Interpreter and Translator training,, J.Benjamins - 1992
29. Kunin G. Historical changes and English word-formation: New vocabulary items.- N.Y., 1986
30. Lewis N. Instant Word Power. N.Y., 1981
31. Shread Dr.A. The words we use. Andre Deutch. L, 1981
32. Сачева О.С. Переводческая скоропись: теория и практика. Издательство Санкт-Петербургского Государственного университета.- 2011
33. Сдобников В.В. 20 уроков устного перевода – Нижний Новгород, 2003
34. Томахин Г. Д. Реалии – Американизмы. – Москва, 1988.
35. Чужакин А.П. Мир перевода-2 Practicum Update- Москва, 2008
36. Чужакин А.П. Устный перевод.- Москва, 2001
37. Ширяев А.Ф. Синхронный перевод – М., 2009
38. Butaev Sh., Irisqulov A. Inglizcha-o'zbekcha O'zbekcha- Inglizcha Lug'at. 70.000 so'z va ibora.- Toshkent O'zbekiston Respublicasi Fanlar Akademiyasi “Fan” nashriyoti, 2008.

Internet saytlari

1. Alic. net|page| 377| the-role-of-consecutive-in-interpreter-training-a-cognitive-view|lang|.cscanada.net > [Home](#) > Vol 3, No 4 (2007) -I; *FIT World Congress*. Vol. 1 Catriona Picken. London: Chameleon Press, 1993, pp. 414-416.
2. TRANSLATION AND CULTURE By Alejandra Patricia Karamanian - a Certified Sworn English/Spanish/English Translator specialized in legal, business and international matters and a French/Spanish Translator. alejandra@baspeech.com.ar ;

3. [www.acebo.com|conintro.Htm](http://www.acebo.com/conintro.Htm)
4. <http://www.conferenceinterpreters.ca/>
5. <http://www.universelanguage.com/simultaneousinterpretation>
6. <http://www.conference-interpreting.ru/>
7. <http://studystuff.ru/articles/preczionnaya-informacziya.html>
8. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/>
9. www.imf.org
10. www.inosmi.ru

**5A120201 – Qiyosiy tilshunoslik, lingvistik tarjimashunoslik
(ingliz tili)
5A120202 – Sinxron tarjima (ingliz tili)
5A120203 – Badiiy tarjima (ingliz tili)**

Tuzuvchilar:

- J.R.Abduganiyeva – O'zDJTU “Ingliz tili tarjima nazariyasi va amaliyoti” kafedrası katta o'qituvchisi, PhD.
E.T. Imomov – O'zDJTU, “Ingliz tili tarjima nazariyasi va amaliyoti” kafedrası o'qituvchisi.
A.A.Xamidov – O'zDJTU, “Ingliz tili tarjima nazariyasi va amaliyoti” kafedrası o'qituvchisi.
G.A.Saidova – O'zDJTU, “Ingliz tili tarjima nazariyasi va amaliyoti” kafedrası o'qituvchisi.

TAQRIZCHILAR:

- Sh.R.Adilova – TDTU universiteti “Amaliy ingliz tili” kafedrası dotsenti, filologiya fanlar bo'yicha (PhD) falsafa doktori.
U.R.Yo'ldoshev – O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi chet tillar kafedrası v.b. dotsenti, filologiya fanlar bo'yicha (PhD) falsafa doktori.

Mazkur dastur O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti 2021 yil 1 iyuldagi 12-sonli Kengashi yig'ilishida muxokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

KIRISH

Mazkur dastur oliy ta'lim muassasalarining tegishli ta'lim yo'nalishlarini tugatib, hamda bakalavr darajasiga ega bo'lgan magistratura mutaxassisliklariga kiruvchi abituriyentlar uchun mo'ljallangan.

Magistraturaga kirish test sinovlari amaliy va nazariy fanlar bo'yicha egallangan bilimlarni aniqlashni nazarda tutadi. Taklif etilayotgan dastur zamonaviy pedagogik texnologiyalar talablariga to'liq javob beradi va maxsus (ixtisoslik) fanlar bo'yicha talabgorning nazariy va amaliy bilimlarni ob'ektiv ravishda aniqlash hamda baholash imkonini yaratadi.

Dastur 5A120201 – Qiyosiy tilshunoslik, lingvistik tarjimashunoslik (ingliz tili) mutaxassisligi bo'yicha “Tarjima nazariyasi”, “Ketma-ket tarjima”, “Asosiy chet tili”, “Qiyosiy tipologiya”, “Leksikologiya” fanlari, 5A120202 – Sinxron tarjima (ingliz tili) mutaxassisligi bo'yicha “Tarjima nazariyasi”, “Sinxron tarjima”, “Ketma-ket tarjima”, “Yoma tarjima”, “Qiyosiy tipologiya” fanlari, 5A120203 – Badiiy tarjima (ingliz tili) mutaxassisligi bo'yicha “Tarjima nazariyasi”, “Asosiy chet tili”, “Badiiy tarjima”, “Yozma tarjima”, “Qiyosiy tipologiya” fanlarining namunaviy dasturlari asosida tuzildi. Magistraturaga kirishda mazkur fanlardan bakalavr bosqichida ega bo'lgan bilimlarini test tarzida topshirishlari nazarda tutiladi. Ular zamonaviy tarjimashunoslikning asosiy holatini, ularda tarjima mahorati, nazariy va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan bilimlarga ega bo'lganliklarini namoyish etishlari lozim. Tarjima asosida matnlarni ona tiliga va undan chet tiliga yoki chet tilidan ona tiliga tarjima qilish usullarini, ona va chet tillarining hususiyatlarini va uslubiy jihatlarini, so'z tanlashni va tarjimaning turli texnikasidan xabardor bo'lib, ulardan unumli va to'g'ri foydalanishni bilishi va shuningdek so'zlovchi nutqining asosiy mazmunini anglash, so'z va gap ma'nolarini esda saqlab qolish, uning nutqidagi notanish so'z, ibora va gaplarni kontekst orqali anglab, so'zlovchi nutqi bilan bir paytda aytilgan fikrlarni sinxron tarjima qilish malakalarini shakllantira olishini ifoda etib bera olishi lozim.

Magistraturaga kiruvchilar quyidagi mavzular bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarga tayangan holda test sinovlarini topshiradilar:

TARJIMA NAZARIYASI FANI BO'YICHA:

Tarjima tushunchasi. Tarjima faoliyatning mazmuni. Tarjima nazariyasining asosiy tushunchalari. Tarjima tushunchasiga berilgan turli ta'riflar. Tarjima nazariyasi va boshqa filologik fanlar o'rtasidagi bog'liqlik.

Tarjimaning yozma va og'zaki (ketma-ket, sinxron) turlari. Yozma tarjimaning xususiyatlari. Og'zaki tarjimaning yozma tarjima o'rtasidagi o'xshashlik va farqlar. Tarjimaning matn va uslubga ko'ra turlari. Gumanitar fan matnlari tarjimasi. Ilmiy-texnik matnlar tarjimasi. Badiiy tarjima.

Tarjima transformatsiyasi tushunchasi. Tarjima transformatsiya-larining turlari. Leksik, leksik-semantik, grammatik, leksik-grammatik tarjima transformatsiyalari. Tarjima transformatsiyalariga sabab bo'ladigan holatlar tasnifi.

Bir ma'noli va ko'p ma'noli so'zlar. Bir ma'noli va ko'p ma'noli so'zlarni tarjima qilish usul va yo'llari. Milliy xususiyatga ega bo'lgan so'zlar (realiyalar) tarjimasida yuzaga keladigan muammolar. Realialarni tarjima qilish yo'llari.

YOZMA TARJIMA fani bo'yicha:

Tarjima kontseptsiyasi haqida umumiy ma'lumot. Tarjima nima. Yozma tarjimaning qisqacha tarixi haqida ma'lumot. Tarjima turlar. Yozma va og'zaki tarjima hamda ular o'rtasidagi o'xshashlik va farq qiluvchi jihatlari. Yozma tarjima va uning leksik-semantik xususiyatlari. Tarjima ko'pqirrali fan sifatida. Tarjimaning kognitiv jarayoni. Ona tiliga va undan chet tiliga yozma tarjima. Yozma tarjima qilish usullari. Ona tilining xususiyatlarini va uslubiy jihatlari. So'z tanlash va tarjimaning turli texnikalari. Matnlar va mavzular tarjimasida ikki tildagi so'z, birikma, frazeologik birikmalar, maqol va matallar kabi birliklarni to'g'ri aniqlash. Kundalik, siyosiy, ma'naviy, fan va san'at, iqtisod va shu kabi mavzularga bag'ishlangan matnlarni tarjima qilish. Yozma tarjimaning imloviy va ishoraviy xususiyatlari. Yozma tarjimada turli (nuqta, vergul, ikki nuqta, nuqtali vergul, qo'shtirnoq, tirnoq, chiziqcha, tire, so'roq, undov va boshqa) tinish belgilarining ishlatilishi. Vergulning qo'llanmaslik holatlari. Tutuq belgisining qo'llanilishi. Imlo qoidalari. Qo'sh unli va qo'sh undoshlarning qo'llanilishi. Boshqa yo'llar bilan ko'pligi yasaladigan otlarning qo'llanilishi.

Geografik nomlar, atoqli otlar, tashkilot, idora, muassasa, lavozim, birlashma, yo'nalish, bo'lim va shu kabi nomlarining yozilishi. Yil, oy va hafta nomlarining yozilishi. Murojaat shakllari.

Yozma nutq lug'at tarkibi, grammatik qurilish va ularning o'rganilayotgan xorijiy va ona tilidagi o'ziga xos xususiyatlari. Yozma tarjimada qo'llaniladigan gap tuzilishi, punktuatsiya, matnning asl mazmuni ona tilida berilishi. Tarjimada sodda va qo'shma gaplarning ekvivalentini har ikki tilda to'g'ri topish. Atamalarining ekvivalentini aniqlash. Yozma tarjimada lug'at bilan ishlash. Tarjima diktanti o'tkazish, davlat rasmiy hujjatlarni tarjima qilish yo'llarini bilish. O'rganilayotgan tilda ariza, tarjimai hol, xat yozish usullari. Bunda kundalik hayotini bildiruvchi, leksik terminlardan tashkil topgan qisqa epizodik lavhalar, kichik hajmdagi uchrashuv, so'zlashuv va shuningdek, qisqa hajmdagi ma'muriy va iqtisodiy matnlar tarjimasi. Uchrashuvlar (mahalliy, xalqaro va an'anaviy), ma'naviy muloqotlar, kundalik hayotda uchrab turadigan xodisalar yuzasidan tadbirlarda tarjima jarayoni.

KETMA–KET TARJIMA fani bo'yicha:

Ketma-ket tarjima fani bo'yicha asosiy nazariy tushuncha. Ketma-ket tarjima turlari. Ketma-ket tarjima sinxron tarjima fanidan ajralib turadigan xususiyatlari.

Notiq nutqini bir zumda ingliz tilidan o'zbek (rus)tiliga yoki o'zbek(rus) tilidan ingliz tiliga tarjima qilishda turli xil tarjima usullarining maqsadi, vazifalari va ularning bir-biridan farqi. Ketma-ket tarjima jarayonida xotirani rivojlantirish maqsadida qo'llaniladigan texnika usullari.

Ketma-ket tarjimada leksik va grammatik transformatsiyalarning turlari. Ketma -ket tarjima jarayonida mavzular tarjimasida ikki tildagi so'z, birikma, frazeologik birliklarni to'g'ri aniqlash.

Siyosiy, huquq, iqtisod sohalariga va kundalik mavzularga berilgan gaplardagi asosiy va to'g'ri ma'nosini tarjima qilish.

SINXRON TARJIMA fani bo'yicha:

Sinxron tarjima turlari, sinxron tarjimaning hususiyatlari, sinxron tarjima tarixi. Sinxron tarjima mashqlari, sinxron tarjimoni o'rganish metodlari, sinxron tarjima xotirani rivojlantirish mashqlari, eshitish va xotirada saqlash mashqlari, so'zlarni tushirib qoldirish va tarjima. Exo-qaytarish.

Vizual tarjima metodlari, darhol tarjima qilish uslublari, yozma matnni qisqa vaqt ichida og'zaki tarjima qilish, tarjima qilinayotgan tildagi so'z va iboralarga ayni paytda ekvivalentlarini topish. Oziq-ovqat, iste'mol maxsulotlari qadoqlaridagi yozma matnlarni vizual tarjima qilish.

Pretsizion ma'lumotni (son, sana, raqamlar, toponimlar) sinxron tarjima jarayonida tarjima qilish. Internatsional so'zlar, tarjimonning soxta do'stlari.

Sinxron tarjimada ekvivalentlik, ekvivalentlik darajalari, realiya tarjimasini. Semantik ekvivalentlar, sinxron tarjimada izohli (diskriptiv) tarjima usulini qo'llash.

Sinxron tarjimada kompressiya hodisasi. Tarjimada qo'llaniladigan turli leksik va grammatik transformatsiyalar. Tarjima metodlari sirasiga kiradigan mikrorevyu, kompressiya, substitutsiya, transformatsiya hodisalari.

Sinxron tarjimada antonimik tarjima usulini qo'llash. Grammatik va sintaktik inversiya hususiyatlari. Sinxron tarjimada antonimik inversiya, grammatik inversiya va sintaktik inversiyani qo'llash.

Sinxron tarjimaning texnik xususiyatlari. Kabina va kabinadan tashqarida sinxron tarjima qilish. Kabinada ishlash qoidalari.

BADIIY TARJIMA fani bo'yicha:

Badiiy tarjima turlari, badiiy tarjimaning hususiyatlari, badiiy tarjima tarixi. Badiiy tarjima mashqlari, badiiy tarjimoni o'rganish metodlari.

Badiiy tarjimaning nazariy asoslari, badiiy matnlarni tarjima qilish usullari, tarjima sifatini qiyoslab aniqlash, chet tilidan ona tiliga, ona tilidan chet tiliga tarjima qilish malakalari va amaliyotiga oid fundamental ma'lumotlarni berish, jahon olimlari va tarjimonlarning ushbu sohaga oid izlanishlari hamda tajribalari.

Nasriy va nazmiy tarjimaning o'ziga xos xususiyatlari, tarjimada ekvivalentlik, adekvat tarjima, tarjimada o'rinli va o'rinsiz tushirib qoldirish, o'rinli va o'rinsiz qo'shish, sinonimik va antonimik tarjima.

Badiiy matnlar tarjimasida umumiy va juz'iy muammolarni farqlash, badiiy uslubdagi matnlarni tarjima qilish, tarjima qilingan matnlarni tahlil qilish, badiiy matnlarda ko'p uchraydigan leksik, grammatik va uslubiy xatolarni bartaraf qilish, nasriy, she'riy va dramatik asarlar tarjimalariga turli yondashuvlar va badiiy uslub xususiyatlari.

ASOSIY O'RGANILAYOTGAN TIL fani bo'yicha:

Jamiyat hayoti - jamiyat, oila, qarindoshlik munosabatlari, mahalla, jamiyatdagi axloqiy me'yorlar, tarbiya, ma'naviyat. Jinoyat va qonun - tili o'rganilayotgan mamlakatlar qonunlari va turli xil jinoyat turlari, odam savdosi va giyohvandlik, jinoyatchilikning oldini olish. Madaniyat -

tili o'rganilayotgan mamlakatlar qonunlari, va tillari, urfodatlari va an'analari. Tibbiyot - tibbiyot xizmatlari va turlari, turli xil kasalliklar, bolalarda semirish kasalliklari va uning oldini olish, tibbiyot sohasi terminlari. Biznes - rasmiy uchrashuvlar, shartnomalari tuzish va ko'rgazmalar, muzokaralar. Ommaviy axborot vositalari - O'zbekiston va tili o'rganilayotgan mamlakatlar axborot vositalari, e'lonlar, gazeta va jurnallar, kompyuter tili. 7- modul Jonli tabiat - atrof-muhitning ifloslanishi, geografiya, ifloslanishning oldini olish masalalari.

Tarix – tarix, hozirgi va keyingi davr, tili o'rganilayotgan mamlakatlar tarixi va XX – asrning oxiri. Sport - jahon sporti, Olimpiya o'yinlari, tili o'rganilayotgan mamlakatlar sporti va futbol tarixi va O'zbekistonda sport turlari va yutuqlar. Sog'lom turmush tarzi – oziq-ovqat, kayfiyat va salomatlikning o'zaro bog'liqligi. Vazn oshish muammolari va uning oqibatlari. Salomatlik, sport va to'g'ri ovqatlanish masalalari. Ta'lim sohasi - Buyuk Britaniyada ta'lim sohasi, universitetlar, Amerika Qo'shma Shtatlarida ta'lim sohasi, tili o'rganilayotgan mamlakatlar ta'lim tizimi, O'zbekistonda ta'lim tizimi va O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti haqida ma'lumotlar. Texnologiya - buyuk ixtirolar, mobil aloqalar, zamonaviy texnologiyalarning afzalliklari, zamonaviy ixtirolar. Kompyuter - internet, kompyuterlashgan o'yinchoqlar. Turizm - jahon turizmi, O'zbekistonda turizmni yuksaltirish masalalari, turizm turlari, mehmonxona xizmatlari. Bank - tili o'rganilayotgan mamlakatlarda bank sohasi, internet banki, Markaziy, Milliy Bank, uchrashuvlar va kelishuvlar, xalqaro tashkilotlar va aloqalar. Shou biznes - tili o'rganilayotgan mamlakatlar musiqasi va ashulalari, film sanoati. Marketing – bozor munosabatlari, internet orqali sotish va sotib olish.

QIYOSIY TIPOLOGIYA fani bo'yicha:

“Qiyosiy tipologiya” fanining mazmuni, predmeti va metodi. O'rganilayotgan tillar asosida lingvistik qiyoslash, tillar sistemasini tasniflash, tizimlash va umumlashtirish.

Lingvistik tipologiyaning predmeti. Tillarning izomorfik va allomorfik tushunchalari. Qiyoslanayotgan tillarning miqdoriy chegaralanishi. Lingvistik tipologiya rivojlanishining olti faktori.

Genetik/geneologik tipologiya: dinamik va turg'un tushunchalar. Struktural tipologiyaning vazifalari va asosiy tushunchalar: a) lingvistik universalialar; b) meta(etalon) til; v) tipologik tasniflar.

Areal tipologiyaning vazifalari. Tilning ikki rejasiga ko'ra lingvistik tipologiya yo'nalishlari. a) formal tipologiya tushunchalari; b) semantik tipologiya tushunchalari.

Ierarxiya sathlariga ko'ra lingvistik tipologiya turlari. Fonologik tipologiya tushunchalari, fonetik tipologiya tushuncha va vazifalari, morfologik tipologiya tushuncha va vazifalari, leksik tipologiya tushuncha va vazifalari, sintaktik tipologiya tushuncha va vazifalari.

Grammatik kategoriya tushunchalari va uning turlari: mazmuniy kategoriya; funktsional-semantik kategoriya. Grammatik-leksik soha tushunchalari. Tipologik kategoriya tushunchasi va uning parametrlari. Ingliz va o'zbek tillarida ko'plik tipologik kategoriyasi. Ingliz va o'zbek tillarida gender tipologik kategoriyasi.

Tilning tovush sistemasini qiyosiy-tipologik o'rganish muammolari. Qiyosiy fonetika. Qiyosiy fonologiya. Ikki til lug'at tarkibining qisqacha qiyosiy taxlili. Ingliz va O'zbek tillarda so'zning morfologik tarkibi xususida. So'z yasash usullari va ularning faolligi bo'yicha farqlari.

Ingliz va ona tillarida gaplar tipologiyasi. Izomorfik va allomorfik xususiyatlar. Qo'shma gaplar tipologiyasi. Gapning semantik strukturasi. Gapning kommunikativ strukturasi. Ergash gaplar turlari va ularning ingliz va ona tilida moslashuvi. Yig'iq gap bo'laklari turlari va ularni o'zbek tilida ifodalanish usullari.

LEKSIKOLOGIYA fani bo'yicha:

Leksikologiya termini paydo bo'lishi va rivojlanishi. Leksikologiyaning boshqa fanlar bilan bog'lanishi va fanning predmeti va ob'ekti, fanning metodi va ishlatish yo'llari. Leksikologiya fanining bo'limlari va uning boshqa qismlari bilan bog'liqligi.

So'z til lug'at tarkibining asosiy birligi sifatida. So'zning morfema, so'z shakli, so'z birikmasidan farqli xususiyatlari. Motivatsiya tushunchasi. Idiomatik va motivatsiya turlari: fonetik, morfologik, semantik. Ma'no va so'z ma'nosining tuzilishi. Ingliz, ona tili va boshqa o'rganilayotgan tillardagi o'zaro muqobil so'zlarning semantik tuzilishi. So'z ma'nosining tuzilishini o'rganishda paradigmatika va sintagmatikaning roli. Kontekst va uning turlari. Sodda, tub, yasama va qo'shma so'zlarning o'ziga xos ma'nolari. So'z ma'nosi va uning tuzilishi. Frazeologik birliklar ma'nolarining xususiyatlari, ma'no turlari tasnifi. So'zning leksik- semantik variantlari. Ma'no tuzilishiga ko'ra sinxron va diaxronik qarashva uning rivojlanish qonuniyatlari. Lug'at birligini semantik guruhlarga ajratish. Semantik maydon. Monosemiya, polisemiya, gipergiponimiya muammolari. Sinonim, antonim va omonimlar muammolari, va ularning manbalari, tasnifi, tilni boyitishi va rivojlanishidagi ahamiyati.

Frazeologiyaning maqsad va vazifalari. Turg'un va erkin birikmalarni farqlash muammosi, ularni farqlovchi belgilar. Leksik birikish. Turg'un birikmalar va ularning har xil mezonlarga asosan tasnifi. Frazeologik birliklarning yuzaga kelish yo'llari. So'z va so'z birikmasining o'xshashligi va farqi. Frazeologik birliklar va ularni tarjima qilish muammolari. Til lug'at tarkibining etimologik jihatdan tasnifi. Ingliz tilida keyin paydo bo'lgan va boshqa tillardan kirib kelgan so'zlar. Xorijiy tillardan kirib kelgan so'zlarning turlari, o'zlashtirilishi, assimilyatsiyasi, lug'at tarkibi va so'z yasash tizimiga ta'siri. Baynalminal so'zlar. Etimologik lug'atlar.

**5A120101 – Qiyosiy tilshunoslik, lingvistik tarjimashunoslik (ingliz tili),
5A120202 – Sinxron tarjima (ingliz tili), 5A120203 – Badiiy tarjima (ingliz tili)
mutaxassisliklari bo'yicha magistraturaga kiruvchilarning maxsus (ixtisoslik) fanlari
bo'yicha bilimlarini baholash
MEZONLARI**

5A120101 – Qiyosiy tilshunoslik, lingvistik tarjimashunoslik (tillar buyicha), 5A120202 – Sinxron tarjima (ingliz tili), 5A120203 – Badiiy tarjima (ingliz tili) mutaxassisliklari bo'yicha magistraturaga kiruvchilar uchun amaliy va nazariy fanlardan test sinovi shaklida o'tkaziladi.

Mutaxassislik bo'yicha talabgorning amaliy va nazariy bilimlarini baholashga qaratilgan test sinovlari tashkil etiladi. Bunda bakalavriat bosqichida 4 yil davomida o'tilgan “Tarjima nazariyasi”, “Ketma-ket tarjima”, “Sinxron tarjima”, “Yozma tarjima”, “Badiiy tarjima”, “Asosiy chet tili”, “Qiyosiy tipologiya”, “Leksikologiya” fanlaridan olingan amaliy va nazariy bilimlar baholanadi. Jami 100 ballik tizimda baholanadi.

Test sinovlari qo'yidagicha amalga oshiriladi:

Amaliy va nazariy fanlar asosida 50 ta test topshirig'iga 120 daqiqa vaqt ajratiladi. Har bir to'g'ri bajarilgan test javobiga 2 balldan beriladi.

Magistraturaga mutaxassislik bo'yicha maxsus fandan kirish sinovi uchun belgilangan maksimal ballning 55 foizi va undan kam to'plaganlar magistraturaga qabul qilinmaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Фафуров И., Мўминов О., Қамбаров Н. Таржима назарияси. – Тошкент, 2012.
2. Комиссаров В.Н. Теория перевода (Лингвистический аспект). – Москва, 1999.
3. Саломов Г. Таржима назарияси асослари. - Т., 1990.
4. David Spencer Gateway. Level B1- MacMillan, 2014.
5. Ian MacKenzie Professional English in Use. - Cambridge University Press, 2009.
6. English for translators. Мўминов О.М. - Тошкент 2011.

7. Munday J. *Introducing to Translation Studies*. – London: Routledge, 2012.
8. Muminov O.M. and others. *Written Translation. Part I- Part II*. – Tashkent, 2010.
9. Muminov O.. *A Guide to Simultaneous Translation* – Tashkent, 2005.
10. Muminov O.. *A Guide to Consecutive Translation*. - Tashkent, 2013.
11. Kazakova T.A. *Translation Techniques*. СПб, 2018
12. Мўминов А. *English Lexicology*. Т.2006
13. Гинсбург. Р.Й., Хидекил.С.С.,Князева.Г.Й.,Санкин.А.А.; *A course in Modern English Lexicology «М»1979й*
14. Арнолд.И.В. *The English Word «М»1986й 4. Антрушина.Г.Б. Лексикология английского языка «М.,Дрофа»2006*
15. Гарбовский Н.К. *Теория перевода – Москва, 2007*
16. Ғофуров И., Мўминов О., Қамбаров Н. *Таржима назарияси.- “Тафаккур бўстони”.- Тошкент, 2012*
17. Муминов. О., Турғунова Р., Рашидова А., Алимова Д.. *Translation\Ёзма Таржима\Писменный перевод – Тошкент, 2008*
18. Миняр - Белоручев Р. К. *Теория и методы перевода- Москва, 1996.*
19. Мусаев. Қ. *Таржима назарияси асослари.- Тошкент 2005.*
20. Латышев Л.К. *Технология перевода. – Москва, 2001*

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Комиссаров В.Н. *Общая теория перевода. - М., 1999.*
2. Брандес, М.П. В. И. Провоторов *Предпереводческий анализ текста, -М., 2003*
3. Ғофуров И. *Таржима назарияси ва таржимонлик мутахассислигига Kirish. - Т., 2007.*
4. Комиссаров В. Н. *Лингвистика перевода. - М., 1990.*
5. Слепович В.С. *Курс перевода. – Минск: ТетраСистеме, 2009. – 320 с.*
6. Eric H. Glendinning Ron Howard *Professional English in Use. Medicine. - Cambridge University Press, 2009.*
7. Jon Marks *Banking and Finance. - G.B 2007.*
8. Rawdon Wyatt *Business and Administration. - G.B., 2007.*
9. Rawdon Wyatt *Law. – G.B., 2006.*
10. Carter, R. & Hughes, R. (2000) *Exploring Grammar in Context. Cambridge: CUP*
11. Doff, A. & Jones, C. (2007) *Language Links. Cambridge:*
12. CUP Nettle, M. & Hopkins, D. (2003) *Developing Grammar in Context. Cambridge: CUP*
13. Fried-Booth D. L. (1986) *Project work, Oxford, Oxford University Press* Newspapers (e.g. Newsweek, UzTEA Newsletter, etc) and magazines (e.g. Uzbekistan Today, National Geographic, The Economist, etc).
14. Childcraft. *Worldbook. Volume #10, Places to Know. 1996.*
15. Childcraft. *Volume #12, How Things Work. 1996.*
16. *How to Discuss. Beginning TOEFL tests. 1990.*
17. Sodiqova N. *National Uzbek Clothes of Khorezm XIX-XX centuries. –Tashkent: Sharq, 2007.*
18. European Commission, *How to Write Clearly.*

19. Виссон Л. Практикум по синхронному переводу с русского языка на английский. М.: Р. Валент, 2006.
20. Фалалеев А, Малофеева А. Упражнения для синхрониста. Камея. СПб.:2017.
21. Фалалеев А, Малофеева А. Упражнения для синхрониста. Ваза династии Мин. СПб.:2016.
22. Гак В.Г. Теория и практика перевода – М., “Добросвет”. 2000.
23. Г. В. Чернов, Теория и практика синхронного перевода. Москва, 1978
24. Л.С. Бархударов, Что нужно знать переводчику? Тетради переводчика. Москва, 1978
25. Translation of texts for special purposes, Bobireva N.N., Kazan-2012
26. Kriston A. The importance of memory training in interpretation, Professional Communication and Translation Studies, 5 (1-2)/2012
27. Gile D., Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator training, J.Benjamins - 1995
28. Gile D., Basic Theoretical Components in Interpreter and Translator training,, J.Benjamins - 1992
29. Kunin G. Historical changes and English word-formation: New vocabulary items.- N.Y., 1986
30. Lewis N. Instant Word Power. N.Y.,1981
31. Shread Dr.A. The words we use. Andre Deutch. L, 1981
32. Сачева О.С. Переводческая скоропись: теория и практика. Издательство Санкт-Петербургского Государственного университета.- 2011
33. Сдобников В.В. 20 уроков устного перевода – Нижний Новгород,2003
34. Томахин Г. Д. Реалии – Американизмы. – Москва, 1988.
35. Чужакин А.П. Мир перевода-2 Practicum Update- Москва, 2008
36. Чужакин А.П. Устный перевод.- Москва, 2001
37. Ширяев А.Ф. Синхронный перевод – М., 2009
38. Butaev Sh., Irisqulov A. Inglizcha-o'zbekcha O'zbekcha- Inglizcha Lug'at. 70.000 so'z va ibora.- Toshkent O'zbekiston Respublicasi Fanlar Akademiyasi “Fan” nashriyoti, 2008.
39. Leyden Erskine 1826, Susannah Beveridge 1921, W. Thackston 1926. “Бобурнома” 2002, Memoirs of Babur, Baburnama.
40. G'afurov I., Muminov O., Qambarov N. Tarjima nazariyasi. – Т.: Tafakkur bo'stoni, 2012.
41. Қ.Мусаев. Таржима назарияси асослари. Дарслик. Ўзбекистон Республикаси ФА Фан нашриёти, 2005. — 352 бет.
42. Kazakova T.A. Imagery in Translation. St.Petersburg: Soyuz, 2003.

Internet saytlar

1. Alic. net|page| 377| the-role-of-consecutive-in-interpreter-training-a-cognitive-view|lang|.cscanada.net › [Home](#) › Vol 3, No 4 (2007) -I; *FIT World Congress*. Vol. 1 Catriona Picken. London: Chameleon Press, 1993, pp. 414-416.
2. TRANSLATION AND CULTURE ByAlejandraPatriciaKaramanian - a Certified Sworn English/Spanish/English Translator specialized in legal, business and international matters and a French/Spanish Translator. alejandra@baspeech.com.ar ;
3. www.acebo.com| conintro. Htm
4. <http://www.conferenceinterpreters.ca/>

5. <http://www.universelanguage.com/simultaneousinterpretation>
6. <http://www.conference-interpreting.ru/>
7. <http://studystuff.ru/articles/preczioonaya-informacziya.html>
8. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/>
9. www.imf.org

MUNDARIJA

Мутахассислик	Бетлар
5A111401 – Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili)	
5A120101 – Adabiyotshunoslik: ingliz adabiyoti	
5A120102 – Lingvistika: ingliz tili	2-11
5A120102 – Lingvistika: frantsuz tili	12-19
5A120102 – Lingvistika: nemis tili	20-26
5A120102 – Lingvistika: ispan tili	27-36
5A120102 – Lingvistika: xitoy tili	37-40
5A120102 – Lingvistika: yapon tili	41-43
5A120102 – Lingvistika: koreys tili	44-46
5A120102 – Lingvistika: rus tili	47-52
5A111301 – Ona tili va adabiyoti: rus tili va adabiyoti	53-58
5A120101 – Adabiyotshunoslik: rus adabiyoti	59-63
5A121201 – Madaniyatlararo kommunikatsiyalarning lingvistik ta'minoti (ingliz tili)	64-69
5A120201 – Qiyosiy tilshunoslik, lingvistik tarjimashunoslik (ingliz tili)	
5A120202 – Sinxron tarjima (ingliz tili)	
5A120203 – Badiiy tarjima (ingliz tili)	
	70-77